

VAASAN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta

Viestintätieteiden laitos

Leena Vänni

Yhteisöllisyyden ilmeneminen verkkokeskustelussa

Tarkastelussa yhteiskuntakriittisen keskustelufoorumin sanasto

Viestintätieteiden pro gradu -tutkielma

Vaasa 2009

SISÄLLYS

TAULUKOT	2
KUVAT JA KUVIOT	2
1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuksen tavoite	8
1.2 Tutkimusaineisto	10
1.3 Tutkimusmenetelmä	14
2 YHTEISÖ JA YHTEISKUNNALLINEN KESKUSTELU VERKOSSA	18
2.1 Yhteisö ja yhteisöllisyys	18
2.2 Verkon yhteisöllisyyden muodot	20
2.3 Me ja muut sosiaalisen identiteetin rakentamisessa	23
2.4 Internetin vaikutukset yhteiskunnalliseen keskusteluun	26
2.4.1 Yhteiskunnallisen keskustelun taustaa	26
2.4.2 Yhteiskunnallinen keskustelu verkossa	27
3 VERKKOYHTEISÖJEN KIELI	31
3.1 Verkko viestinnän välineenä	31
3.1.1 Keskustelufoorumi viestintäympäristönä	32
3.1.2 Identiteetti verkossa	33
3.2 Yhteisön kielenkäytön erityispiirteitä	35
3.3 Kieli ja verkkokieli	36
3.3.1 Sanat ja valinnat kielessä	37
3.3.2 Nimeäminen ja luokittelu	39
3.3.3 Verkossa käytettävä kieli	40
4 YHTEISÖLLISYYDEN ILMENEMINEN SANASTOSSA	42
4.1 Hommaforumin aihepiiri ja sanaston luokittelu	43
4.1.1 Hommaforumin aihepiiri sanaston perusteella	43
4.1.2 Nimeäminen ja luokittelu Hommaforumilla	50
4.2 Hommaforumin sanasto suhteessa suomen yleiskieleen	52
4.3 Sisä- ja ulkoryhmiin jako sanaston perusteella	55

4.3.1 Vastakkainasettelua maiden ja kansallisuuksien perusteella	55
4.3.2 Vastakkainasettelua henkilö- ja lempinimien kautta	59
4.4 Sanaston erikoistumista keskustelufoorumilla	61
4.4.1 Verkkokeskustelulle tyypillistä kieltä	62
4.4.2 Yleiskielen sanat erikoismerkityksessä	63
4.4.3 Foorumin omat lyhenteet, lempinimet ja sanaväännökset	66
4.5 Yhteenvetoa	70
5 PÄÄTÄNTÖ	72
AINEISTO	75
LÄHTEET	75
LIITTEET	84
TAULUKOT	
Taulukko 1. Hommafoorumin keskustelussa usein esiintyviä sanoja	44
Taulukko 2. Maahanmuutto -johdannaiset sanat luokiteltuna	51
Taulukko 3. Monikulttuuri-johdannaiset sanat luokiteltuna	52
Taulukko 4. Yleisimmät sanat ja niiden esiintymisfrekvenssit aineistossa	53
Taulukko 5. Yleisimmät substantiivit	54
Taulukko 6. Maihin ja kansallisuuksiin liittyvien sanojen lukumäärä aineistossa	56
Taulukko 7. Verkkokeskustelulle tyypillisiä lyhenteitä	62
Taulukko 8. Erikoismerkityksessä esiintyvät yleiskielen sanat aineistossa	63
Taulukko 9. Lyhenteitä, lempinimiä ja sanaväännöksiä	67
KUVAT JA KUVIOT	
Kuva 1. Hommaforumin Salonki-keskustelualueen ruutunäkymä.	12
Kuvio 1. Tutkimusmenetelmän jakautuminen.	14

Kuva 2. Esimerkki aineistosta Concorder Pro –ohjelmassa.	16
Kuvio 2. Yhteisöllisyyden jatkumo (Kangaspunta 2006).	20

VAASAN YLIOPISTO**Humanistinen tiedekunta**

Laitos:	Viestintätieteiden laitos
Tekijä:	Leena Vänni
Pro gradu -tutkielma:	Yhteisöllisyyden ilmeneminen verkkokeskustelussa. Tarkastelussa yhteiskuntakriittisen keskustelufoorumin sanasto
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Viestintätieteet
Valmistumisvuosi:	2009
Työn ohjaaja:	Merja Koskela

TIIVISTELMÄ:

Tarkastelen tässä tutkimuksessa yhteisön kielenkäyttöä suomalaisella, yhteiskuntakriittisellä Hommaforum-nimisellä keskustelufoorumilla. Tavoitteena on selvittää korpustutkimuksen avulla, miten yhteisöllisyys näkyy verkkokeskustelussa käytetyssä sanastossa.

Keräsin Hommaforumilta 551 494 sanaa sisältävän korpuksen, jonka avulla tarkastelen kieltä ensin kvantitatiivisesti ja sitten kvalitatiivisesti. Tutkin korpusanalyysin avulla, mistä aiheista foorumilla keskustellaan, mitä sanoja aineistossa esiintyy määrällisesti eniten, millaista luokittelua sanoista on löydettävissä ja onko sanasto samanlaista kuin muissa suomalaisissa korpuksissa. Tutkin myös, löytyykö aineistosta jaottelua sisä- ja ulkoryhmiin maiden, kansallisuuksien tai henkilöiden perusteella. Tarkastelen myös sanaston erikoistumista, millaisia yleiskielen sanoja Hommaforumin kirjoittajat käyttävät erikoismerkityksessä sekä millaisia omia sanoja keskustelufoorumille syntyy. Selvitän myös näiden sanojen taustaa ja alkuperää.

Hommaforumilla keskusteltiin sanamäärien mukaan eniten maahanmuutosta, ongelmista, kulttuurista ja monikulttuurisuudesta. Kieli oli kirjakielistä ja verkkokielelle tyypillisiä lyhenteitä oli vähän. Aineiston perusteella Hommaforumin sisäryhmälle oli löydettävissä ulkoryhmiä sekä maiden ja kansallisuuksien että henkilöiden pohjalta, henkilöiden puolesta mukana saattoi havaita myös perisuomalaista herravihaa. Lisäksi aineistosta löytyi yhteisöllisyyttä ilmentävää omaa sanastoa. Oma sanasto oli kahdenlaista, yleiskielisiä sanoja erikoistuneessa merkityksessä sekä yhteisön luomia omia sanoja. Oma sanasto erotti yhteisön jäsenet muista kävijöistä, piti yllä sisäpiirihuumoria ja näin loi yhteisöllisyyttä.

AVAINSANAT: korpustutkimus, keskustelufoorumi, verkkoyhteisö, yhteiskuntakriittisyys

1 JOHDANTO

Yksi vuoden 2009 aikana Suomessa keskustelua herättänyt aihe on maahanmuutto ja maahanmuuttokriittisten äänien pääsy julkisuuteen. Osaksi keskustelua lisäsi eduskunnan käsittelyssä ollut uudistettu ulkomaalaislaki sekä perussuomalaisten menestys sekä kunta- että eurovaaleissa (ks. esim. Uusi Suomi 2009). Valtamedian puolueelliseksi väitettyä uutisointia maahanmuuttoa koskevissa asioissa on kritisoitu voimakkaasti juuri internetissä (ks. esim. Halla-Aho 2009). Vaikka puolueet eivät enää kuulu erottamattomasti yhteen median kanssa ja jo 1990-luvun lopulla melkein kaikki mediat olivat julistautuneet sitoutumattomiksi (Djupsund & Carlson 2003: 39), erilaiset poliittiset näkemykset eivät välttämättä pääse valtamedian kautta julkisuuteen. Hallituksen linjaa kritisoivaa keskustelua käydäänkin muun muassa internetin keskustelufoorumeilla. Maahanmuuttokriitikot ovat perustaneet oman verkkosivuston, jonka keskustelufoorumilla käsitellään sekä itse maahanmuuttokysymystä että kuinka valtamedia asiaa käsittelee tai siitä vaikenee. Aiheen ympärille näyttää syntyneen yhteisö.

Yhteiskuntateoriassa yhteisöt ajatellaan perinteisesti paikalliseksi ihmisryhmäksi, jonka jäsenet tuntevat toisensa ja jakavat samanlaisia arvoja (Hautamäki, Lehtonen, Sihvola, Tuomi, Vaaranen & Veijola 2005: 8). Virtuaaliyhteisö voi kuitenkin olla yksi yhteisön muoto (ks. esim. Heinonen 2001: 15–16). Verkossa syntyneen yhteisön jäsenet eivät välttämättä tapaa toisiaan kasvotusten, mutta samat kiinnostuksen kohteet ylläpitävät keskustelua esimerkiksi keskustelupalstoilla. Yhteisöllisyydelle on myös tärkeää, että on olemassa yhteisön ulkopuolisia ”muita”.

Vuorovaikutusta voi pitää keskeisenä yhteisöllisyyden muodon kriteerinä. Muita yhteisölle tyypillisiä ominaisuuksia ovat mm. vapaaehtoisuus ja demokraattisuus. (Kangaspunta 2006: 93.) Kieli rakenteistaa vuorovaikutusta, sillä se luo sitä puhuville ihmisille intersubjektiivisen merkityskentän, jonka juuret ovat yhteiskunnallisissa käytännöissä (Lehtonen 1990: 31). Verkkoyhteisön käyttäytymisnormeista tärkeä osa

liittyy kielenkäyttöön. Yhteisö voi kielen avulla säännönmukaistaa vuorovaikutusta ja vuorovaikutustilanteita ja tuottaa niihin kokemuksellisia merkityksiä (Lehtonen 1990: 31).

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten yhteisöllisyys näkyy yhteiskunnallisessa verkkokeskustelussa käytetyssä sanastossa. Oletukseni mukaan yhteisöllisyys heijastuu esimerkiksi sanaston erikoistumisena ja siten, että keskusteluissa on löydettävissä yhteisölle vastakkaista toiseutta. Tutkin, millaista omaa sanastoa yhteisölle muodostuu ja miten sanastoa käytetään eri merkityksessä yleiskielessä kuin yhteisön sisällä. Tutkin myös, löytyykö keskusteluista me vastaan muut –asettelua ja jos löytyy, selviääkö sanaston avulla keitä ovat ne muut jotka edustavat toiseutta.

Tarkastelen yhteisön kielenkäyttöä verkossa toimivalla *keskustelufoorumilla*. Internetin keskustelufoorumeista käytetään myös nimiä *keskusteluryhmä*, *keskustelupalsta*, *keskustelualue* ja *keskustelukanava* viitattaessa internetpalveluihin, jotka mahdollistavat useiden ihmisten lähettämien, yhteen koottujen tekstien lukemisen ja niihin vastaamisen (ks. esim. Arpo 2005: 20). Mielestäni *keskustelufoorumi* on kuvaavin ja eniten käytetty termi, joten käytän tutkimuksessani sitä.

Verkossa kommunikoidaan sekä avoimessa että suljetussa muodossa. Keskustelufoorumi on avoin kommunikointimuoto samoin kuin esimerkiksi chattikeskustelu, suljettuja muotoja ovat esimerkiksi pikaviestinkeskustelut ja sähköposti (ks. esim. Schlobinski 2005: 12). Nämä kaikki luetaan tietokonevälitteiseen viestintään (*computer-mediated communication, CMC*), jolla tarkoitetaan tietokoneverkkojen välityksellä tapahtuvaa yleensä tekstipohjaista viestintää ihmisten välillä (Herring 2001: 612). Toinen mahdollinen verkkokeskustelun jaottelu määrittelee, onko keskustelu samanaikaista eli synkronista vai eriaikaista eli asynkronista.

Synkronista viestintää ovat esimerkiksi chatti- ja pikaviestinkeskustelut, asynkronisia keskustelupalstat ja sähköposti. (Ma 1996: 174.) Asynkronisessa keskustelussa käyttäjien ei tarvitse olla tietokoneen ääressä samaan aikaan. Keskustelufoorumi voi olla joko kaikille avoin tai rajattu (Kendall 1999: 67). Keskustelufoorumeille on ominaista, että keskustelu suuntautuu jonkun tietyn aiheen ympärille. Käyttäjät voivat luoda uusia aiheita, joihin vastaamalla syntyy keskusteluketjuja.

Tarkastelemani keskustelufoorumin aihepiiri on yhteiskunnallinen keskustelu. Keskustelun tapahtuminen verkossa saattaa luoda eroja muuhun yhteiskunnalliseen ja poliittiseen keskusteluun. Toisaalta verkossa keskustelevat ovat useimmiten hyvätuloisia, korkeasti koulutettuja, miespuolisia ja nuoria, mikä on nuoruutta lukuun ottamatta tyypillistä myös verkon ulkopuoliselle yhteiskunnalliselle keskustelulle (Norris 2000: 129). Perinteisesti suhtautumista politiikkaan on mitattu pääosin vain äänestyskäyttäytymisellä ja puolueen jäsenyydellä. Nämä indikaattorit eivät kuitenkaan kerro koko totuutta, sillä esimerkiksi nuoret etsivät usein yhteiskunnallista informaatiota verkosta, eikä kiinnostus välttämättä kohdistu vaalikampanjoihin vaan esimerkiksi kansalaisoikeuksiin ja ympäristöasioihin. (Mesch & Coleman 2007: 36–37.)

Tutkimukseni jakautuu neljään osioon. Ensin tutkin, mistä aiheista keskustelufoorumilla kirjoitetaan ja ovatko nämä aiheet niitä, mitä varten tutkittava yhteisö on olemassa. Tähän liittyen tarkastelen myös hieman sanojen nimeämistä, joka ilmentää kirjoittajien suhtautumista puhuttaviin aiheisiin. Toiseksi tutkin, onko tarkasteltujen verkkokeskustelujen sanasto tyypillistä suomen yleiskieltä vai jo lähtökohtaisesti perussanastoltaan erilaista. Kolmanneksi tutkin, löytyykö sanaston perusteella selvästi ryhmälle vastakkaisia ”muita” ja jos löytyy, selviääkö sanaston avulla keitä ne muut ovat. Neljänneksi tutkin sanaston erikoistumista, mitä sanoja yhteisö on muuntanut käyttöönsä yleiskielestä ja mitä omia sanoja yhteisö on luonut.

Suomen kielestä on tehty korpustutkimusta, mutta tietääkseni suomenkielistä verkkokeskustelua ei ole vielä tutkittu korpusanalyysin keinoin. Korpus tarkoittaa

tekstikokoelmaa, joka voi olla puhuttua tai kirjoitettua (Crystal 1991: 86). Usein korpustutkimusta tehdään valmiiksi kootusta korpuksesta. Sharoff (2006: 436) arvelee, että laaja ja helposti saatava British National Corpus on suuri syy sille, että korpustutkimusta tehdään useimmiten englannin kielestä. Tämä tutkimus tuo korpustutkimuksen kentälle tietoa yhden, yhteiskunnallista keskustelua sisältävän keskustelufoorumin sanastosta.

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni on suomalaiselta Hommaforum -nimiseltä keskustelufoorumilta¹ kerätty korpus. Hommaforum käsittelee Suomen poliittisen ja yhteiskunnallisen kehityksen epäkohtia ja pohtii maan tulevaisuutta (Hommaforum 2009a). Hommaforum on erityisesti maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien keskustelupaikka. Foorumi on perustettu joulukuussa 2008. Oman määrittelynsä mukaan Hommaforum on olemassa, koska

Homman asioiden käsittely on vallitsevassa mielipideilmastossa ollut jokseenkin vaikeaa. Useat kansalaisten palautekanaviksi tarkoitetut mediat ovat valinneet "ei-puhuta-siitä"-taktiikan, tunnetuin seurauksin. Hommaforum on perustettu, koska tarve on olemassa ja hyvin todellinen. (Hommaforum 2009b.)

Valitsin tutkimuskohteeksi Hommaforumin, koska halusin tutkia politiikkaan tai yleisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun liittyvää keskustelufoorumia. Hommaforumilla keskusteluviestit ovat melko pitkiä ja moderointi eli valvonta suhteellisen tiukkaa, joten keskustelu pysyy asiallisena. Yhteisöllisyyden tutkimiseen Hommaforum sopii, koska se on syntynyt pienen yhteisön jäsenien avulla yhteisön tarpeeseen.

Käsitteenä Homman juuret ovat pienehkössä, monikulttuurikriittisessä yhteisössä, joka muotoutui muutaman sittemmin julkisuuteen nousseen blogaajan, poliittisen vaikuttajan ja heidän tuotoksiensa ympärille.

¹ <http://www.hommaforum.org>

Nyt Homma on kehittynyt sisäpiirihuumorista johonkin konkreettisempaan; se on tuotu keskitetyimmälle alustalle – tälle foorumille. Yhteisönä Hommaforum on hyvinkin kirjava; mielipiteitä, retoriikkaa ja dialektiikkaa löytyy poliittisesti ja elämäntarkastuksellisesti laidasta laitaan. (Hommaforum 2009b.)

Hommaforumille voi halutessaan rekisteröityä, mutta viestejä voi kirjoittaa myös rekisteröitymättä. Rekisteröityminen on ilmaista, ja sitä varten tarvitaan toimiva sähköpostiosoite. Rekisteröityä voi joko nimimerkillä tai omalla nimellä. Omalla nimellä kirjoittavat tai henkilöllisyytensä esimerkiksi allekirjoituksessaan kertovat kuuluvat erikseen mainittavaan ryhmään ”nimelliset”. Tämä ryhmämäärittäminen näkyy foorumiteksteissä heti nimen alapuolella. (Hommaforum 2009c.) Viestit tulevat keskustelualueelle kronologisessa järjestyksessä, mutta osallistujien ei tarvitse lukea kaikkia viestejä. Viesteihin vastattaessa käytetään samaa otsikkoa kuin alkuperäisessä viestissä, jolloin aiheet kerääntyvät ketjuiksi joista lukija voi valita kiinnostavat. (Ks. esim. Collot & Belmore 1996: 14.)

Hommaforum jakautuu neljään keskustelualueeseen: Tupaan, Salonkiin, Pajaan ja Peräkammariin. Keräsin aineistoni kahdelta alueelta, Salongista ja Tuvasta. Tupa sisältää esittelyn mukaan ”Päivittäiset puheenaiheet”, ja se on viestimäärien perusteella suosituin näistä neljästä keskustelualueesta. Salonki sisältää ”Kalustettuihin huoneisiin soveltuvaa keskustelua monikulttuurisuudesta ja maahanmuutosta”. Paja puolestaan koostuu enemmän toimintaan tähtäävästä keskustelusta, kuten mahdollisesta puolueen perustamisesta tai rintamerkkien ja t-paitojen painattamisesta. Peräkammarin puolella taas saa keskustella aiheen vierestäkin. (Hommaforum 2009d.) Jokaiselle keskustelualueelle on varmastikin paikkansa yhteisöllisyyden kannalta, mutta Tupa ja Salonki edustavat mielestäni parhaiten keskustelufoorumien aihepiiriä.

Kirjoitusohjeen mukaan Salonkiin nostetaan korkeatasoisia ja uusia näkökulmia antavia keskusteluja Tuvan puolelta. Salonkiin ei siis kuka tahansa voi aloittaa uutta keskusteluketjua, vaan keskustelut aloitetaan aina muissa keskusteluhuoneissa ja moderaattorit eli valvojat siirtävät laadukkaaksi katsomansa keskustelut Salonkiin, jossa

keskustelua jatketaan. Salongin puolelle ei toivota lyhyitä, sisällöttömiä kommentteja. (Homma 2009e.) Tässä mielessä Tuvan viestit ovat Salongin viestejä tyypillisempää verkossa käytettävää keskustelua, mutta koska ainakin Salongin viestiketjujen ensimmäiset viestit ovat alun perin Tuvassa olleita, otin tutkimukseeni mukaan viestejä molemmilta keskustelualueilta. Kuvassa 1 on kuvakaappaus Salongin etusivulta. Myös Tuvan etusivu näyttää samanlaiselta.

The screenshot shows the HOMMA forum interface. At the top, there's a navigation bar with tabs: Etusivu, Forum, Ohjeet, Haku, Kirjaudu, and Rekisteröidy. Below this is a welcome message and a search bar. The main content area is titled 'Forum' and 'HOMMAN KESKUSTELU' with a sub-tab for 'Salongi'. A table lists forum posts with the following columns: Aihe, Aloittaja, Vastauksia, Lukukerrat, and Uusin viesti. The table contains several rows of posts, including one titled 'Salonki - kirjoitusohje' and others with various topics like 'Mitä on islam' and 'Ilmastomuutos'.

Aihe	Aloittaja	Vastauksia	Lukukerrat	Uusin viesti
Announcements				
Salonki - kirjoitusohje	lot	0	1145	14.12.2008, 23:33:25 kirjoittanut lot
Postings				
Mitä on islam < 1 2 ... 6 7 >	Ken	193	7210	tänään kello 08:38:53 kirjoittanut Jake-Kafir-Waits
Ilmastomuutos, ekologinen ja hiilijalanjälki < 1 2 3 >	Joni	79	2286	tänään kello 02:48:18 kirjoittanut Akkuhappovo192%
ehdotuksia maahanmuuttajien aseman parantamiseksi < 1 2 >	hummaaja	37	2615	24.03.2009, 08:11:38 kirjoittanut Suomitalon renki
Miellipide rikoksena < 1 2 >	Kullervo Kalervonpolka	59	4770	24.03.2009, 03:23:51 kirjoittanut Akkuhappovo192%

Kuva 1. Hommaforumin Salongi-keskustelun ruutunäkymä.

Kuvassa 1 näkyy, kuinka keskustelun viestiketjujen otsikot ovat luettavissa järjestyksessä sen mukaan, mihin on viimeksi kirjoitettu. Etusivulta selviää myös viestiketjun aloittaja sekä viimeksi viestiketjuun vastannut henkilö.

Aineiston keruupäivinä 18.–19.3.2009 Salongissa oli 1400 viestiä kahdestakymmenestä yhdestä eri aiheesta. Sanoja aineistoon Salongin osalta kertyi 193 701. Tuvasta keräsin 11.–13.4.2009 osan siellä olevista teksteistä saadakseni aineiston riittävän suureksi omaan tutkimukseeni. Tuvassa oli aineistonkeruun alkaessa

24 051 viestiä 751 aiheesta. Keräsin viestit 156 peräkkäin olevasta aiheesta, jolloin sanamääräksi tuli 357 793 sanaa. Korpukseni koko on siis yhteensä 551 494 sanaa. Yleisesti ottaen alle 250 000 sanan korpus määritellään pieneksi. Kokonaiseksi korpukseksi määritellään 1–5 miljoonan sanan korpukset. (Flowerdew 2004: 19, 21.) Toisaalta nämä rajat on määritelty englanninkielisiin korpuksiin, ja koska suomen kielestä puuttuvat erilliset artikkelit ja prepositiot, sanat ovat keskimäärin pidempiä kuin englannin kielessä (ks. Niemikorpi 1991: 89–95). Korpuksen koon tarpeen määrittelee tutkittava ilmiö. Mitä pienempi tutkittavan piirteen esiintymistajuus on, sitä isompi korpuksen pitäisi olla. Pientä tai erikoistunutta korpusta myös usein verrataan toiseen korpukseen. (Flowerdew 2004: 25–27.)

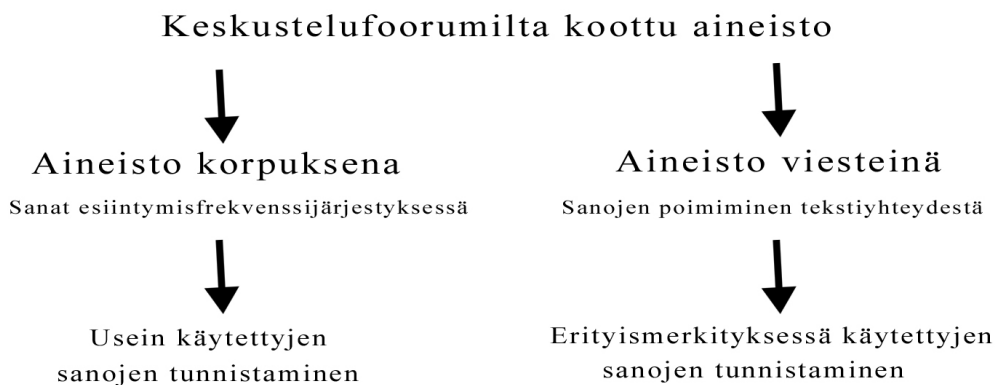
Baymin (1998) verkkokeskusteluja koskeneen tutkimuksen mukaan keskusteluviesteissä on kolme merkittävää piirrettä. Näitä ovat automaattisesti viestiin liittyvät otsikot, lainausjärjestelmä ja lukijan vapaus valita, mitkä viestit hän lukee. Otsikot välittävät lisätietoa, kuten viestin lähettäjän, aiheen ja lähettämisaajan. Nämä tiedot luovat kontekstia tekstin ymmärtämiselle. Lainausjärjestelmä helpottaa sen hahmottamista, mihin viestiin vastaus on tarkoitettu. (Baym 1998: 45.) Lisäksi keskustelufoorumeilla viesteihin kuuluu myös allekirjoitusosa (ks. Arpo 2005: 98). Allekirjoitusosiossa kirjoittaja antaa halutessaan lisää tietoja itsestään tai vaikkapa mietelauseen.

Aineistoa kerätessäni jätin viesteistä pois toisten kirjoittajien viestien lainaukset, kuvat, kuviot ja allekirjoitukset. Keruumenetelmästäni johtuen myöskään hymiöt eivät tallentuneet mukaan aineistooni. Jos varsinaiseen viestiin oli liitetty tekstiä jostain Hommaforumin ulkopuolelta, otin sen mukaan aineistoon. Tästä johtuen aineistosta pieni osa on englanniksi, saksaksi ja ruotsiksi. Otin aineistoon viestiketjujen viestit myös rekisteröitymättömiltä käyttäjiltä, sillä osa rekisteröitymättömistä käyttäjistä kirjoitti säännöllisesti samaa nimimerkkiä käyttäen. Aineistoa kerätessä foorumilla oli 2164 rekisteröitynyttä käyttäjää.

Kuten tietokonevälitteisessä viestinnässä yleensä, aineiston keräämisen sähköiseltä foorumilta voi kokea epäeettiseksi, sillä tutkittavat eivät tiedä joutuvansa tutkimuksen kohteiksi. Tilannetta voi verrata keskustelun kuuntelemiseen julkisella paikalla kuten ostoskeskuksessa tai ravintolassa. (Ks. esim. Herring 1996b: 5.) Toisaalta kuitenkin verkon keskustelufoorumeille kirjoitetut viestit ovat kaikille avoimia luettavaksi, eikä aineiston kerääminen ollut mielestäni hyvän tutkimustavan vastaista. Keräsin aineistoni tekemättä omaa käyttäjätunnusta ja osallistumatta keskusteluun millään tavoin.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käsitellään kieltä sen sosiaalisessa ympäristössä ja tarkastellaan sosiaalista todellisuutta lingvistiikan keinoin. Tutkimus kuuluu siis sosiolingvistiikan piiriin. (Ks. Nuolijärvi 2000: 13.) Tarkastelen sanastoa ensin kvantitatiivisesti keräämäni korpuksen avulla, jonka jälkeen etsin sekä aineistoa viesteinä että korpuksena läpikäymällä sanoja, joilla saattaa olla merkitystä yhteisön muodostumiseen tai ylläpitämiseen. Menetelmä on esitetty kuviossa 1.

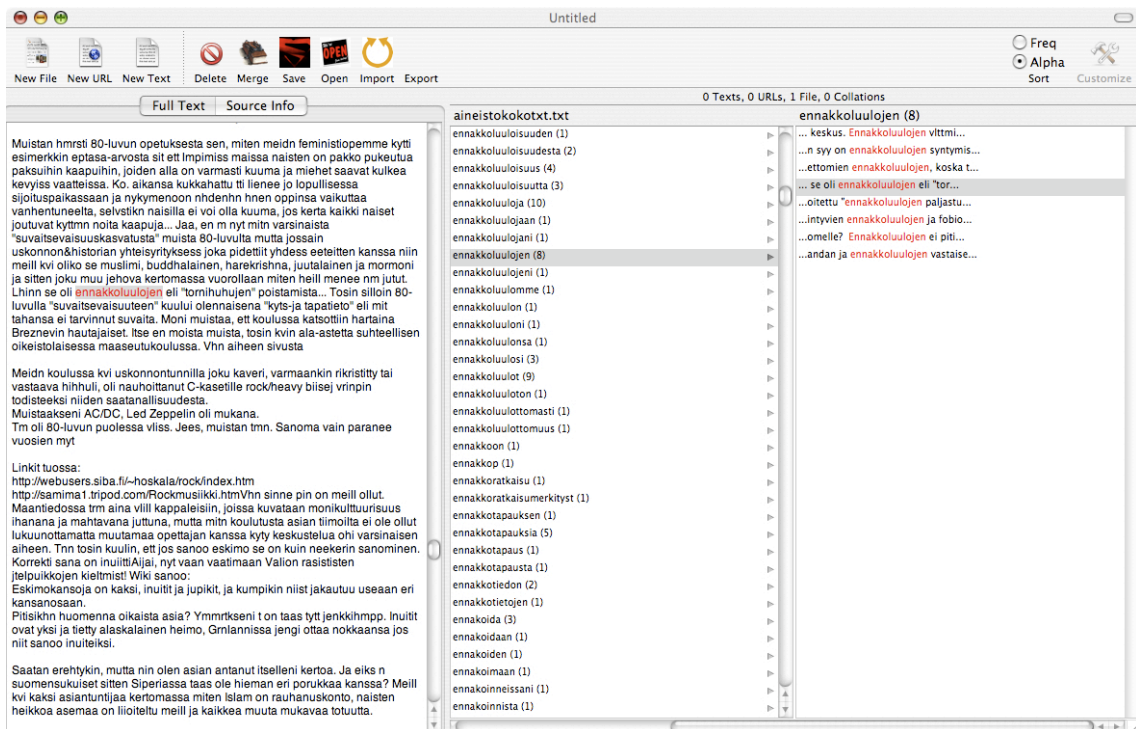

Kuvio 1. Tutkimusmenetelmän jakautuminen.

Korpustutkimuksella on tarkoitus kuvata suuren tekstimassan avulla kielessä vallitsevia yleisiä lainalaisuuksia (Jantunen 2004: 32). Kokoamani korpuksen käyttötarkoitus on auttaa nostamaan esiin ne usein esiintyvät sanat, joilla saattaa olla merkitystä yhteisöllisyyden muodostumiseen tai ylläpitämiseen. Tällaisia sanoja ovat esimerkiksi yhteisön luomat omat sanat tai sanat, joita käytetään erilaisessa merkityksessä, mutta myös usein esille nousevat henkilönimet sekä keskusteluaiheet.

Tutkin korpusohjelman avulla, mitä sanoja Hommafoorumilla esiintyy ja kuinka paljon. Useasti esiintyvistä sanoista osa on luultavasti kielen perusainesta. Nämä sanat nousevat aineistostani esiin niin, että vertailen oman korpukseni tuloksia Suomen kielen taajuussanastoon (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979) sekä uudempiin Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen korpukseen (2008) ja Suomen sanomalehtikielen taajuussanastoon (CSC 2004). Jos aineistostani nousee usein esiintyviä sanoja, jotka eivät ole kovin yleisiä vertailtavissa korpuksissa, pohdin liittyvätkö ne sanat Hommaforumille tyypillisiin keskustelualueisiin vai johtuuko runsas esiintyminen jostain muusta seikasta, kuten verkkokielelle tyypillisistä piirteistä. Lisäksi tutkin esille nousevia yhteisön omia sanoja, vaikka niiden esiintyminen ei määrällisesti olisikaan kovin suurta. Selvitän tutkimuksessani, mitä näillä sanoilla tarkoitetaan ja jos mahdollista, mikä on näiden sanojen alkuperä.

Kuvassa 2 on kuvanäkymä aineistostani korpusohjelmassa. Kuvassa on aineistoni sanat aakkosjärjestyksessä alkaen sanasta *ennakkoluuloisuuden*. Toinen vaihtoehto on tarkastella sanoja frekvenssijärjestyksessä, kuten oikean yläkulman valinnasta voi nähdä. Lähemmässä tarkastelussa on sana *ennakkoluulojen*, joka esiintyy kahdeksan kertaa. Oikealla puolella on nämä kahdeksan sanaa käyttöyhteydessään, ja niistä voi jokaisen ottaa vuorollaan tarkasteluun sanalistan vasemmalle puolelle. Vasemman puolen ikkunassa näkee sanan laajemmassa kontekstissa.

Kuva 2. Esimerkki aineistosta Concorde Pro –ohjelmassa.

Yleinen korpus sisältää erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Nykytekniikalla pystytään keräämään helpommin yhä suurempia korpuksia, esimerkkejä tästä ovat mm. 450 miljoonan sanan Bank of English –korpus tai 100 miljoonan sanan Cambridge International Corpus. Vaikka korpuksien koot ovat suurentuneet, käytötapa on edelleen pysynyt samana; empiriseen dataan perustuva korpusanalyysi vahvistaa esimerkit kielen malleista niin sanastollisesta kuin kieliopillisestakin näkökulmasta. (Flowerdew 2004: 12–13.) Korpus tarjoaa siis tietoa sanojen suhteellisista esiintymistiheyksistä ja siitä, missä yhteyksissä sanoja on käytetty. Uudemmat tutkimukset käyttävät korpuksia myös fraseologisista näkökulmista tai enemmän merkityksiin keskittyen. Korpuspohjainen lähestymistapa kielen ymmärtämiseen keskittyy siihen, mitä on todella sanottu tai kirjoitettu. Korpustutkimus on yksi lähestymistapa kieleen, ja sitä voi lisäksi täydentää havainnoinnilla. (Flowerdew 2004: 13.) Korpustutkimuksen suosion lisääntyminen pohjautuu enemmän juuri kielenkäytön kuin kielen rakenteen tutkimukseen (Johansson 1998: 3).

Yleiset korpuukset pyritään rakentamaan tasapuolisesti esiintyvien tekstien suhteeseen nähden. Yleinen argumentti korpuksen käyttöä vastaan on, että korpus on esimerkin sijaan vain näyte kielestä, sillä data on erotettu viestinnällisestä kontekstista, johon se on luotu (Flowerdew 2004: 16). On totta, että korpusdataa täsmällisesti tulkittaessa pitää olla tietoinen tilanteen ja kulttuurin konteksteista, joten esimerkiksi tässä tutkimuksessa painotetaan, että korpus on koottu keskustelufoorumilta ja sitä tutkitaan siitä näkökulmasta. Pientä tai erikoistunutta korpusta tutkittaessa nämä on helpompi ottaa huomioon. Erikoistuneen korpuksen määrittämisen rajoituksia ovat mm. korpuksen genre, tekstityyppi, aihe ja kielen tyyppi (Flowerdew 2004: 21). Tämän tutkimuksen korpuksen genre on siis internetin keskustelufoorumien keskustelu, tekstityyppi keskustelufoorumiviestit, aihe foorumin oman kuvauksen mukaan lähinnä yhteiskuntakriittinen keskustelu ja kielen tyyppi on ainakin yleisilmeeltään kirjakielistä yleissuomea.

2 YHTEISÖ JA YHTEISKUNNALLINEN KESKUSTELU VERKOSSA

Yhteiskuntakriittinen keskustelufoorumi on osa yhteiskunnallista keskustelua verkossa. Tässä luvussa määrittelen yhteisön ja yhteisöllisyyden ja pohdin verkkoyhteisön eroa muihin yhteisöihin. Yhteiskunnat rakentuvat erilaisten sisä- ja ulkoryhmien keskinäisessä vuorovaikutuksessa, ja ihmisen identiteetti kehittyy suhteessa molempiin näihin ryhmiin (Raittila 2004: 17–18). Tarkastelen tätä toiseutta yhteisön kannalta. Lisäksi luvussa kerrotaan, miten yhteiskunnallinen keskustelu näkyy verkossa. Verkkokeskustelu antaa mahdollisuuden keskustella vain itseä kiinnostavista aiheista, joten yhteiskunnasta ja politiikasta verkossa keskustelevat ovat usein poliittisesti aktiivisia myös verkon ulkopuolella (ks. esim. Polat 2005: 451).

2.1 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Yhteisö esitetään empiirisen tutkimuksen näkökulmasta tavallisimmin ainutkertaisena pienryhmänä sen sijaan, että sitä käsiteltäisiin yleisenä ja keskeisenä ilmiönä. Yleisimmillään käsite *yhteisö* viittaa ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaan, yhteisyyteen, ihmisten väliseen suhteeseen tai siihen, mikä on tietylle ihmisryhmälle yhteistä. (Lehtonen 1990: 12, 15.) Useiden tutkijoiden mielestä yhteisön muodostumisessa on tärkeää yhteenkuuluvuutta luova sosiaalisten suhteiden verkosto sekä yhteiset arvot ja intressit (ks. esim. Mäkinen 2009: 77). Yhteisö on pitkäkestoisempi yhteenliittymä kuin ryhmä, joka saattaa olla koossa vain hetkellisesti (Saastamoinen 2007: 106). Yhteisö voidaan nähdä vastakkaisena yhteiskunnalle ja yhteisöjen suosio modernien yhteiskuntien epäonnistumisena ja kriisiytymisenä. Yhteiskunnan puuttuvat arvot kuten solidaarisuus, luottamus ja autonomia toteutuvat yhteisöissä. (Delanty 2000: 116–118.)

Yhteisö ja yhteisöllisyys voidaan käsittää myös yhteiskuntapoliittisina keinoina, joilla voidaan pyrkiä kohti jotakin muuta toimintajärjestelmää. Yhteisöjen asema muuttuu yhteiskuntien muutoksen mukana. Empiirisessä yhteisötutkimuksessa yhteisö voidaan käsittää kolmijakona alueellisesti rajattavissa olevana yksikkönä, sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkönä tai yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkönä (Lehtonen 1990: 17). Tämän kolmijaon voi ajatella perustuvan *sukuun*, *statukseen* ja *sopimukseen*. Tällöin suvulla tarkoitetaan biologisiin ja kulttuurisiin tekijöihin pohjautuvaa yhteisöllisyyttä, statuksella erotetaan yksilöiden erottavat tekijät kuten yhteiskunnallinen asema ja sopimuksella sitä, että yhteisöt muodostuvat yhteenliittymistä, joihin kuulumisen yksilöt ovat saaneet vapaasti valita. (Kangaspunta 2006: 78.) Kehitys on kulkenut sukuyhteisöistä statusyhteisöihin ja siitä nykyisiin sopimuksellisiin yhteisöihin, jotka eroavat statusyhteisöistä siinä, että toimijat ovat yksilöitä eivätkä yhteisöjä. Sopimussuhteet edellyttävät kolmatta osapuolta, yhteiskunnallista normistoa. (Lehtonen 1990: 108, 110.)

Joka tapauksessa yhteisön jäsenillä on oltava jotakin yhteistä. Jäsenten yhteisyys voi kehittyä vuorovaikutuksessa, ja tuloksena voi olla toiminnallinen yhteisö. Yhteisöllisyys voi kehittyä myös tietoisuudessa vahvistuvana yhteenkuuluvuuden tunteena, jonka tuloksena kehitty symbolista yhteisyyttä. Se voidaan ymmärtää ryhmäidentiteettiä vahvistavana tietoisuusmuotona. Jos yhteisyys ei konkretisoidu vuorovaikutuksena ja toimintana, se ei synnytä yhteisöä. (Lehtonen 1990: 23–24.)

Yhteisöllisyys on vaikea määritellä, joten internetin yhteisöllisyys on helpoiten kuvattavissa yhteisöllisyyden voimakkuuden eri asteisena jatkumona kuten kuviossa 2. Jatkumo sopii vaihtelevan tilanteen tarkasteluun jäykästi rajautuvaa määritelmää paremmin. (Kangaspunta 2006: 90.)

toiminnallinen yhteisö - - - symbolinen yhteisö - - - kuvitteellinen yhteisö
 yhteisö - - - - - yhteisöllisyys - - - - - yhteisyys

Kuvio 2. Yhteisöllisyyden jatkumo (Kangaspunta 2006).

Toiminnallinen yhteisö on kuviossa 2 yhteisö käsitteen peruserkityksessä. Symbolinen yhteisö vastaa yhteisöllisyyttä. Siinä esiintyy kommunikatiivista vuorovaikutusta mutta ei välttämättä fyysisistä kohtaamista. Tällaisia yhteisöjä ovat esimerkiksi vain internetissä toimivat verkkoyhteisöt. Kuvitteellinen yhteisö on yhteisyyttä, jossa ihmiset kokevat yhteenkuuluvuutta mutta vuorovaikutuksellista toimintaa ei ole. Esimerkiksi median ja mainostajan määrittelemä kohderyhmä on kuvitteellinen yhteisö.

Moderni yhteiskunta muutti yhteisöllisyyden muuksi kuin se historiallisesti oli. Modernisaation myötä kuva statusyhteisöjen ja sopimuksellisuuden luonteesta muuttui ja postmodernin uusyhteisöllisyys syntyi. Uusyhteisöllisyydessä yhteisöllisen elämän ja sosiaalisen vuorovaikutuksen perustana ovat elämäntavat ja harrastukset, eivät niinkään poliittinen osallistuminen, taloudelliset eturyhmät tai aatteelliset yhdistykset kuten aiemmin. (Kangaspunta 2006: 79–80.) Kuuluminen on yhteisöllisyyden peruskäsite. Kuuluminen toteutuu jatkuvana kommunikaationa ja yhteisten merkitysten etsiminen rakentaa modernit yhteisöt. (Hautamäki 2005: 10.) On mahdotonta määritellä, kuinka moni internetin käyttäjä tuntee olevansa verkossa toimivan yhteisön jäsen (Baym 1998: 36). Jo vaikkapa saman keskustelupalstan osallistujista toiset kokevat itsensä yhteisön jäseniksi, toiset taas eivät.

2.2 Verkon yhteisöllisyyden muodot

Termiä *verkkoyhteisö* käytetään monella tavalla. Mäkinen (2000) on jaotellut viisi verkkoyhteisön tyyppiä. Verkkoyhteisöt voivat olla paikallisten yhteisöjen virtuaalisia toimintaympäristöjä, yhteisistä intresseistä syntyneitä yhteisöjä, olemassa olevien yhteisöjen virtuaalisia muotoja, ainoastaan verkossa toimivia online-yhteisöjä tai

tuotettuja yhteisöjä. (Mäkinen 2000: 30–31.) Paikallisten yhteisöjen virtuaalisia muotoja edustavat esimerkiksi kylien ja asukasyhdistysten verkkosivustot. Yhteisten intressien pohjalta muodostunut verkkoyhteisö muodostuu harrastusryhmistä ja erikoisaloista kiinnostuneista jäsenistä. Olemassa olevat yhteisöt voivat laajentaa toimintaansa verkkoon vaikkapa yhteisen keskustelufoorumin muodossa. Ainoastaan verkossa toimivat yhteiset syntyvät verkossa käyttäjiä kiinnostavan aiheen ympärille. Ulkopuolelta tuotetut yhteisöt ovat usein kuluttajayhteisö tai asiakasyhteisö tuotteille, joskin on kiistanalaista voidaanko pelkän kuluttajuuden yhdistämiä ihmisiä kutsua yhteisöksi. (Mäkinen 2009: 83.) Hommaforum on ainakin oman kuvauksensa mukaan yhteisistä intresseistä syntynyt yhteisö.

Suhteet internetissä muodostuneissa yhteisöissä perustuvat enemmän jaetuille mielenkiinnonkohteille ja vähemmän jaetuille sosiaalisille ominaisuuksille (Wellman & Gulia 1999: 185–186). Voi siis ajatella, että internet on helpottanut sekä yhteisöjen muodostamista että ylläpitoa. Maantieteelliset etäisyydet ovat kadonneet ja yhteyden ylläpito on helppoa. Internetyhteisö voi tarjota vahvoja, tukea antavia sidoksia ja se saattaa lisätä löyhien siteiden monimuotoisuutta. Internet sopii erityisesti ylläpitämään keskivahvoja suhteita ihmisten välillä, jotka eivät tapaa toisiaan säännöllisesti. (Wellman & Gulia 1999: 185.) Yhteyden mahdollisuus ei tosin itsessään luo yhteyttä (Jones 1998: 5).

Uudet viestintäteknologiat vaikuttavat sosiaalisiin prosesseihin ja -suhteisiin mutta myös syntyneet sosiaaliset prosessit ja -suhteet vaikuttavat siihen kuinka teknologisia järjestelmiä suunnitellaan, toteutetaan ja käytetään (Jones 1998: 13). Internetin rakenne tukee liittymistä useisiin yhteisöihin varsinkin löyhäsidoksisesti. Verkon kautta on helppoa ja maksutonta lähettää sama viesti usealle henkilölle. Internetin epäsynkroninen luonne helpottaa kommunikointia eri aikavyöhykkeiden välillä. On myös mahdollista, että yhteydenpidon helppous lisää tapaamisia verkon ulkopuolellakin sellaisten ihmisten kanssa, jotka ilman yhteydenpitoa verkossa saattaisivat muuten unohtua kokonaan. (Wellman & Gulia 1999: 186.)

Yhteisö ei tarkoita välttämättä konflikteista vapaata aluetta, ja internetinkin yhteisöissä on juoruilua, kateutta ja muita negatiivisia tunteita (Rheingold 1993: 53). Toisaalta harmonia ja yhteisymmärrys kuten konfliktikaan itsessään eivät ole hyviä tai pahoja. Simmelin (1955) mukaan täydellisen harmonista sosiaalista systeemiä ei voi esiintyä, koska silloin systeemi olisi kyvytön muuttumaan ja kehittymään. Konfliktit ovat siis välttämättömiä systeemin selviytymiselle. (Smith 1999: 135.) Liian vähäinen konfliktien määrä tuottaa petollista hyvinvoinnin tuntua ja vähentää energiaa, luovuutta ja mukautumista. Toisaalta liian suuri konfliktien määrä lisää vihamielisyyttä, rajoittaa informaation virtaa, vähentää päätöksien laadukkuutta ja ohjaa voimavaroja väärin asioihin. (Smith 1999: 36.) Internet on toimintaympäristönä laaja ja keskusteluforumien ohjenuora on yleinen internetin etiketti, netiketti (ks. esim Suomen Internetopas 2009). Moderaattoreilla eli palstan valvojilla on suuri osuus siinä, millaiseksi keskustelun annetaan muodostua. Tiukalla moderoinnilla voidaan estää esimerkiksi henkilökohtaisuuksiin meneminen ja perättömien juorujen levittäminen.

Internetissä kehittyneet ihmissuhteet ovat loppujen lopuksi varsin samanlaisia kuin verkon ulkopuolella: epäsäännöllisiä, erikoistuneita ja eri mittaisia (Wellman & Gulia 1999: 186). Virtuaaliyhteisöissä identiteetin rakentamisen lähtökohdat eroavat perinteisistä fyysisistä yhteisöistä varsinkin siten, että virtuaalinen identiteetti on ulkoisista tekijöistä ja vaikutteista riippumaton (Donath 1999: 29). Kun fyysisessä todellisuudessa ulkoisilla tekijöillä on suuri vaikutus, virtuaaliyhteisöissä suurin merkitys on ihmisen esittämällä ajatuksilla ja tiedoilla. Internetissä ihmisillä on suurempi taipumus perustaa läheisydentunteensa samoille mielenkiinnonkohteille, joten yhteisön sosiaaliset ominaispiirteet kuten osallistujien ikä, sosiaaliluokka ja etninen tausta saattavat olla varsin erilaisia. (Wellman & Gulia 1999: 186.) Jo aikaisessa internetin kehitysvaiheessa verkon ajateltiin poistavan sosiaalisia kategorioita (Kollock & Smith 1999: 10, 11).

Tietoyhteiskunnan kontekstissa voidaan puhua myös uusyhteisöllisyydestä, joka voi toteutua niin verkossa kuin sen ulkopuolella. Uusyhteisöllisyyttä luonnehtii avoimuus, vaihdettavuus, uuden teknologian käyttö ja ympäröivän globaalien kontekstien merkitys. Siihen liitetään horisontaalinen ja tasavertainen viestintä, joka on verkossa teknisesti mahdollista, joskin viestien painoarvo vaihtelee kuten reaali maailmassakin. (Mäkinen 2009: 83, 87.) Uusyhteisöllisyys synnyttää esimerkiksi vapaata lähdekoodia, jolla ihmiset ympäri maailmaa voivat kehittää parempia ohjelmia ja sovelluksia tietotekniikkaan. Uusyhteisöjen ja verkkoviestinnän aikana arvojen ja informaation moninaisuus antaa ainakin laajat mahdollisuudet uusille näkemyksille ja vanhojen näkemysten avartamiselle (Mäkinen 2009: 87). Uusyhteisöllisyyden uhkakuvana on saarekkeinen yhteiskunta, jossa yhteisen historian, kulttuurin, uskonnon tai muun arvopohjan puuttuessa dialogi ja kommunikaatio on mahdotonta (Haatanen 2000, 75–90).

2.3 Me ja muut sosiaalisen identiteetin rakentamisessa

Identiteetti tarkoittaa sitä, millaisena yksilö itse itsensä kokee (Nikanne 2002: 29.) Sosiaalipsykologiassa identiteetti ymmärretään niiksi henkilökohtaisiksi ja sosiaalisiksi ominaisuuksiksi, jotka kuuluvat yksilön minäkuvaan ja perustuvat yksilön samaistumiseen muihin yksilöihin ja sosiaalisiin ryhmiin (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 1998: 364, 381). Identiteettiin liittyvät ero ja yhtenäisyys. Identiteetti erottaa kohteen ympäristöstään ja oma identiteetti rakentuu suhteessa ”muihin” ja myös oma identiteetinmuodostus vaikuttaa ”muihin”. Kyseessä on avoin prosessi. (Anttila 2007: 10.) Jokaisella yksilöllä on sisäryhmiä, joihin hän samastuu, ja ulkoryhmiä, joihin hän ei kuulu tai katso kuuluvansa. Positiivisen itsearvostuksen tarve vaatii sisäryhmän suosimisen ja ulkoryhmän hyljeksimisen. (Pälli 2003: 41.)

Sosiaalinen identiteetti tarkoittaa yksilön tietoisuutta siitä, että hän kuuluu sosiaaliseen ryhmään tai ryhmiin. Sosiaalisen identiteetin voi jakaa eri osa-alueisiin. Henkilöperusteiset sosiaaliset identiteetit heijastavat yksilön minäkäsitystä.

Relationaaliset sosiaaliset identiteetit eli rooli-identiteetit korostavat yksilön erityisyyttä tietynlaisena henkilönä suhteessa toisiin. Ryhmäperustaiset sosiaaliset identiteetit liittyvät siihen, miten ryhmän jäsenyys representoituu yksilön minäkäsityksessä. Ryhmäidentiteetissä minän rakentuminen ulottuu yksilön yli laajemmalti, ja ryhmän suoritukset koetaan omina. Kollektiiviset identiteetit voidaan jakaa edelleen sosiaaliseen identiteetin kollektiiviseen identifioitumiseen ja kollektiiviseen identiteettiin normeina, arvoina ja ideologioina. Kollektiivinen identiteetti edustaa ryhmäperustaisen lisäksi aktiivista prosessia, jossa muodostetaan kuva siitä, mitä varten ryhmä on olemassa ja miltä ryhmä muiden silmissä näyttää. (Anttila 2007: 13–15.)

Kulttuurilla tarkoitetaan yhteisten merkitysten järjestelmiä, joita samaan yhteisöön, ryhmään tai kansakuntaan kuuluvat ihmiset käyttävät ymmärtääkseen maailmaa. Nämä merkitykset eivät ole vapaasti leijuvia ideoita vaan osa materiaalista ja sosiaalista maailmaa. Kulttuureja pidetään suhteellisen vakaina ja pysyvinä merkitysten ja käytäntöjen joukkona. (Hall 2003a: 85.) Kulttuuria voidaan myös pitää yksilön identiteetin perustana (Grönfors, Virolainen, Åkerlund & Lounela 1997: 149). Kulttuuristen erojen tekeminen mahdollistaa ihmisten jakamisen sisäryhmiin eli ”meihin” ja ulkoryhmiin eli ”muihin”. Jako saattaa parantaa yhteisöön kuuluvien elämänlaatua mutta sulkea muut ulkopuolelle. Esimerkiksi vähemmistökansallisuuksien yhteisöt voidaan sulkea ulkopuoliseksi ja dialogi vähemmistöjen ja valtaväestön välillä saattaa olla niukkaa. Myös eliitin yhteisöllisyys on usein muita ulos sulkevaa. (Mäkinen 2009: 93.) Kahtiajako ”meihin” ja ”muihin” on yleistävä ja häivyttää näkyvistä osapuolten moneuden. Eri kulttuurien ja ihmisryhmien väliset ja niiden sisäiset erot on kuitenkin otettava huomioon niin keskinäisessä kanssakäymisessäkin kuin poliittisissa linjauksissakin. (Lehtonen & Löytty 2003: 7.)

Jaottelu yhteisön jäseniin ja ulkopuolisiin saattaa perustua kulttuurin lisäksi muihinkin seikkoihin, kuten ihonväriin, politiikkaan ja uskontoon. Esimerkiksi suomalaisten ja venäläisten erotteluun liittyy historia ja ulkopoliittikka. 1900-luvun alussa suomalaisuutta rakennettiin venäläisyyden negaationa. (Raittila 2004: 35.) Rotuun

liittyvää keskustelua ei Suomessa ole 1900-luvun alussa käyty niinkään suhteessa kaukaisiin kansoihin kuten afrikkalaisiin, vaan Suomen sisällä oleviin rotuihin kuten suomenruotsalaisiin ja ”itäisiin” suomalaisiin sekä suomalaisten pyrkimykseen päästä eroon heihin lyödystä alemman rodun leimasta. (Raittila 2004: 34.)

Monikulttuuriset yhteiskunnat eivät ole uusi ilmiö. Kansat ovat liikkuneet aina, ja yhteiskunnat ovat sekoittuneet etnisesti ja kulttuurisesti. Syitä liikkeelle on monia, kuten ekologiset katastrofit, sodat ja kolonisoiminen. Imperiumit ovat useimmiten monikulttuurisia. (Hall 2003b: 237.) Kulttuurinen vähemmistö voi suhtautua hallitsevaan ryhmään monella tavalla. Akkulturaatioasenteita eli kulttuurisen vähemmistön ja hallitsevan ryhmän kulttuurien kohtaamisesta syntyviä asenteita voi jakaa neljään ryhmään. *Marginalisoituminen* eli vieraantuminen tarkoittaa, että ihminen torjuu sekä oman että vieraan kulttuurin. *Separaatiossa* eli eristäytymisessä henkilö suuntautuu omaan kulttuuriinsa, mutta torjuu uuden kulttuurin ja kontaktit siihen. *Assimilaatiossa* eli sulautumisessa henkilö hylkää oman kulttuurinsa ja omaksuu uuden tilalle. *Integraatiossa* henkilö säilyttää ja arvostaa omaa alkuperäistä kulttuuriansa sekä kunnioittaa ja omaksuu uuden kulttuurin. (Liebkind 1994: 25–35.) Kahden kulttuurin välinen kommunikointi ei aina ole tasavertaista. Jos kommunikaation aloittaa ja sitä ohjailee voimakkaampi kahdesta kulttuurista, on olemassa vaara että vahvempi kulttuuri käyttää heikompaa omaa itsensä ja valtansa representoimiseen (Fiske 2003: 133).

Myös verkossa tapahtuu jako sisäryhmiin ja ulkoryhmiin. Verkon avoimen luonteen vuoksi ulkoryhmäläisetkin voivat usein lukea ja kommentoida sisäryhmäläisten keskusteluita. Tämän takia kaikki keskustelufoorumien keskusteluun osallistujat eivät itsestään selvästi ole eivätkä edes halua olla sisäryhmäläisiä. Ryhmät eivät muuallakaan elä eristyksissä, vaan keskellä muita ryhmiä, mutta varsinkin verkossa muut ryhmät ovat helposti saavutettavissa puolin ja toisin (ks. Pälli 2003: 38). Tämä antaa mahdollisuuden keskustella asioista erilaisista, myös kriittisistä näkökulmista.

2.4 Internetin vaikutukset yhteiskunnalliseen keskusteluun

Verkko julkisena tilana tarjoaa mahdollisuuden yhteiskunnalliseen keskusteluun, joskin huomattavasti suositumpia keskustelunaiheita verkon foorumeilla ovat harrastukset, ihmissuhteet ja muut kevyemmät aihepiirit. Kaikkien näiden aiheiden ympärille voi syntyä yhteisöjä, joille löytyy ulkoryhmiä joko verkosta tai ulkopuolelta.

2.4.1 Yhteiskunnallisen keskustelun taustaa

Aristoteleen aikaisessa politiikassa puheella oli iso merkitys. Puhuminen ja väkivalta olivat toistensa vastakohtia, sillä puhuminen oli vaikuttamiskeino, ja asioista päätettiin sanojen ja vakuuttelun eikä pakon ja väkivallan keinoin (Hautamäki 2005: 33). Habermas (1994) uskoo mahdollisuuteen edistää yksimielisyyttä kommunikaation keinoin. Hän nimittää kulttuuriksi sitä tietovarastoa, josta kommunikaatioon osallistuvat osapuolet saavat tulkintoja pyrkiessään yhteisymmärrykseen. Yhteiskunnaksi hän nimittää järjestyksiä, joiden välityksellä säädellään kuuluvuutta sosiaalisiin ryhmiin ja persoonallisuudeksi kykyjä, joiden avulla ihminen pystyy osallistumaan yhteisymmärryksen muodostamiseen sekä samalla puolustamaan omaa identiteettiään. (Habermas 1994: 87.) Nykyään keskustelu kansalaisyhteiskunnasta on Suomen olosuhteissa helposti keskustelua hyvinvointivaltiosta ja sen tulevaisuudesta. (Hautamäki 2005: 41.) Juuri tätä keskustelua käydään myös Hommaforumilla. Poliittisen keskustelun ei tulisi olla pelkkää puoluepoliittista keskustelua, vaan politiikka on alkuperäisemmässä merkityksessään kansalaisten omaehtoista vapaata toimintaa ja yhteisöllisyyden ylläpitämistä (emt. 34).

Perinteiset poliittiset ryhmät, jotka syntyivät teollistuneessa yhteiskunnassa demokratian kehittymisen myötä 1800- ja aikaisella 1900-luvulla, olivat järjestäytyneitä ja institutionaalistuneita. Ihmisten tarvitsi liittyä niihin, maksaa jäsenmaksu, ja ryhmillä oli säännöt, palkattuja toimihenkilöitä, hierarkkinen rakenne ja selvä käsitys siitä, ketkä kuuluivat ja ketkä eivät kuuluneet ryhmään. Protestiliikkeet puolestaan ovat pohjanneet

aktiviteetteihin, kuten katuteatteriin, julkisiin mielenosoituksiin ja viranomaisten suoraan haastamiseen. Internet tarjoaa laajat mahdollisuudet informaation levittämiseen, kommunikaatioon ja mobilisointiin. (Norris 2002: 189, 208, 212.) Toisaalta internetin mahdollisuudet ja vaikea kontrolloitavuus ovat aiheuttaneet myös sen julistamisen täyskieltoon tavallisilta kansalaisilta sotilasdiktatuurivaltioissa, kuten Pohjois-Koreassa ja Myanmarissa on tehty (Ryman 2004: 17).

Muutokset viestinnässä ja median roolissa näkyvät 1960 ja 1970 –lukujen poliittisissa tapahtumissa. Ennen poliittisilla puolueet päättivät, mitä tietoa ehdokkaista annettiin yleisölle. 1960-luvun loppupuolella valta päätää, kuka näkyy julkisuudessa, siirtyi televisiolle ja lehdille. Massamedian dominoimalla poliittisella areenalla ehdokkaiden tarvitsi miellyttää keskivertokansalaista, eikä vain puoluejohtajaa. Tämä merkitsi myös, että ehdokkaat tarvitsivat enemmän rahaa kampanjointiin. Mediaa syytettiin politiikan muuttamisesta peliksi. (Tolbert & Mcneal 2003: 176.) Nykyään äänestäjät voivat keskustella ehdokkaista keskenään ja etsiä tietoa haluamistaan ehdokkaista verkossa. Ehdokkaat puolestaan voivat pienelläkin rahalla tehdä itseään tunnetuksi, jos heillä on ihmisiä kiinnostavaa sanottavaa.

2.4.2 Yhteiskunnallinen keskustelu verkossa

Yksinkertaisimmillaan verkko on lisännyt kansalaisten sähköistä pääsyä hallinnolliseen informaatioon, mutta se on lisännyt myös kansalaisten mahdollisuutta kommunikoida valtaapitävien kanssa esimerkiksi sähköpostilla (Norris 2003: 3–4). Toisaalta pelkkä sähköpostin lähettämisen helppous ei takaa kaksisuuntaista kommunikointia tai edes, että lähetetyt viestit luettaisiin (Noam 2005: 58).

Internet mediana on perustavasti muuttanut lähteitä, joista ihmiset saavat tietoa poliittisista uutisista (Bimber 1998: 1). Verkossa on tarjolla suuri määrä tietoa nopeasti ja edullisesti. Käyttäjien on myös mahdollista lähettää tietoa useille käyttäjille ilman lisäkuluja (Polat 2005: 437). Tiedon saatavuus ei automaattisesti tarkoita

tiedostavampaa yhteiskuntaa. On jopa arveltu, että tiedon helppo saatavuus heikentää ihmisten kriittistä suhtautumista tietoon tai tietoa ei osata tehokkaasti käyttää, vaikka sitä on saatavilla. Tiedon lisääntyminen on myös usein enemmän määrällistä kuin laadullista. Määrällisesti tietoa saa paljon ja eri lähteistä, mutta argumenttien monipuolisuus ja pohdinnan syvyys jäävät vähäiseksi. (Polat 2005: 438.) Lisääntynyt informaation määrä myös johtaa siihen, että viesteistä tulee kovaäänisempiä ja niiden sisältöä yksinkertaistetaan ja vääristetään (Noam 2005: 58).

Internet tarjoaa kyllä mahdollisuuden syvempään pohdiskeluun kuin kasvokkain keskustelu, sillä keskustelu keskustelufoorumeilla ei vaadi välitöntä vastaamista. Toisaalta internetin keskusteluryhmiä käytetään enemmän tunnepitoisiin purkauksiin kuin järkipäiseen pohdiskeluun. Tiedon saatavuus ei myöskään auta, jos kiinnostusta ja kapasiteettia monimutkaisten asioiden ymmärtämiseen ei ole. (Polat 2005: 251, 440.) Vaikka verkossa ei ole perinteisen median portinvartiointia, perinteisen median tuottamat uutiset ovat sielläkin helpoiten saatavilla, ja esimerkiksi hakukoneet suosivat joitain tiettyjä lähteitä. Poliittisen tiedon saatavuus ei välttämättä vaikuta osallistumisen määrään. Toisaalta on esitetty, että vähäinen tiedon määrä saa äänestäjät toimimaan enemmän tunnepohjalta, jolloin osallistuminen lisääntyy. (Polat 2005: 438, 442.)

Verkko tukee neljää erilaista viestintätapaa (ks. Polat 2005: 443). Ensimmäinen on perinteinen yksi puhuu yhdelle –keskustelu, jollainen on esimerkiksi pikaviestin- tai sähköpostikeskustelu. Toinen on tiedon yhteen kerääminen useilta ihmisiltä esimerkiksi kyselyiden muodossa. Verkko edistää tällaista viestinnän puolta, koska verkkokyselyt on mahdollista toteuttaa nopeasti, säännöllisesti ja edullisesti. Kolmas viestintätapa on yhdeltä monille tapahtuva viestintä, mikä yhdistetään usein massamediaan. Internetissä käyttäjä ei kuitenkaan ole enää passiivinen, ja vastaanottajan ja lähettäjän roolit sekoittuvat. Neljäs muoto on ryhmäkeskustelu, joka tarkoittaa kanssakäymistä useiden vastaanottajien ja lähettäjien kanssa. (Polat 2005: 444.) Näiden neljän erilaisen viestintätavan ymmärtäminen auttaa arvioimaan internetin mahdollisuuksia poliittisen osallistumisen lisäämiseen. Internet on hyödyllisin työkalu poliittiseen osallistumiseen

esimerkiksi maantieteellisesti syrjässä asuville ihmisille ja niille, joiden osallistuminen muuten olisi hankalaa sekä joissakin osallistumisen muodoissa, kuten kyselyihin vastaamisessa (Polat 2005: 447).

Verkko tarjoaa mahdollisuuden keskustella ryhmissä itseä kiinnostavista asioista. Niinpä internetissä yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuvat keskustelevat yhteiskunnallisista aiheista aktiivisesti myös verkon ulkopuolella (ks. esim. Stanley & Weare 2004: 504). Internet myös antaa mahdollisuuden keskustella vain jostain tietystä, kapeasta aihealueesta. Yhteisen julkisen tilan muodostamisen sijasta internetin ryhmät ovatkin hajaantuneita (Polat 2005: 451). Yleisimmät internetin keskusteluryhmät ovat yhteiskunnallisen keskustelun sijaan ammatillisia tai liittyvät harrastuksiin, urheiluun, televisio-ohjelmiin, yhdistystoimintaan, elämäntapoihin sekä henkilökohtaisiin ongelmiin ja terveyteen.

Vaikka pääosaan internetin ryhmistä voi liittyä kuka vain, tästä ei seuraa demokratiaa. (Tuomi 2005: 154–156.) Demokratialla tarkoitetaan periaatetta, että enemmistö vaikuttaa yhteiskunnan hallitsemiseen ja kaikilla yhteiskunnan jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa (Saebo & Päivärinta 2005: 1). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa käsiteltävän Hommaforumin kirjoittajat ovat suomalaisen yhteiskunnan tilasta kiinnostuneita, ja suurin osa maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvia. Koska internet pystyy eriyttämään sosiaalisia intressejä, keskustelu internetissä saattaakin olla samanmielisten demokratiaa (Tuomi 2005: 156). Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmiset keskustelevat mieluummin asioista valmiiksi samaa mieltä olevien kanssa omissa ryhmissään, sen sijaan että he yrittäisivät keskustella asioista eri tavoin ajattelevien kanssa.

Verkon vaikutus sosiaalisen tasa-arvon laajentumiseen ei ole yksiselitteistä. Norris (2000: 121) jakaa vaikutukset kahteen teorialuokkaan, mobilisaatioteoriaan ja vahvistusteoriaan. Mobilisaatioteorian mukaan virtuaalidemokratia lisää ihmisten vaikutusvaltaa pienentämällä etäisyyttä hallitsevien ja hallittujen välillä.

Internetaktivismi esittää tässä näkemyksessä poliittisen toiminnan erityistä muotoa. Internet vähentää esteitä kansalaisaktivismilta, vähentää kustannuksia sekä laajentaa poliittisen keskustelun, tiedonvälityksen ja vuorovaikutuksen mahdollisuuksia. (Norris 2000: 121.) Vahvistusteorian mukaan Internet ennemmin vahvistaa kuin muuttaa esiintyvää sosiaalista eriarvoisuutta kansalaisyhteiskunnassa. Verkkoyhteisöjen sosiaaliset muuttajat ovat samanlaiset kuin muussakin poliittisessa osallistumisessa. Ainoa ero verkossa on, että osallistujat ovat nuorempia. Norris pitää oman tutkimuksensa perusteella vahvistusteoriaa todenmukaisempina. (Norris 2000: 129, 134.) Osa kansalaisista jää internetistä huolimatta ilman ääntä. Keskustaa ja marginaalia tuotetaan ja uusinnetaan jatkuvasti arkipäiväisissä ja institutionaalisissa käytännöissä. Näissä käytännöissä rakennetaan identiteettejä ja muokataan käsitystä siitä, keitä olemme me ja keitä ovat muut. (Jokinen, Huttunen & Kulmala 2004: 10.) Identiteettien rakentaminen liittyy kysymykseen vallasta, eli siitä kenellä on mahdollisuus osallistua kamppailuun merkityksistä. Marginaali käsitteenä on moni-ilmeinen, sillä ihminen voi olla jollakin elämänalueella marginaalisessa asemassa ja jollakin toisella ei (Jokinen ym. 2004: 13).

Verkko julkisena kansalaisvaikuttamisen paikkana kohtaa monia haasteita. Jürgen Habermasin ajatus julkisuudesta, jossa kansalaiset voivat tasa-arvoisesti keskustella ja argumentoida sekä siten vaikuttaa päätöksentekoon, on verkossa teoriassa mahdollista, mutta verkon keskustelufoorumien elitistisyys, yhdenmukaistuminen ja päättäjien puuttuminen keskustelusta estävät todellista vaikuttamista (Mäkinen 2009: 62). Tosin verkon osajulkisuuksien merkitys voi olla toimiminen herätteiden antajina, poliittisesti tärkeiden kysymysten esiin nostajina, uusien diskurssien alullepanijoina ja symbolisten hierarkioiden kyseenalaistajina (Sassi 2000: 7).

3 VERKKOYHTEISÖJEN KIELI

Kieli on osa yhteiskuntaa ja sen toimintaa. Kielellinen ilmiö on erityinen osa sosiaalista ilmiötä ja sosiaalinen ilmiö osa kielellistä ilmiötä. Kieltä käytetään sosiaalisissa tilanteissa ja sosiaaliset tilanteet rakentuvat kielen kautta. (Fairclough 1989: 23.) Kieltä käytetään päätöksenteon ja politiikan välineenä ja sitä pyritään kontrolloimaan, ohjaamaan, manipuloimaan ja saamaan hallintaan (Pietikäinen 2000: 191). Kielen avulla voi myös kertoa kuuluvansa esimerkiksi alakulttuuriin tai yhteisöön.

Tietokonevälitteisen viestinnän on väitetty luovan uusia tapoja koulutukseen ja oppimiseen, uusia mahdollisuuksia osallistuvaan demokratiaan, vastakulttuureja ennennäkemättömällä laajuudella, vaikeuttavan jo ennestään vaikeita asioita yksityisyyden, tekijänoikeuksien ja etiikan suhteen sekä uudistavan ihmisen ja koneen välistä kanssakäymistä (Jones 1998: 23).

3.1 Verkko viestinnän välineenä

Verkko on viestinnän välineenä monisuuntainen. Verkkoviestinnälle on tyypillistä lähettäjä- ja vastaanottajasuhteiden dynaamisuus ja uusien vuorovaikutussuhteiden syntyminen. Verkon voi nähdä välineen lisäksi myös tilana, joka muuttaa ihmisen suhdetta paikkaan, aikaan ja paikallisuuteen. (Aula, Matikainen & Villi 2008: 10.) Verkossa on monia välineitä vuorovaikutukseen, kuten sähköposti, uutisryhmät, chatit, pikaviestit, keskustelufoorumit ja blogit. Uusia välineitä tulee lisää jatkuvasti, ja ne muokkaavat viestintää ja sitä myötä sosiaalista käyttäytymistä (Herring 2004: 26). *Sosiaalinen media* eli verkkopalvelut, jossa käyttäjät tuottavat sisältöä itse, muuttavat viestinnän perinteisiä asetelmia (Lietsala & Sirkkunen 2008: 13).

3.1.1 Keskustelufoorumi viestintäympäristönä

Yleisen käsityksen mukaan tietokonevälitteisen viestinnän kieli on vähemmän muodollista kuin muu kirjoitettu kieli (Herring 2001: 616). Verkkoviestinnässä on sekä puhumisen että kirjoittamisen piirteitä. Kirjoittaminen ajatellaan usein staattiseksi ja pysyväksi, puhuminen aikasidonnaiseksi, dynaamiseksi ja vaihtelevaksi. Nopeus viestinnässä lisää keskustelunomaisuutta. (Luukka 1998: 200.) Puhutun kielen piirteistä internetissä puuttuu tietysti sanaton viestintä. Sitä korvaamaan on kehitelty erilaisia keinoja kuvaamaan fyysisiä toimintoja, kuten sanan laittamista tähtimerkkien väliin (*halaus*), korostamista alleviivauksella ("en _halua_ sinne") tai hymiöitä. (Ks. esim. Ma 1996: 176.) Sanattoman viestinnän puute aiheuttaa toisinaan kömpelyyttä ja vaikeuksia viestinnässä (Ma 1996: 175).

Keskustelufoorumeillakin oleva teksti on hypertekstiä, eli se saattaa sisältää linkkejä esimerkiksi muihin teksteihin tai kuviin. Kirjoittaja voi myös jälkepäin muokata tekstiään ymmärrettävämmäksi, poistaa jotakin tai tehdä lisäyksiä. Tosin alkuperäinen teksti voidaan myös kopioida sellaisenaan, jolloin kirjoittajalla ei ole tekstiin enää valtaa. Tämä pitää huomioida varsinkin arkaluontoisista asioista kirjoitettaessa – kerran keskustelufoorumille jätettyä tekstiä ei välttämättä saa enää pois, vaikka esimerkiksi kirjoittajan yhteiskunnallinen asema muuttuisi sellaiseksi, että hänen mielipiteensä joutuvat tarkemman tarkastelun alle julkisuudessa.

Verkkokeskustelu on osa sosiaalista mediaa. Sosiaalinen media on termi verkkopalveluille, joissa sisällöntuottajia ovat käyttäjät itse. Sosiaalinen media on muuttanut viestintää radikaalisti, sillä joukkoviestimien aiemmin suljettu rakenne on avautunut kaikkien ulottuville. (Lietsala & Sirkkunen 2008: 13.) Sosiaalinen media antaa mahdollisuuden löytää samanhenkisiä keskustelukumppaneita verkosta. Tyypillisiä esimerkkejä sosiaalisesta mediasta ovat Facebook, Wikipedia ja keskustelufoorunit. Sosiaaliselle medialle on tyypillistä, että käyttäjät jakavat vapaaehtoisesti sisältöjä, esimerkiksi valokuvia, tekstiä ja videoita. Se pohjautuu

sosiaaliseen kanssakäymiseen, ja aktiivisesti osallistuvilla käyttäjillä on oma käyttäjätili, jonka kautta he jakavat sisältöjä ja ovat yhteydessä muihin käyttäjiin. Useimmiten käyttäjät rekisteröityvät, koska siten kaikki heihin liittyvä tieto on yhteydessä heidän käyttäjätileihinsä. Sosiaaliseen mediaan saattaa liittyä tunne yhteisöstä. On kuitenkin vaikea määritellä, kokevatko ihmiset kuuluvansa sosiaaliseen verkostoon kun he osallistuvat sisällöntuottamiseen. (Lietsala & Sirkkunen 2008: 19–20, 22, 24.)

Internetin keskustelufoorumit ovat periaatteessa demokraattisia medioita, sillä kaikilla internetyhteyden ääreen pääsevillä on mahdollisuus kirjoittaa ainakin suurimmalle osalle keskustelupalstoista. Hommaforumin keskustelupalstalle voi kirjoittaa kuka tahansa myös ilman rekisteröintiä. Tietysti suomenkieliseen keskusteluun osallistuvilta vaaditaan myös ainakin välttävää suomen kielen taitoa. Tietokonevälitteisen viestinnän demokraattisuutta perustellaan sillä, että yhä suurempi määrä ihmisiä pääsee tietoverkon ääreen ilmaiseksi tai hyvin pienellä rahallisella panostuksella (Herring 1996a: 477). Toisaalta sekä keskusteluun osallistujaksi että verkon käyttäjäksi pääsemisen helppous on suhteellista koko maailman mittakaavassa, sillä teknologian ääreen pääsyn lisäksi verkon käyttö vaatii myös luku- ja kirjoitustaitoa.

Suurin osa internetin ryhmistä on järjestäytynyt mielenkiinnon kohteiden mukaan. Ihmiset muodostavat siis ryhmiä, jotka pohjautuvat samankaltaisuuteen. Koska verkon ryhmiin on sekä helppo liittyä että niistä erota, verkossa toimivien ihmisten ei tarvitse tulla toimeen moninaisuuden kanssa. (Baym 1998: 36). Internet ei myöskään ole täysin vapaa kolmannen osapuolen vaikutuksesta, sillä ulkopuoliset mielipiteet ja pyynnöt voivat vaikuttaa keskustelun kulkuun (Agre 1998: 98). Tällaisia kolmansia osapuolia ovat esimerkiksi mainostajat.

3.1.2 Identiteetti verkossa

Identiteetti ja yhteisöllisyys kuuluvat yhteen, sillä yhteisöihin kuulumisen sekä niiden suhteisiin osallistuminen määrittävät identiteettiä. Modernissa tarkastelussa identiteettiä määriteltiin pitkälti sukupuolen, luokan ja etnisyyden perusteella. Näiden rinnalle ovat

tulleet valintoihin perustuvat, elämäntapaan ja –tyyliin liittyvät identiteettimäärittelyt. (Saastamoinen 2000: 163–164.)

Tietokonevälitteinen viestintä tapahtuu usein anonymisti, mutta ihmisille muokkautuu myös verkkoidentiteetti. Ensimmäinen askel verkkoidentiteettiin on nimen valinta. Internetin keskustelufoorumilla kirjoittajat tunnistavat toisensa nimimerkkien kautta. Nimimerkki on keinotekoinen, käyttäjän itsensä kehittämä nimi. Nimimerkki voi olla myös oma nimi.

Kirjoittajilla voi olla vakaa verkkoidentiteetti. Itseidentifikaatio ja toisten tunnistaminen ilmenevät eri keskusteluryhmissä eri tavoin käyttötarkoituksesta riippuen. (Arpo 2005: 113.) Toisaalta taas identiteetti voi olla epäselvä ja siinä liikutaan minän eri puolien välillä (ks. esim. Heinonen 2001: 15). Identiteettiin yhdistetään nimen lisäksi sosiaaliset suhteet kuten suhteet perheeseen, ystäviin ja työpaikkaan (Heinonen 2001: 16). Käyttäjä voi pysytellä myös anonymina. Osa käyttäjistä seuraa keskustelufoorumeita vain lukijoina osallistumatta keskusteluun lainkaan.

Virtuaalisen identiteetin muodostumiseen vaikuttaa kirjoitustyyli (Donath 1999: 37). Identiteettiä voi ilmaista myös sähköpostiosoitteella, allekirjoituksella tai profiililla. Allekirjoitus liitetään automaattisesti käyttäjän lähettämiin viesteihin. Nämä allekirjoitukset saattavat sisältää nimen ja osoitteen tai sähköpostiosoitteen, lainauksen, kuvion tai kuvan. Koska allekirjoitus tulee jokaisen lähetetyn viestin perään, se liittyy vahvasti käyttäjän verkkoidentiteettiin. (Baym 1998: 54, 56.) Hommaforumilla, kuten useilla muillakin foorumeilla, kirjoittajasta selviää myös lähetettyjen viestien määrä, jonka lisäksi jokaisessa viestissä näkyvään osioon on mahdollisuus lisätä jokin kuva ja lyhyt kuvaus itsestä. Verkkoidentiteetin syntymisen lisäksi tietokonevälitteistä viestintää käyttäville muodostuu suhteita muihin osallistujiin (Baym 1998: 57).

Mahdollista on myös, että verkkoidentiteetti ei paljasta mitään henkilökohtaista tietoa. Anonymiteetti tietokonevälitteisessä viestinnässä antaa mahdollisuuden vapautumiseen,

jopa villiintymiseen ja töykeyteen muita kohtaan (Thurlow, Lemgel & Tomic 2004: 62). Myös Herring (1996a: 478) toteaa käyttäjillä olevan vähemmän estoja, mikä voi johtaa toisaalta törkeään käytökseen, toisaalta hienoon avoimuuteen. Anonymiteetti myös vähentää sovittelun tarvetta, vastavuoroisuutta ja luottamusta (Polat 2005: 452). Yleensä ottaen luottamus ja empatia ovat yhteydessä toisiinsa. Tutkimusten mukaan sanaton viestintä vaikuttaa merkittävästi ihmisten toisiaan kohtaan tuntemaansa empatiaan, mutta myös tietokonevälitteisestä viestinnästä ihmiset voivat olla empaattisia, jos heidän välilleen on kehittynyt luottamusta vaikkapa informaatiota vaihdettaessa. (Feng, Lazar & Preece 2004: 97.)

3.2 Yhteisön kielenkäytön erityispiirteitä

Yleiskieli on kielen perusta (Haarala 1981: 9). Se on kieliyhteisön kielimuoto, joka käyttää yleisesti tunnettua sanastoa, on rakenteeltaan yksinkertaista ja kielen normien mukaista (Koivusalo 1979: 15). Vaikka teksti muuten olisi yleiskielistä, siinä saatetaan käyttää termejä eli erikoisalan omaa erityistä sanastoa, joka on suunniteltu rajatun ihmisjoukon keskinäiseen viestintään (Picht & Draskau 1985: 11). Kirjakieli voidaan käsittää yläkäsitteenä yleis- ja erikoiskielelle. Kirjakieli on näin ajatellen kirjoitettua norminmukaista kieltä. (Ks. esim. Koivusalo 1979: 15.) Sajavaara (2000: 79–80) laajentaa kirjakielen kattamaan myös puhutun kielen, vaikka kirjakielen perustana onkin kirjoitettu kielimuoto ja sen tietoinen normitus ja kehitys. Sajavaaran mukaan kirjakieli on yleiskieltä laajempi käsite, sillä sanaston ei tarvitse olla yleisesti tunnettua vaan kirjakieleen sisältyvät esimerkiksi tieteen erikoisaloihin liittyvät kielet (Sajavaara 2000: 84).

Erikoisaloilla on siis oma erikoiskielensä. Erikoiskielen erikoistuneisuuden aste vaihtelee, ja toiset ovat alan ulkopuolisille helpommin ymmärrettävissä kuin toiset (Picht & Draskau 1985: 3). Erikoiskieltä on hankala rajata tarkasti, sillä erikoiskielen termejä voi esiintyä myös yleiskielessä tai samat termit voivat esiintyä eri erikoiskielissä eri asiayhteyksissä (Haarala 1981: 9–10). Toisin kuin yleiskielen

sanojen, erikoiskielten termien pitäisi olla tarkasti rajattuja ja määriteltyjä, eikä sisältö saisi olla riippuvainen asiayhteydestä (Sanastotyön käsikirja 1989: 11). Yhteisön kielenkäytössä on erikoiskielelle tyypillisiä piirteitä, sillä myös sanasto saattaa muokkautua yhteisölle omanlaiseksi.

Kielelliseen vaihteluun vaikuttavista tilannetekijöistä (ks. esim. Hymes 1972) yksi merkittävimmistä on tilanteeseen osallistujat. Sosiologiset toimintateoriat edellyttävät vuorovaikutukselliseen tilanteeseen osallistuvilta, että heidän tilannetta koskevien tulkintojensa on käytävä yksiin. Yhteiset näkemykset sitovat osallistujia vastavuoroisuuteen. (Habermas 1994: 70.) Puhujat pyrkivät mukauttamaan puhetapaansa miellyttääkseen puhukumppaniaan, lisätäkseen kommunikoinnin tehokkuutta sekä ylläpitääkseen omaa positiivista identiteettiään. Toisaalta mukauttaminen voi perustua vain oletuksiin esimerkiksi sosiaalisten taustatietojen perusteella, tai puhuja haluaa korostaa omaa ulkopuolisuuttaan enemmän eriyttämällä kuin mukauttamalla puhetapaansa. (Lappalainen 2004: 46.) Puhetapa edustaa julkista ja jaettua, puhetyyli yksityistä ja henkilökohtaista (Arpo 2005: 20). Vaikka ryhmään kuulumista korostetaan puhetavalla, omaa persoonaa voi tuoda esiin omalla puhetyylillä. Verkkokeskustelussa ryhmään kuulumista voi korostaa esimerkiksi yhteisten fraasien ja lyhenteiden käytöllä. Jotkut niistä ovat käytössä yleisesti kaikissa ryhmissä, osa vain tietyn yhteisön tunnistettavissa. Ryhmissä keksitään uusia sanoja ja vanhat sanat saavat uusia merkityksiä. Näiden käyttäminen ilmaisee samaistumista verkkoyhteisöön. (Donath 1999: 39.)

3.3 Kieli ja verkkokieli

Tietyn kielenkäyttötilanteen kielimuodon piirteiden voidaan katsoa olevan ennustettavissa, kun tiedetään tietyt tilannemuuttujat. Esimerkiksi Hymes (1972: 56–65) erottaa eri tilannetekijöitä, jotka vaikuttavat kielellisiin valintoihin. Näitä ovat muun muassa tilanne, osallistujat, kommunikaation päämäärä ja tavoitteet, tulkinta- ja vuorovaikutusnormit sekä diskurssin kanava ja puheen muodot. Tilannekontekstin

käsitteen takana on ajatus, että kieli on olemassa vain toimiessaan jossakin ympäristössä (Luukka 1998: 201). Säännöllisesti toistuviin kommunikaatiotilanteisiin kehittyy omia rakenteen ja käytön merkittäviä. Tilannekontekstin ja kielen suhdetta kuvataan *rekisterin* avulla. Rekisterillä tarkoitetaan semanttisten valintojen joukkoa, joilla viitataan saman kielen eri muotoihin eri käyttötilanteissa. (Luukka 1998: 202.) Yhteisön jäsenet yhdistävät siis jonkun rekisterin tiettyyn kielenkäyttötilanteeseen. Esimerkiksi verkossa käytettävän kielen voi ajatella käyttävän tiettyä, kirjakielestä hieman erilaista rekisteriä. Toisaalta kieli verkon keskustelufoorumeilla saattaa olla täysin kirjakielistä tai hyvinkin puheenomaista riippuen aihepiiristä ja osallistujista, joten kaikki tilannetekijät vaikuttavat valintoihin. Rekisterit eivät välttämättä eroa toisistaan jyrkästi, vaan niillä voi olla paljonkin yhtäläisyyksiä (Lappalainen 2004: 43). Rekisterit eivät erotu toisistaan niinkään sisällöllisesti vaan muodon kautta. Tärkeämpää on siis, miten sanotaan kuin mitä sanotaan. Eri rekistereitä voi myös yhdistellä samassa käyttötilanteessa. (Arpo 2005: 102.) Rekisteri ei määrää käytettävissä olevia kielen keinoja, vaan rekisterit syntyvät, koska tietynlaiset tilanteet mahdollistavat tietyt valinnat kielellisissä systeemeissä (Luukka 1998: 202).

3.3.1 Sanat ja valinnat kielessä

Jokainen artefakti on omalla tavallaan ihmisverkoston yhteistyössä rakennettu. Joissain asioissa, vaikkapa rakennuksissa, tämä on itsestään selvää, mutta joissain asioissa, esimerkiksi sanoissa ja lauseissa, tämä ei heti tule mieleen. (Agre 1998: 71.) Kuitenkin sanat perustuvat yhteisiin sopimuksiin. Kieli on side ihmisten välisessä yhteistoiminnassa. Kielen avulla muodostuvat kaikki monimuotoiset yhteiskunnan toiminnot, ja yhteiskunta on olemassa kielen avulla (Doughty, Pearce & Thornton 1976: 65).

Yksinkertaisen määritelmän mukaan *sana* tarkoittaa yksikköä, jonka äidinkielen puhuja tunnistaa merkitykselliseksi (Crystal 1991: 379). Toisaalta sanaa voidaan katsoa ainakin neljällä eri tavalla: 1) kielen materiaalisena tekstuaalisena tai leksikaalisena yksikkönä, 2) merkitysyksikkönä, 3) vapaana yksikkönä, johon liittyy kiinteästi

sidonnaisia yksiköitä ja 4) yksikkönä, joka muiden samanveroisten yksilöiden kanssa muodostaa suurempia kielellisiä yksilöitä (Niemi 1991: 21). Omassa tutkimuksessani käytän näistä tavoista useita, sillä tarkastelen sanoja sekä tekstuaalisina yksikköinä, johdoksina että yhdyssanoina.

Suomen kielessä ei ole artikkeleita eikä monissa muissa kielissä yleisiä vapaita morfeemeita kuten prepositioita (Niemi 1991: 15). Suomen kielen sana voi sen sijaan sisältää useita morfeja, joilla on omat merkitystehtävänsä (Häkkinen 1995: 79). Kielen perussanojen määrä on kohtuullisen pieni, vaikka sanasto onkin likimain ääretön. Suomen kielessä yhdyssanoja on noin 70 prosenttia, ja yhdistämättömistäkin sanoista suurin osa on johdettuja. (Niemi 1991: 17.)

Sanaa laajemmat kokonaisuudet kuuluvat lauseoppiin eli syntaksiin. Merkityksiä tutkittaessa on tarkasteltava myös syntaktisia kokonaisuuksia, sillä kokonaisuus ei ole vain yksittäisten sanojen summa. Syntaksilla ei välttämättä tarkoiteta lausetta, sillä vaikka lause on syntaksin rakenteellinen perusyksikkö, eivät rajat merkitystasolla ole kovinkaan selvärajaisia. Syntaktisissa rakenteissa on sanojen lisäksi kieliopillisia aineksia, jotka vaikuttavat lauseensisäisiin merkityssuhteisiin. Nämä ainekset, kuten sanajärjestys ja taivutus, koskevat usein useampaa sanaa kerrallaan. (Häkkinen 1995: 80, 178, 185.)

Kollokaatioksi kutsutaan toistuvaa sanojen yhteisesiintymää. Toisaalta kollokaationa voidaan käsitellä myös harvoin esiintyviä tapauksia, sillä juuri epätavallisuus voi tehdä kollokaatiosta tutkimuksellisesti mielenkiintoisen. (Jantunen 2004: 16.) Joillakin sanoilla ei ole kollokatiivisia rajoitteita, kun taas toisaalta on useita täysin ennustettavia, idiomeiksi tai kliseiksi määriteltyjä kollokaatioita (Crystal 1991: 62). Idiomit ja kliseet ovat hyvin kielisidonnaisia ja useimmiten semanttisesti läpinäkymättömiä, metaforiin pohjautuvia kollokaatioita. Niiden merkitys ei ole osien summa vaan ne ovat konventionaalistuneet. (Grönholm 2007: 270.) Merkityksiä tutkittaessa tarkastellaan yksittäisten sanojen lisäksi syntaktisia kokonaisuuksia. Sinclair (1991: 109) erottaa

kollokaatioiden tarkastelemiseen kaksi erilaista metodia, vapaan valinnan periaatteen ja idiomaattisen valinnan periaatteen. Vapaan valinnan periaate perustuu siihen, että kieli on lukemattomien, monimutkaisten valintojen tulosta. Idiomaattisen valinnan periaatteen taakse oletetaan, että sanat eivät esiinny sattumanvaraisesti, vaan suuri osa kielestä on valmiiksi muodostettuja fraaseja. Vaikka nämä fraasit jakautuvat useampaan osaan, ne muodostavat silti yksittäisen valinnan. Kun sanoja valitaan idiomiperiaatteen mukaisesti, voidaan tekstiä ajatella täydennettävien kollokatiivisilla ilmauksilla. (Sinclair 1991: 110, 115.)

3.3.2 Nimeäminen ja luokittelu

Sanojen merkitys voi myös täsmentyä, erikoistua ja muuttua tai saada kokonaan uuden merkityksen tai funktion vakiintuneessa käyttöyhteydessään (Häkkinen 1995: 180). Rakenne ja merkitys ovat kaikkein kauimpana toisistaan käytettäessä kieltä vertauskuvallisesti eli metaforisesti. Metaforisesti kieltä voi käyttää sekä sanatasolla että kokonaisista syntagmaista käsiteltäessä. Idiomeiksi kutsutaan kielikohtaisia, muodoltaan vakiintuneita ja merkitykseltään vertauskuvallisia ilmauksia. (Häkkinen 1995: 181.)

Nimeämisessä on kyse siitä, miten puhuja tai kirjoittaja nimittää tapahtumaa, prosessia tai henkilöitä. Nimeämisen avulla tapahtuva kategorisointi kytkeytyy kirjoittajan tai puhujan näkökulmaan. (Kalliokoski 1996: 20.) Nimeämisellä puhuja voi myös tarkoituksellisesti korostaa omaa näkökulmaansa tai suhtautumistaan. Nimeämisen osana voidaan erottaa luokittelu. Luokittelussa jaotellaan maailmaa ryhmiin, jotka sitten nimetään. Tällaiset luokittelut ovat valinnan tulosta ja ovat riippuvaisia kielenkäyttäjän omasta näkökulmasta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 71.)

Keskustelufoorumien kirjoittajien kielelliset valinnat saattavat siis paljastaa jotain merkittävää keskustelijan asenteesta. Ratkaisevaa on myös, missä *kontekstissa* kieltä käytetään, sillä konteksti vaikuttaa keskeisesti ilmaisun merkitykseen. Kontekstilla voidaan tarkoittaa keskustelun kielellistä ympäristöä tai laajemmin konkreettista

toimintaympäristöä. (Yule 1996: 129.) Kontekstin oletetaan selittävän kielen variaatiota. Kontekstin käsitettä voi täsmentää jakamalla se sosiaaliseen kontekstiin ja tilannekontekstiin. Sosiaalinen konteksti on käsitteenä laajempi ja abstraktimpi, tilannekonteksti suppeampi ja konkreettisempi (Luukka 1998: 201).

3.3.3 Verkossa käytettävä kieli

Kielen hallinnan tärkeä tekijä on kielenkäytön riippuvuus puhujan intuitiivisesta tilanteen arvioinnista (Doughty ym. 1976: 115). Kielen variaation voi jakaa diatyyppiseen eli tilannekohtaiseen sekä dialektiseen eli käyttäjäkohtaiseen (Lappalainen 2004: 32). Diatyyppisellä vaihtelulla tarkoitetaan sitä, että ihmiset puhuvat eri lailla erilaisissa tilanteissa, kuten kavereiden seurassa vapaa-aikana ja palaverissa työpaikalla. Dialektinen vaihtelu taas puolestaan erottaa puhetapoja sen mukaan, keitä ihmiset ovat. Tällöin selittävinä tekijöinä käytetään lähinnä sosiaalisia muuttujia. Niistä usein huomioidaan ainakin ikä, sukupuoli ja sosiaalinen tausta. Koska kieli ei pelkästään heijasta sosiaalista todellisuutta vaan myös luo sitä, sosiaaliset muuttujat eivät pelkästään selitä variaatiota, vaan variaatiolla voidaan myös muokata sosiaalista todellisuutta (Lappalainen 2004: 35). Tässä tutkimuksessa dialektistä vaihtelua ei voida analysoida, sillä sosiaalisia taustamuuttujia ei ole selvitetty.

Kielenkäyttö on siis sidoksissa siihen, missä roolissa yksilö kokee olevansa – keskustelufoorumilla itsestä annetaan erilainen kuva kuin työhakemuksessa. Kielen sovittaminen sosiaalisiin konteksteihin vaatii tilanteen ja sen yleisön tulkintaa sekä tarpeellisen aineiston valikoimista kielellisistä resursseista (Doughty ym. 1976: 117, ks. myös Hymes 1972: 56–65). Kirjoitetun ja puhutun kielen hyvä hallinta on avuksi yhteiskunnan jäsenenä toimittaessa, ja kirjakieli on malli, johon muuta kielenkäyttöä verrataan (Sajavaara 2000: 82).

Keskusteluryhmät verkossa ovat sekä käsitteellisellä että konkreettisella tasolla tekstiä (Arpo 2005: 16). Tästä huolimatta viestien lukeminen ja kirjoittaminen muistuttaa myös puhetta. Puhe tuotetaan yleensä nopeasti tilanteen mukaan ja se on tarkoitettu

kuultavaksi siinä tilanteessa, kirjoittaminen on staattista ja on tarkoitettu luettavaksi silloin kun lukijalle sopii (Yates 1996: 33). Puheenomaisuudella tarkoitetaan paitsi perinteistä nopeampaa vuorovaikutusta lähettäjän ja vastaanottajan välillä, myös väljempää kommunikaatiomuotoa ja suhteellisesti pienempää painoarvoa kommenttien ja täsmennysten jatkumossa (Arpo 2005:16). Puhekielen kielioppi eroaa kirjoitetun kielen kieliopista. Kirjakielen kannalta katsottuna puhe saattaa näyttää epäkieliopilliselta ja hajanaiselta, mutta se noudattaa omia säännönmukaisuuksiaan. Puhe on kirjoitusta voimakkaammin sidoksissa kontekstiin, joten puhujan lisäksi myös vastaanottaja tulkitsee ympärillä olevaa, esimerkiksi eleitä ja äänenpainoa. (Opetusministeriö 1996: 76, 82.) Internetissä olevissa teksteissä näitä puheenomaisuuksia saattaa havaita esimerkiksi aloituksissa – keskustelua jatketaan siitä, mihin edellinen kirjoittaja on jäänyt.

Internetissä sekä lähettäjä että vastaanottaja ovat sidoksissa tietokoneen ja käyttöliittymän ominaisuuksiin. Jotain perinteisiä kielellisiä toimintoja nämä tukevat hyvin, joitakin taas eivät. (Crystal 2001: 24, 31.) Barnesin (2003: 91) mukaan internetissä sekoitetaan suullisen puheen elementtejä kirjoitukseen korvaamaan puuttuvaa visuaalista ja äänellistä informaatiota. Riippuu tietysti kirjoittamisen lajista, onko se lähempänä suullista vai kirjallista tyyliä. Reaaliaikainen chat-keskustelu tai muu lyhytmuotoinen, interaktiivinen viestiminen, muistuttaa eniten epämuodollista puhetilannetta (Davis 1997: 4–5). Tietyt puhetavat voivat saavuttaa keskusteluryhmissä vakiintuneen aseman ja samalla vaikuttaa ryhmän identiteetin muotoutumiseen (Arpo 2005: 19). Jos tietyllä keskustelufoorumilla käytetään pääosin kirjakieltä, puhekielisiin tai kirjoitusvirheitä täynnä oleviin teksteihin ei välttämättä suhtauduta myötämielisesti vaikka sisältö olisikin asiallista. Kirjakieli määritellään Niemikorven (1991: 41) mukaan ”luettavuuden vaatimukset täyttäväksi tekstiksi, joka kokonaisuutena noudattaa aikansa yleisesti hyväksytyjä kodifioituja kieliopillisia ja tekstuaalisia normeja”. Sosiolingvistiksessä tutkimuksessa *normi* on monitulkintainen käsite. Kieliopillinen normi on vain osa sosiolingvististä, puhumisen ja vuorovaikutuksen normistoa. (Nuolijärvi 2000: 20–21.) Sosiolingvistikelta kannalta kirjakieli on kielen yksi sosiaalinen murre (Sajavaara 2000: 82).

4 YHTEISÖLLISYYDEN ILMENEMINEN SANASTOSSA

Aineistoni on kerätty kahdelta Hommaforumin keskustelualueelta, Tuvasta ja Salongista ja se sisältää Concorde Pro –ohjelman laskemana 551 494 sanaa. Microsoft Word –tekstinkäsittelyohjelmalla sanamääräksi tulee 562 511. Tämä ero johtuu todennäköisesti Microsoft Wordin ominaisuuksista, sillä ohjelman on havaittu laskevan sanoiksi tekstin liittämistä syntyvät näkymättömät HTML-muistijäljet, joiden ympärille jää välilyönti. Myös Microsoft Wordin kaksi erilaista välilyöntiä vaikuttavat laskemiseen. (Research Assessment Exercise 2008.)

Lasken *esiintymisfrekvenssin* niistä aineiston sanoista, joita vertailen muihin taajuussanastoihin. Esiintymisfrekvenssin saan jakamalla sanan esiintymismäärän eli absoluuttisen frekvenssin aineiston koko sanamäärällä ja kertomalla tuloksen 10 000:lla. Esiintymisfrekvenssi helpottaa vertailua muihin korpuksiin, joiden alkuperäiset sanamäärät ovat erilaiset. (Ks. esim. Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979.)

Luvussa 4.1 tarkastelen, mistä aiheista Hommaforumilla sanaston perusteella keskustellaan ja miten sanoja luokitellaan. Luvussa 4.2 tutkin, onko Hommaforumin kieli tyypillistä yleissuomea korpuksen yleisimpien sanojen perusteella. Luvussa 4.3 selvitän, keistä foorumilla puhutaan, onko siellä nähtävissä me vastaan muut –jaottelua ja jos on, millä perusteella vastakkainasettelua tehdään. Luvussa 4.4 tutkin, käytetäänkö Hommaforumilla verkkokeskustelulle tyypillistä kieltä, yleiskielisiä sanoja yleiskielestä poikkeavassa merkityksessä ja löytyykö foorumilta yleiskieleen kuulumattomia sanoja, jotka ovat yhteisön itse luomia.

Annan aineistostani esimerkkejä, jotka ovat suoria lainauksia Hommaforumilta muotoiluineen ja kirjoitusvirheineen. Aineiston sanojen lihavoinnit ovat minun tekemiäni, ellei toisin mainita. Lihavoinnilla haluan kiinnittää huomiota tiettyihin sanoihin. Aineistoon viitataan sekä päivämäärällä, ketjun viestinumerolla, josta näkee, kuinka mones viesti on keskusteluketjussa, sekä kirjoittajan nimimerkillä. Jos nimimerkki sisältää selvästi nimen, joko etunimen, sukunimen tai molemmat, vaihdan

nämä nimet toisiksi tutkittavien henkilöllisyyden salaamiseksi. Kerron myös, onko esimerkki Tuvan vai Salongin puolelta.

4.1 Hommaforumin aihepiiri ja sanaston luokittelu

Keskustelufoorumin kirjoittajien muodostaman yhteisön, kuten muidenkin yhteisöjen jäsenillä on oltava jotain yhteistä (ks. luku 2.1). Hommaforumin oman kuvauksen mukaan tämä yhteinen asia on mielenkiinto keskustella yhteiskunnan epäkohdista sekä maahanmuutosta (ks. Hommaforum 2009a). Keskustelu on siten osa poliittisen keskustelun kenttää, vaikka Hommaforum ei olekaan suoraan minkään puolueen alla tai sijaitse selvästi poliittiselle oikeisto-vasemmisto-akselille. Hommaforum on hyvä esimerkki siitä, kuinka internet antaa mahdollisuuden keskustella ja luoda yhteisön kapeasta aihealueesta, vaikka käyttäjien poliittiset suuntaukset muuten saattavat erota suurestikin.

Keskustelu yhteiskunnallisista aiheista ei välttämättä vaadi erikoiskieltä, joskin keskustelun korkea taso Hommaforumilla vaatii jonkin verran sivistyssanojen hallintaa. Erikoiskielen termejä voi esiintyä myös yleiskielessä mutta yleiskielisessä keskustelussa sisältö saattaa olla enemmän riippuvaista asiayhteydestä jolloin taas erikoiskielen määritelmä ei täyty (ks. luku 3.2). Asiallinen kielenkäyttö varmasti myös vaikuttaa muiden yhteisön jäsenien suhtautumiseen viestin sisältöönkin.

4.1.1 Hommaforumin aihepiiri sanaston perusteella

Tässä alaluvussa poimin aineistosta esiin sanoja, jotka kertovat mistä aihepiireistä forumilla keskustellaan. Poiminta tapahtui tarkastelemalla aineistoani frekvenssijärjestyksen perusteella ja vertailemalla sitä muiden korpusten frekvenssijärjestyksiin. Taulukon 1 sanat eivät siis ole yleisiä vertailukorpuksissani eli Suomen kielen taajuussanastossa (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979) ja

Suomen sanomalehtikielen taajuussanastossa (CSC 2004), vaan ne esiintyvät aineistossani huomattavasti useammin kuin näissä vertailukorpuksissa.

Taulukossa 1 esitetään Hommaforumilla usein käytettyjä sanoja, joiden voi olettaa kertovan juuri tämän keskustelufoorumin keskusteluaiheista. Jos huomioon otettaisiin myös yhdyssanat, joihin nämä sanat sisältyvät, näiden sanojen esiintymisfrekvenssi nousisi huomattavasti, mutta silloin vertailtavuus muihin korpuksiin kärsisi. Toisaalta juuri yhdyssanat kertovat paljon siitä, miten aiheesta keskustellaan. Esimerkiksi *maahanmuutto*-sanasta paljon käytettyjä johdannaisia aineistossa ovat sanat *maahanmuuttokriittinen* ja *maahanmuuttopolitiikka*. Aineiston esiintymät *maahanmuutto*-sanan muodoista ja sanajohdannaisista on liitteenä 1. Taulukkoon 1 laskin saman sanavartalon verbit ja substantiivit, kuten *maahanmuutto* ja *maahanmuuttaja* saman sanan esiintymiksi, sillä mielestäni niiden käyttö koskee samaa aihepiiriä.

Taulukko 1. Hommafoorumin keskustelussa usein esiintyviä sanoja

Sana perusmuodossa	Lkm	Esiintymisfrekvenssi
Maahanmuutto/maahanmuuttaja	1178	21.36
Ongelma	863	15.65
Kulttuuri/kultturisti	857	15.54
Monikulttuurisuus/monikultturisti	812	14.72
Muslimi	795	14.42
EU/Euroopan unioni	542	9.83
Rasismi/rasisti	418	7.58

Taulukon 1 perusteella voi todeta, että foorumilla keskustellaan eniten maahanmuutosta, ongelmista, kulttuurista ja monikulttuurisuudesta. Taulukon 1 sanat eivät ole yleisiä vertailukorpuksissani. Suomen kielen taajuussanaston (1979) aineisto on koottu 1960-luvulla neljän joukkoviestimen kielenkäytön alueelta (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979: 7). Tästä sanastosta joukkoviestimienkin kieli on muuttunut monilta osin, eikä 1960-luvulla vielä juurikaan tarvittu käsitteitä maahanmuutosta keskustelemiseen. Sanoja *maahanmuutto*, *muslimi*, *monikulttuurisuus* ja *rasisti* ei

taajuussanastossa esiinny lainkaan, ei myöskään sanoja EU tai Euroopan unioni, koska unionia sen nimisenä ei vielä 1960-luvulla ollut edes olemassa. Suomen sanomalehtikielen taajuussanastossa (CSC 2004) nämä kaikki sanat esiintyvät, mutta eivät korkealla esiintymisfrekvenssillä.

Hommaforumin yhteiskuntakritiikki keskittyy siis varsinkin maahanmuuttopolitiikkaan. Tämä kerrotaan myös keskusteluforumin tarkemmassa esittelyssä, vaikkakin Hommaforumin etusivulla puhutaan laajemmin yhteiskuntakriittisyydestä. (Ks. luku 1.1.) Kirjoittajat kokevat, että maahanmuuttopolitiikkaa ei saa suomalaisessa yhteiskunnassa kritisoida leimautumatta rasistiksi.

- (1) [...] Kuten reaaliosialismin aikaan, nytkin yksi tärkeä tekijä on yhteiskunnan jäsenten indoktrinointi ideologian kannattajaksi pienestä pitäen. Nykyisessä tapauksessa tämä tapahtuu pääasiassa **monikulttuuri- ja suvaitsevaisuuskasvatuksen avulla**.

Tätä tärkeämpänä tekijänä pidän kuitenkin valtamedian uutisointia, joka noudattelee linjaa, joka pyrkii esittämään nykyisen kehityskulun monikulttuurin eikä niinkään reaalimonikulttuurin mukaisena. Tämä tarkoittaa käytännössä mm. sitä, että lehtiin tehdään syvähaastatteluja yksittäisistä Suomeen onnistuneesti integroituneista kolmannen maailman maahanmuuttajista samaan aikaan, kun Pariisin lähiöiden mellakoitsijoita kutsutaan hieman arvoituksellisesti nuorisoksi. Myöskään **rasistileiman** tehokkuutta ei sovi aliarvioida. Nyky-yhteiskunnassa tämä lienee yksi pelätyimmistä leimoista, jonka voi otsaansa saada – eikä sitä saa siitä enää pois kulumallakaan. [...] (Salonki 25.1.2009/1/Pitkätukka)

- (2) [...]Tyhjät tynnyrit tuppaavat kolisemaan eniten. Silloin kun asialleen omistautunut ei pysty hiljentämään kritiikkiä, ovat kaikki keinot sallittuja. Samalla hän pyrkii estämään hänellä haitallisen tiedon vaikutuksen. Ts. kädet korville ja huutamaan "**MAAHANMUUTTO ON RIKKAUS JA VOIMAVARA!**" [...] (Tupa 04.02.2009/20/Riku V.)

Näistä esimerkeistä näkyy, miten taulukon 1 sanoja tyypillisesti Hommaforumilla käytetään. Esimerkissä 1 esitetään ajatus, että monikulttuurisuusideologiaan kasvatetaan pienestä pitäen ja valtamedia ruokkii väärää tietoisuutta. Samassa kirjoituksessa

todetaan myös, että hallitsevan ideologian kritiikistä seuraa rasistiksi leimautuminen. Esimerkissä 2 kirjoittaja toteaa, että maahanmuutosta keskusteltaessa vastapuolella ei yleensä ole muita argumentteja kuin virallinen totuus, jolle ei ole mitään perusteita.

Hommaforumilla myös nähdään huonona asiana, että maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia käsitellään tarkemmin erittelemättä. Esimerkki 3 on tyypillinen osa keskustelua, jossa kritisoidaan kaikkien tummaihoisten nimittämistä maahanmuuttajiksi. Nimeämistä käsitellään lisää luvussa 4.1.2.

- (3) [...] Onko todellakin niin, että Obaman menestys käy sinulle esimerkistä **maahanmuuttajien** moniosaamisesta ja heidän tuottamastaan hyödystä yhteiskunnalle? Jos yksi vaaleanruskeaihoinen **ei-maahanmuuttaja**, eikä **pakolainen**, valitaan yhdysvaltain presidentiksi, siitä seuraa väistämättä, että kaikki afrikansarvesta Suomeen matkailevat ankkurilapset ovat huikea voimavara piskuiselle Suomelle? [...] (Salonki 02.02.2009/65/Himatuikku)

Kirjoittaja kommentoi vierailevan kirjoittajan tekstiä, jossa puhutaan siirtolaisen pojan menestyksestä USA:ssa. Nimimerkki Himatuikun mielestä Obama ei käy esimerkiksi afrikkalaisesta siirtolaisesta, koska hän ei sellainen ole. Tässä tulee esiin luvussa 3.3.1 käsitelty nimeäminen, jolla tarkoitetaan valintaa ja ryhmiin luokittelua ilmiöihin viitattaessa (vrt. Pietikäinen & Mäntynen 2009).

Keskusteluketjussa, josta esimerkki 4 on poimittu, keskustellaan Suomen tulevasta väestönkehityksestä, ja ketjussa toistuvat useat taulukossa 1 olevat sanat.

- (4) [...] Osa varmaan tajuaa senkin ettei suurin **ongelma monikulttuurisessa maahanmuuttoprojektissa** ole missään nimessä **muslimit** ja islam vaan länsimainen uhri-sosiologia, kulttuurirelativismi ja järkipäisen toiminnan lamaannuttava poliittinen korrektius, sekä etenkin **monikultturismi** joka tehokkaasti estää vähemmistöjä integroitumasta. [...] (Tupa 14.01.2009/11/Zngr)

Kirjoituksessa arvostellaan maahanmuuttajien epäonnistunutta integrointia eikä syytetä maahanmuuttajia vaan monikulttuurismin kannattajia. *Maahanmuutto, muslimit, kulttuuri* ja *monikulttuurisuus* ovatkin sanoja, jotka kaikki mahtuvat samaan foorumikirjoitukseen.

Esimerkissä 5 kirjoittaja kommentoi kulttuuria. Keskusteluketjun otsikko on *Perussuomalaiset vai uusi puolue?*

- (5) Minulle on aivan sama, missä maassa elän ja minkävärisiä ihmisiä ympärilläni asuu, mutta maan **kulttuurilla** on väliä, ja PALJON. Jos Libyassa tai Kongossa vallitsisi **länsimainen kulttuuri**, voisin hyvinkin asua siellä Suomen sijaan. Ja edellä mainituista maista kannattaisin työperäistä maahanmuuttoa Suomeen kyseisestä syystä. Mutta tilanne ei ole reaaliaikaisessa maailmassa tällainen.

Itse pidän **länsimaista kulttuuria** arvokkaana demokratian, tasa-arvon, sivistyksen ja sananvapauden vuoksi, kuten varmasti moni muukin. Minua huolestuttaa **länsimaisen kulttuurin** vuosikymmeniä jatkunut demonisoiminen. Mistä tämä jatkuva kritiikki johtuu ja kuka siitä hyötyy? **Länsimainen kulttuuri** rinnastetaan USA:han. Ja USA on "kaiken pahan alku ja juuri". **Länsimaisen kulttuurin** demonisoimisesta hyötyy se joukko (nuoria) ihmisiä, joille saavutetut edut ovat itsestäänselvyydessään jo tylsiä ja jotain radikaalia tarvitsisi tapahtua, jotta saataisiin muutosta ja säpinää. Sitä kannattavat myös (sosialisti) poliitikot, jotka tietävät maailmojasyleilevän ideologiensa tuovan maahanmuuttajista lisää äänestäjiä. Moni humanistisista syistä maahanmuuttoa kannattava uskoo ihan tosissaan, että huonot elinolot jalostavat ihmistä ja tekevät hänestä "paremman ihmisen". [...] (Tupa 12.01.2009/104/Liisa)

Kulttuuri liittyy vahvasti maahanmuutosta keskusteluun, koska maahanmuuttajat tulevat useimmiten varsin erilaisista kulttuureista kuin missä suomalaiset elävät. Hommaforumilla omaa kulttuuria halutaan arvostaa ja sananvapautta, uskonnonvapautta sekä demokratiaa pidetään tärkeinä saavutuksina.

Monikulttuurisuudesta puhutaan miltei yhtä paljon kuin kulttuurista. Toisaalta sanojen laskeminen yhteen ei anna sanoille täyttä oikeutta. Olen yhdistänyt sanan *monikulttuurisuus* alle sekä käsitteet *monikulttuurinen* että *monikulttuurisuus*.

Monikulttuurinen on adjektiivi ja kuvaa yleensä niitä sosiaalisia piirteitä ja hallinnan pulmia, jotka kohdataan yhteiskunnissa, joissa kulttuuriset yhteisöt elävät yhdessä säilyttäen kuitenkin osan myös alkuperäisestä kulttuuristaan. *Monikulttuurisuus* on substantiivi ja viittaa niihin menettelytapoihin, joita käytetään monikulttuuristen yhteiskuntien esiin nostamien ongelmien hallinnassa. Sana edustaa ”laajaa sosiaalisten artikulaatioiden, ihanteiden ja käytäntöjen joukkoa” ja saattaa kääntyä poliittiseksi oppisuunnaksi. (Hall 2003b: 234.) Nämä käsitteet ovat tietysti kietoutuneet toisiinsa. Esimerkeissä 6 ja 7 puhutaan monikulttuurisuuden kannattajista, monikultturisteista.

- (6) [...] **Monikultturisti** ei edes ymmärrä muslimeja, hän päin vastoin järeäpäisesti kieltäytyy näkemästä muslimikulttuurin todellisuutta. Hän vain haluaa muslimit länteen, ja pyrkii näkemään heidän arvonsa samalla tavoin länsimaisen humanismin ja valistuksen monisata-vuotisen perinteen kyllästäminä kuin omansakin. **Monikultturistilla** ei ole mitään käsitystä siitä toiseudesta, jota hän palvoo. Toiseus ja sen maahantuonti on vain hänen oma poliittinen työkalunsa. Vasara teki muinaissuomalaisesta mahtimiehen. Islam tekee **nykymonikultturistista** paskansyöjän. Vierasta hän ei ymmärrä, ja omaansa hän vihaa. [...] (Tupa 31.01.2009/22/Pöllämystynyt)
- (7) [...] **Monikultturistit** ovat aloittaneet kampanjan demokratiaa ja ihmisoikeuksia vastaan. Heidän politiikkansa ei kestä päivänvaloa. Osuvaa kritiikkiä on paljon, eikä monikultturismi pysty vastaamaan siihen mitenkään. **Monikultturistit** ovat nähneet ainoaksi mahdollisuudekseen estää politiikkansa arvostelun. He ovat ominaiseen tapansa ottaneet heti käyttöön vahvimmat aseensa: rasisti- ja natsileimat. [...] (Tupa 08.02.2009/1/Puputti)

Kuten esimerkit 6 ja 7 näyttävät, *monikultturisti* ei Hommaforumilla ole kovin positiivinen kutsumanimi. Monikultturistin kanssa samaan kategoriaan voisi laskea ilmaisut *vihervasemmistolainen* ja *kukkahattutäti*, joilla kaikilla tarkoitetaan monikulttuurisuutta varauksettomasti ihannoivaa ajatusmaailmaa.

Sana *monikulttuuri* on myös siinä mielessä tyypillinen usein esiintyvä sana, että se esiintyy useina sanajohdoksina eli on ainakin tällä keskustelufoorumilla varsin produktiivinen. Sanan *monikulttuuri* johdannaiset ovat liitteessä 2. *Monikulttuuri*-sananeläisiä johdannaisia on aineistossa 91. *Maahanmuutto*-sananeläisiä on 72

erilaista. Johtaminen ja yhdistäminen ovat suomen kielessä yleisiä keinoja uusien sanojen muodostamiseen (ks. esim. Niemikorpi 1991: 16).

Ylipäättänsä sanojen esiintymistiheydestä ei voi suoraan vetää johtopäätöksiä, missä äänensävyssä asiasta tai ilmiöstä puhutaan. Sanan *rasisti* käyttö ei synnytä rasismia, mutta esimerkiksi sanan *rotu* käyttö voisi jonkun verran korreloida rasismien kanssa. *Rotu* sanaa käytetään aineistossa 89 kertaa.

- (8) [...] Olen **kulttuurirasisti**, mutta en **roturasisti** ja tunnustan jokaisen ihmisen ihmisarvon olevan sama. Minusta eri **roduilla** voi hyvinkin olla eroja älykkyydessä siinä, missä värissäkin, mutta onko sillä mitään merkitystä? Minusta ei. Muutamien kulttuurien edustajia siedän erittäin huonosti. [...] (Tupa 14.12.2008/24/JR)
- (9) [...] **Rotu** on tieteelliseltä kannalta vanhentunut käsite. Tieteellisempää on puhua ihmisten geeniklustereista, tosin tällaisen käyttäminen arki puheessa on työlästä ja siksi ihmiset puhuvat yleensä roduista. Eli kun puhutaan **ihmisroduista**, se ei tarkoita biologiselta kannalta **rotua** samalla tavoin kuin esim. **koirarodut**, jotka eroavat keskenään paljon enemmän kuin **ihmisrodut**. [...] (Tupa 11.02.2009/17/M.E)

Esimerkissä 8 kirjoittaja sanoo olevansa kulttuurirasisti, mutta jos tarkoitetaan rasismia sanan varsinaisessa merkityksessä, tarkoitetaan roturasismia. Toisaalta rasisti- ja rasismi-sanojen käyttö on laajentunut melko paljon, ja arkikielessä voidaan puhua esimerkiksi ikärasismista. Myös rasisti-sanon perusteeton käyttö on foorumikirjoittajien mielestä yleistä.

- (10) [...] **Rasisti- ja natsileimojen** ampumisessa monikulttuuristilla on erityisen herkkä "liipasinsormi". Tämä johtuu pitkälti siitä, että monikultturisti on tottunut puolustamaan ajatuksiaan vääriin ajatuksiin ammuttavien natsi- ja rasistileimojen avulla. Kärjistetyksi sanottuna natsikortti on monikulttuuristin tärkein "argumentti". [...] (Tupa 24.12.2008/5/Pöllämystynyt)
- (11) [...] Järkevä keskustelu saa yleensä lopun, kun syytökset ennakkoluuloisuudesta, **rasismista** ja jopa fasismista ? Halla-Ahoa syytettiin Pressiklubissa kaikista näistä kolmesta - tuodaan keskusteluun. Sen sijaan, että Halla-Ahon väitteiden

todenmukaisuutta ja järkevyyttä olisi luodattu, häntä syytettiin ?vihalla ratsastamisesta?. Keskustelussa ei pureuduttu siihen, mikä on totta tai oleellista. Näyttää siltä, että Suomessa ei olla valmiita keskustelemaan avoimesti maahanmuuton ja monikulttuurisuuden lieveilmiöistä. [...] (Tupa 11.02.2009/1/Juhana)

Esimerkeissä 10 ja 11 käsitellään maahanmuuttokriitikoiden kohtaamia rasisti- ja natsisyytöksiä, mikä onkin yleinen keskustelunaihe Hommaforumilla. Suvaitsevaisuus ei tarkoita maahanmuuttokriitikoiden suvaitsemista.

Hommaforumilla keskustellaan siis yhteiskunnallisista aiheista painottuen maahanmuuttokysymyksiin, joten keskustelua käydään ainakin Tuvan ja Salongin osalta niistä aiheista, joista keskustelua varten Hommaforum on syntynyt. Keskustelu on myös internetille tyypillistä, sillä suurin osa Hommaforumin jäsenistä on melko samanmielisiä maahanmuuttokysymyksistä, vaikka muuten politiikkaan liittyvät näkemykset ovat moninaisempia. Saattaa siis olla, että Hommaforum edustaa tyypillistä samanmielisten demokratiaa ja eri mieltä maahanmuuttokysymyksistä olevat keskustelevat aiheesta omilla keskustelufoorumeillaan, vaikka Hommaforumia lukisivatkin (vrt. luku 2.4.2).

4.1.2 Nimeäminen ja luokittelu Hommaforumilla

Tarkastelin nimeämistä ja sen osa-aluetta, luokittelua, tarkemmin kahden Hommaforumilla useasti käytetyn sanan kautta. Nimeämisessä on siis kysymys siitä, miten kirjoittaja nimittää tapahtumaa, prosessia tai niiden osallistujia (ks. Kalliokoski 1996: 20). Luokittelin Hommaforumilla usein esiintyviin sanoihin kuuluvien sanojen *maahanmuutto-* tai *maahanmuuttaja* -johdannaiset sekä *monikulttuuri-* tai *monikultturisti* -johdannaiset sanat kolmeen ryhmään: positiivisiin tai neutraaleihin sanoihin, negatiivisiin tai problematisoiviin sanoihin sekä ihmistä tai ihmisryhmää kuvaaviin sanoihin. Ihmistä ja ihmisryhmää kuvaavat sanat voivat yhtäläillä olla positiivisesti tai negatiivisesti arvottavia, mutta käsittelen niitä yhtenä ryhmänä, sillä on ylipäättänsä mielenkiintoista millaisiin ryhmiin ihmisiä jaotellaan vai puhutaanko

ihmisistä vain yhtenä massana. Tulokset esitetään taulukoissa 2 ja 3.

Taulukko 2. Maahanmuutto -johdannaiset sanat luokiteltuna

Luokittelu	Lkm	Esimerkki
Positiivinen tai neutraali	228	Maahanmuuttopolitiikka Maahanmuuttoasia
Negatiivinen tai problematisoiva	142	Maahanmuuttokriittinen Maahanmuutto-ongelma
Ihminen tai ihmisryhmä	76	Maahanmuuttajanaiset Maahanmuuttajaviranomainen

Taulukossa 2 *maahanmuutto*-johdannaiset sanat on luokiteltu kolmeen ryhmään. Sanat ovat tarkemmin liitteessä 1. Sanojen positiivisuus ja negatiivisuus ovat varsin kontekstisidonnaisia, esimerkiksi sanoja *maahanmuuttajavirta* ja *maahanmuuttaja-aalto* voisi pitää neutraaleinakin, mutta katson, että kontekstista päätellen niistä puhutaan negatiivisina asioina. Taulukon 2 mukaan positiivisia tai neutraaleja sanoja on 51 prosenttia. Negatiivisia ja problematisoivia sanoja on maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvissä sanoissa melko paljon, 32 prosenttia. Ihmiseen tai ihmisryhmään liittyviä sanoja on 17 prosenttia, joka ei ole merkittävästi suhteessa siihen paljonko puhutaan pelkästään *maahanmuuttajista* ilman tarkempaa määrittelyä. Maahanmuuttaja käsitteenä kattaa monta alaryhmää, kuten pakolaiset, paluumuuttajat sekä työn tai perheen perässä maahan muuttaneet, mutta useimmiten maahanmuuttajilla tarkoitetaan humanitääristä maahanmuuttoa (ks. Maasilta, Simola & Heurlin 2008: 12). Hommaforumilla puhutaan siis maahanmuuttajista pääosin yhtenä massana, vaikka myös tarkempaa määrittelyä esiintyy. Tarkempi määrittely on useimmiten neutraalia, kuten esimerkissä 12.

- (12) Oman kokemukseni mukaan parhaiten Suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sopeutuu ne **maahanmuuttajanuoret**, joilla on paljon suomalaisia ystäviä -ja toisaalta suppeampi oma etninen kaveripiiri. Se näkyy esimerkiksi koulumenestyksessä ja muutenkin haluna omaksua suomalaista kulttuuria - olla osa sitä ja antaa sille osansa omasta kulttuurista. (Salonki 19.03.2009/23/Santeri K.)

Taulukossa 3 on vastaavasti *monikulttuuri*-johdannaisten sanojen luokittelu samoihin ryhmiin.

Taulukko 3. Monikulttuuri-johdannaiset sanat luokiteltuna

Luokittelu	Lkm	Esimerkki
Positiivinen tai neutraali	67	Monikulttuurilinja Monikulttuuriteema
Negatiivinen tai problematisoiva	47	Monikulttuuri-hoipoilu Monikulttuuriuskonto
Ihminen tai ihmisryhmä	25	Monikulttuurisuusintoilija Monikulttuurisuusvaikuttaja

Sanajohdannaista 48 prosenttia on positiivisia tai neutraaleita, 34 prosenttia negatiivisia tai problematisoivia sekä 18 prosenttia ihmistä tai ihmisryhmää kuvailevia. Luvut ovat siis melko samat kuin *maahanmuutto*-johdannaissa sanoissa. Ihmisryhmää kuvailevat voivat yhtäläillä olla arvottavia. Esimerkissä 13 ihmisryhmää kuvaileva sana *monikulttuurisuusintoilijat* on negatiivisessa kontekstissa.

- (13) [...] En toisaalta pidä maahanmuuttoa oikeisto-vasemmisto kysymyksenä. Lähinnä omat havaintoni **monikulttuurisuusintoilijoista** ovat vain sen suuntaisia, että he ovat valinneet kantansa tunnepohjalta tai "koska-se-vaan-on-oikein" ja vasta kysyttäessä yrittävät keksiä jotain rationaalisia argumentteja. (Tupa 22.01.2009/5/Lasse)

Suuri osa sanan *monikulttuuri* ihmisryhmää kuvaavista johdannaista oli negatiivisia ainakin kontekstiin sidottuna.

4.2 Hommaforumin sanasto suhteessa suomen yleiskieleen

Yleisimmät sanat aineistossa olivat *olla, ja, se, ei, että* sekä *mutta*. Aineiston yleisimmät sanat on esitetty taulukossa 4. Nämä ovat tyypillisiä yleiskielen sanoja, ja ne ovat yleisimpiä myös Suomen kielen taajuussanastossa (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979), Suomen sanomalehtikielen taajuussanastossa (CSC 2004) sekä Suomen

sanomalehtikielen taajuussanastossa (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2008). Frekvenssejä voin vertailla vain Suomen kielen taajuussanastoon ja Suomen sanomalehtikielen taajuussanastoon, koska Suomen sanomalehtikielen taajuussanasto vain listaa suosituimmat sanat antamatta esiintymisfrekvenssejä. Jatkossa käytän nimiä *taajuussanasto 1979* Suomen kielen taajuussanastosta vuodelta 1979 ja *taajuussanasto 2004* Suomen sanomalehtikielen taajuussanastosta vuodelta 2004. Taajuussanastoon 1979 on koottu aineistoa kaunokirjallisuudesta, radiosta, lehdistä sekä tietokirjallisuudesta. Aineisto on kerätty 1960-luvulla ja siinä on 408 301 sanaa. (Ks. Saukkonen ym. 1979: 7). Taajuussanasto 2004 on koottu sanomalehdistä ja lähdeaineistossa oli 43 999 826 sanaa (CSC 2004).

Taulukko 4. Yleisimmät sanat ja niiden esiintymisfrekvenssit aineistossa

Sana	Esiintymisfrekvenssi aineistossa	Esiintymisfrekvenssi taajuussanasto 1979	Esiintymisfrekvenssi taajuussanasto 2004
Olla	479.15	582.81	617.37
Ja	242.05	366.59	355.94
Se	127.67	134.21	122.41
Ei	127.40	122.88	134.88
Että	117.46	110.63	100.75
Mutta	53.84	50.70	49.32
Jos	50.83	20.74	20.81
Niin	45.55	49.62	22.99
Tai	41.11	38.57	24.75

Yleisin sanaluokka useimmiten esiintyvissä sanoissa on verbit. Yleisin sekä taajuussanastoissa 1979 ja 2004 että aineistossani on *olla*-verbi ja toiseksi yleisin kieltoverbi *ei*. Kuten taulukosta 2 näkee, esiintymisfrekvenssit poikkeavat toisistaan jonkin verran. *Olla*-verbejä sekä *ja*-konjunktioita on taajuussanastoissa 1979 ja 2004 enemmän kuin aineistossani, *ei*-kieltoverbejä on taas aineistossani hieman enemmän kuin taajuussanastossa 1979 mutta hieman vähemmän kuin taajuussanastossa 2004. Toiseksi yleisin sanaluokka on Suomen kielen taajuussanaston mukaan pronominit. Tärkein pronomini on puheena olevaan asiaan, esineeseen tai muuhun sellaiseen viittaava demonstratiivinen *se*. *Se*-pronomini oli sekä aineistossani että taajuussanastossa 1979 sijalla kolme heti *olla*- sekä *ja*-sanojen jälkeen.

Taajuussanastossa 2004 *se*-pronomini oli sijalla neljä sanojen *olla, ja* sekä *ei* jälkeen. *Se* on tavallinen sekä itsenäisesti tarkoitteseen viittaavana että viittaavan ilmauksen artikkelinomaisena tarkenteena, mutta lisäksi sillä on puhutussa kielessä muita tehtäviä (ks. esim. Hakulinen, Vilkuna, Korhonen, Koivisto, Heinonen & Alho 2004). *Että*-konjunktioita on aineistossani hieman enemmän kuin kummassakaan taajuussanastossa ja se saattaa olla merkki puheenomaisesta lauseiden ketjutuksesta (ks. esim. Hakulinen ym. 2004).

Substantiivit eivät yllä aineistossani eivätkä taajuussanastoissa kovin korkealle, mutta toisaalta niissä tulee esiin enemmän eroja kuin muissa sanaluokissa. Yleisin substantiivi aineistossani on *Suomi* (1992 kpl) esiintymisfrekvenssillä 36,12. Taajuussanastossa 1979 yleisin substantiivi oli sana *aika* esiintymisfrekvenssillä 32,99 ja taajuussanastossa 2004 substantiivi *vuosi* esiintymisfrekvenssillä 78,39. Tämän tutkimuksen korpuksessa sanan *aika* esiintymisfrekvenssi on 19,91 ja sanan *vuosi* 4,27. Taajuussanaston 1979 yleisimpien substantiivien esiintymisfrekvenssit on esitetty taulukossa 5 samoin kuin samojen sanojen esiintymisfrekvenssi aineistossani ja taajuussanastossa 2004.

Taulukko 5. Yleisimmät substantiivit

Sana	Esiintymisfrekvenssi taajuussanastossa 1979	Esiintymisfrekvenssi aineistossa	Esiintymisfrekvenssi taajuussanastossa 2004
Aika	32.99	19.91	17.59
Vuosi	30.17	4.27	78.39
Asia	20.11	14.21	20.54
Maa	19.74	4.59	21.85
Ihminen	18.54	23.88	18.91
Osa	17.95	10.73	13.61
Suomi	16.14	36.12	41.17

Yleisimpien sanojen ollessa hyvin pitkälti samoja kuin muutenkin suomen yleiskielessä voidaan aineiston perusteella vetää johtopäätös, että Hommaforumilla käytettävä kieli on sanastollisilta peruselementeiltään tyypillistä suomen yleiskieltä. Tätä päätelmää tukee myös, jos vertailee tyypillisiä puhekielisyyskäytännöksiä kirjakielisiin aineiston ilmaisuihin

(puhekielisyttä mittaavista kielen piirteistä ks. Nevalainen 2003: 9). Tällaisia vertailuja voi tehdä esimerkiksi yleisten sanojen lyhentymisen suhteen tai t-kirjaimen katoamisesta yleisimpien verbien toisessa partisiiipissa. Aineistossani edellisestä esimerkkinä on, että *mut*-sanoja on kaksikymmentä, kun *mutta*-sanoja on 2970, jälkimmäisestä *ollu*-sanoja on kuusi kun taas *ollut*-muotoja 695.

Aineiston kirjakielisyttä voi myös pitää hieman ristiriitaisena sen ajatuksen kanssa, että keskustelufoorumeilla käytettäisiin enemmän puheenomaista nettikieltä. Tulos saattaa johtua aihepiiristä eli yhteiskunnallisesta keskustelusta, aiemmin mainituista tiukasta moderoinnista ja käyttäjien ikäjakaumasta, sillä yleiskielen vertailu johonkin nuorten suosimaan keskustelufoorumiin ei välttämättä antaisi vastaavia tuloksia. Yleisimmät sanat olivat myös samat sekä Tuvassa että Salongissa. Ehkä tässä näkyy verkon vahvistusteoria, jonka mukaan sosiaalinen eriarvoisuus ennemminkin vahvistuu kuin tasoittuu verkossa ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuu verkossakin lähinnä korkeasti koulutetut (ks. luku 2.4.2).

4.3 Sisä- ja ulkoryhmiin jako sanaston perusteella

Yhteisölle on ominaista, että pystytään erottamaan myös sen ulkopuoliset, yhteisöön kuulumattomat. Tässä luvussa etsitään yhteisön sisäryhmäläisiä, ”meitä” ja ulkoryhmäläisiä, yhteisön ”muita” tarkastelemalla, mitä maita ja kansallisuuksia aineistossa tulee esille ja millaista jaottelua niistä löytyy sekä miten henkilöitä nimetään ja millaisia lempinimiä kirjoittajat keskustelufoorumin keskeisistä henkilöistä käyttävät.

4.3.1 Vastakkainasettelua maiden ja kansallisuuksien perusteella

Aineistosta löytyi runsaasti maihin ja kansallisuuksiin liittyviä sanoja. Kuten taulukosta 6 näkee, näistä yleisimpiä olivat Suomeen ja suomalaisuuteen liittyvät sanat, jotka tällä foorumilla liittyvät todennäköisesti ”meihin” eli sisäryhmään. Ulkoryhmäläisiä ”muita”

ovat eri maat ja niiden kansalaiset, ehkä myös Suomen kansalaisuuden saaneet maahanmuuttajat, jotka eivät jaa perinteisiä suomalaisia arvoja. Ulkoryhmäläisiä voivat olla myös suomalaiset, esimerkiksi yhteiskunnan varoja väärin käyttävät sosiaalitapaukset tai monikultturismia kannattavat poliitikot. (Ks. luku 2.3.)

Taulukossa 6 kaikki kansallisuuksiin ja maihin liittyvät sanat on yhdistetty maiden mukaan. Esimerkiksi Suomi, suomalaisuus ja suomalainen kuuluvat siis kaikkiin kategoriaan Suomi.

Taulukko 6. Maihin ja kansallisuuksiin liittyvien sanojen lukumäärä aineistossa

Maa/kuvaus	lkm
Suomi/suomalainen	3011
Venäjä/venäläinen	790
Eurooppa/eurooppalainen	783
Länsimaat/länsimaalainen	647
Afrikka/afrikkalainen	432
USA & Amerikka/amerikkalainen	418
Somalia/somalialainen	241
Ruotsi/ruotsalainen	222
Israel/israeliläinen	136

Ylivoimaisesti eniten käytetään sanaa *Suomi* eri muodoissaan. Toiseksi eniten puhutaan rajanaapurin Venäjällä. Toisaalta sana Suomi on hyvin korkealla myös Suomen sanomalehtikielen taajuussanastossa (2004), jossa sen esiintymisfrekvenssi on 41,17, ja melko korkealla Suomen kielen taajuussanastossa (1979), jossa esiintymisfrekvenssi on 16,14. Omassa aineistossani pelkästään sanan Suomi esiintymisfrekvenssi on 36,12 eli jopa hieman vähemmän kuin sanomalehtikielissä. Toisaalta sanomalehdissä kotimaasta puhumisen voi olettaakin olevan keskimääräistä yleisempää.

Hommaforumin keskusteluissa Venäjällä puhutaan usein muiden yhteiskunnallisten kysymysten kuin maahanmuuton yhteydessä, mikä on luontevaa ottaen huomioon maan sijainnin ja koon Suomeen nähden. Raittilan (2004) mukaan suomalaisten suhde

venäläisiin on kulttuurin ja politiikan tuottama ideologia, jossa Suomi nähdään osana länttä ja kristikuntaa, sen etuvartiona uhkaavaa itää vastaan (emt. 35; ks. myös luku 2.3). Esimerkissä 14 kommentoidaan suomalaiseenkin ympäristö- ja poliittiseen keskusteluun kuuluvaa Suomenlahden kaasuputkea. Tässä melko tyypillisesti suhtaudutaan ison naapurivaltion toimiin tietyllä ennakkoluulolla.

- (14) Olen antanut itselleni kertoa, että Suomenlahden kaasuputki merkitsee Venäjän sotilaallisen läsnäolon lisääntymistä. Hankoon tulee Venäjän merivoimien valvonta-asema ja Venäjän laivasto suojelee kaasuputkea, joka kulkee myös Suomen aluevesillä. (Tupa 05.02.2009/2/acc)

Taulukko 6 korreloi jonkin verran Suomen suurimpien ulkomaalaisryhmien kanssa (ks. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2003: 8). Suurin ulkomaalaisryhmä Suomessa on venäläiset. Seuraavaksi eniten on virolaisia, joita ei Hommaforumilla mainita kovinkaan usein. Tämä johtunee samanlaisesta kulttuurista ja siitä, että virolaisia ei koeta taakaksi vaan ennemminkin hyödyksi suomalaiselle yhteiskunnalle. Myös samankaltainen historia vieraiden valloittajien alaisuudessa sekä kielisukulaisuus yhdistävät suomalaisia ja virolaisia (ks. esim. Raittila 2004: 37). Virolaisista kirjoitetaan useimmiten positiiviseen sävyyn, kuten esimerkiksi 15.

- (15) [...] Olen ollut tekemisissä myös joidenkin virolaisten kanssa, ja vaikka en ole tutustunut keneenkään vielä kunnolla, niin vain hyvää sanottavaa heistä. Täysin integroitunutta ja kielen oppinutta virolaista on jopa vaikea pitää "maahanmuuttajana". Olemme tavallaan samaa itämerensuomalaista kansaa, jolla on eri murteita. (Tupa 17.12.2008/16/Pöllämystynyt)

Kolmanneksi suurin ulkomaalaisryhmä on ruotsalaiset, jotka myös melko usein esiintyvät aineistossa. Seuraavaksi suurin ulkomaalaisryhmä on somalialaiset, jotka Hommaforumin keskusteluissa mainitaan jonkin verran useammin kuin ruotsalaiset. Somalialaisten jälkeen seuraavaksi eniten on irakilaisia, sitten Iso-Britannian ja Saksan kansalaisia. (Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 2003: 8.)

Ulkomaalaisista puhutaan Hommaforumilla monissa, erilaisissa yhteyksissä ja sekä positiiviseen että negatiiviseen sävyyn. ”Me” voi olla suomalaiset, länsimaalaiset tai ei-maantieteelliseen seikkaan perustuva määritelmä kuten kristityt tai valkoihoiset. Jo taulukossa 1 esille noussut *muslimi* (joka esiintyi aineistossa eri muodoissaan 1069 kertaa) voidaan ajatella kristityn tai ainakin kristilliset perusarvot omaavan suomalaisen vastakohtana. Vastakkainasettelua voi myös olla esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Euroopan tai Euroopan ja pohjoismaiden välillä. Erilaista yhteiskunnallista ja kulttuurista vertailua ja pohdiskelua käydään paljon.

- (16) Yhdysvallat on käsittääkseni hyvin voimakkaasti arvoyhteisö. On amerikkalaisuus, amerikkalaiset arvot joiden kunnioittamista vaaditaan. Ehkäpä ne kiteytyvät perustamisvaiheen tunnuksiin elämä, vapaus ja oikeus pyrkiä onneen. Amerikkalaiset arvot ehkä meille näkyvät raakana kapitalismina, mutta kyllä pyrkimys onneensa voi sisältää hyvinkin monenlaisia elämäntyytlejä, joita siellä kyllä on. Kaiketi noiden arvojen toteutumisessa on puutteensa, mutta jotakin perusryhtiä ne antavat.

Tuo arvorakenne poikkeaa Ranskan suuren vallankumouksen perusarvoista vapaus, tasa-arvo ja veljeys. Eurooppalaisen arvoina on tasa-arvo ja veljeys, amerikkalaisen arvona oikeus pyrkiä onneen. Meillä on pohjoismainen hyvinvointivaltio, joka amerikkalaisille on melkein kirosana. Siellä jos ei pärjää, annetaan tuhoutua tai jätetään yksityisen hyväntekeväisyyden piiriin. (Salonki 26.01.2009/6/Katselija)

Kuten nimimerkki Katselijan pohdinnassa reaali-monikulttuurisesta yhteiskunnasta, ei ole mitenkään itsestään selvää, että vastakkainasettelu tapahtuu aina samojen maiden ja kulttuurien välillä. Tässä esimerkissä vastakkain asettuu Yhdysvallat ja Eurooppa, joissa kirjoittajan mukaan on erilainen arvorakenne.

”Muut” voivat keskusteluasetelmasta riippuen olla joko yksi kansalaisuus tai kaikki ulkomaalaiset. Esimerkissä 17 ”muita” ovat selvästi venäläiset, jotka eivät halua suomalaisten kehittävän Karjalaa ja ”meitä” ovat suomalaiset, jotka haluavat kehittää entistä maa-alueitaan.

- (17) [...] Ohjelmassa toistui vanha totuus, että venäläisten pahimpia vihollisia ovat venäläiset itse. He ovat mestareita keksimään keinoja omien etujensa huonontamiseen. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että on Venäjän taloudellisen edun mukaista sallia suomalaisten kehittää Karjalaa. [...] (Tupa 19.12.2008/1/Jack)

Keskusteluissa verrataan usein muunmaalaisten kohtelua suomalaisiin verrattuna. Tähän liittyy Hommaforumilla käytetty käsite *positiivinen syrjintä*, joka tarkoittaa että tasa-arvoisen kohtelun sijaan tietyt ryhmät saavat erityiskohtelua. Esimerkki 18 on keskusteluketjusta Suvaitsevaisuuskasvatus.

- (18) [...] Miksi somalialaisilla lapsilla on henkilökohtainen avustaja jo päiväkotitasolta lähtien? Miksi jo muinaisessa Roomassa preetorin jäljessä kulki 2–6 liktoria vitsakimppuineen ja kirveineen? [...] (Tupa 27.01.2009/29/Juhana)

Esimerkissä 18 pidetään henkilökohtaisia avustajia somalialaisille eriarvoisena kohteluna ja nähdään suomalaiset lapset ”meinä”, jotka eivät saa erityiskohtelua ja somalialaiset lapset ”muina”, joille yhteiskunta tarjoaa erikseen avustajia.

4.3.2 Vastakkainasettelua henkilö- ja lempinimien kautta

Hommaforumin keskusteluissa tulee esiin henkilönimiä, joista osasta puhutaan lähinnä myönteisesti ja osasta yleensä kielteisesti. Eniten mainittu henkilö Hommaforumilla on Jussi Halla-Aho, koska Homma on kehittynyt Halla-Ahon blogin vieraskirjasta ja muutenkin Halla-Aho on maahanmuuttokriittisten kansalaisten näkyvin keulakuva. Halla-Aho kuuluu keskustelufoorumin ”meihin”. Toiseksi eniten nimeltä mainitaan taas maahanmuutto- ja eurooppaministeri Astrid Thors, jonka voi foorumikirjoitusten pintapuolisen sisällöntarkastelun jälkeen luokitella ”muihin”, koska useassa kirjoituksessa kritisoidaan hänen toimiaan ja lausuntojaan ministerinä. Muita useiten mainittuja henkilöitä olivat hieman yllättävästi kalastaja Pentti Linkola ja sarjakuvapiirtäjä Kari. Tämä johtuu nähdäkseni pääosin juuri heihin liittyvistä pitkistä keskusteluketjuista, eikä heidän nimi-

ään juurikaan mainita näiden ketjujen ulkopuolella. Pentti Linkolaa ja Karia ei liitetä vahvasti meihin eikä muihin.

Yksi tapa erotella ihmisiä keskustelufoorumilla yhteisön jäseniin ja ulkopuolisiin on lempinimien käyttö. Useasti mainitut henkilöt saavat nimistään nopeasti sanaväännöksiä, jotka voivat koostua joko henkilön oikeasta nimestä tai jostain hänen tekoonsa tai toimintaansa liittyvästä seikasta. Joidenkin lempinimien käyttö on lähinnä sisäpiirivitsi. Foorumin lukijamäärän kasvaessa jotkut käyttäjät huolestuvat, että uudet tai satunnaiset lukijat eivät ymmärrä sanoihin latautunutta huumoria. *Mestari*-sanankäyttöä käyttäjä Jussi Halla-Ahosta kirjoitettaessa onkin foorumilla kritisoitu, mutta silti sitä käytetään laajasti.

- (19) [...] Alunperin tuo “Mestari” nimitys tuli ulkoapäin, arvostelijoilta, ja se otettiin pilanpäiten omaan käyttöön, ja siten nollattiin se. “Siisseli”, ja monet muut mukavat (?) sanat/kuvaukset ovat myös tätä perua. [...] (Tupa 09.02.2009/154/ämpee)

Kuten kirjoittaja toteaa, halventamiseen tarkoitetut sanat voidaan mitätöidä ottamalla ne yhteisön omaan käyttöön. Kaikkia nimityksiä ei kuitenkaan oteta omaan käyttöön. Yleisradion televisiouutisten Halla-Ahosta käyttämää nimeä *rotutohtori* ei käytetty kuin uutisesta keskustelemiseen tai sanavalinnan kommentoimiseen.

- (20) [...] Median väitteet Halla-Ahosta kohtaan saivat minut ensin vihaamaan häntä, mutta sitten vaivauduin selvittämään itse, mitä Halla-Aho on kirjoittanut. Hän onkin täysin vilpiton, avomielinen ja järkevä, eikä todellakaan mikään fasistinen **rotutohtori**. [...] (Tupa 11.02.2009/13/Nina)

Yhteisölle yksiselitteisen vastakkainen henkilö keskustelujen sisällön perusteella on maahanmuuttoministeri Astrid Thors. Lempinimiä Thorsille löytyi aineistosta ainakin Astrid Thorstenkopf, Täti Astrid ja Täti Thors. Lempinimet Astrid Thorsille eivät ole kovin yleisiä, vaan useimmiten häneen viitataan joko etu- tai sukunimellä tai koko nimellä. Pääministeri Matti Vanhaseen viitataan muutamia kertoja lisänimellä ”Anteeksi” viitaten anteeksipyyntöön tanskalaisen pilapiirtäjän Mohammed-kuvien julkaisuista.

- (21) [...] Toisaalta **Matti "anteeksi" Vanhanen** muistetaan myös pizzeriaholokaustista ja Muhamed-pilapiirroksien anteeksipyyntelystä. Ehkä hän tosiaan toimii spontaanisti. Noh, ihminenhän on laumaeläin. (Tupa 18.01.2009./4/Vahtikoira)

Toisaalta tällainen sitaatti-lempinimi näyttää olevan Hommaforumilla yleinen tapa viitata ihmisten sanomisiin nimen yhteydessä.

- (22) [...] Ensimmäisenä kaapista tuli ETLA:n entinen johtaja Siksten Korkman viime viikolla, ja tänä aamuna Jopa **Jyrki "USA:n-taantuma-ei-vaikuta-Suomeen" Katainenkin** joutui myöntämään, että tilanne on pahempi kuin 90-luvun laman alla [1]. [...] (Tupa 18.12.2008/12/Turjalainen)

Kukaan yhteisölle vastakkaisista ”muista” ei tunnu saavan lempinimiä, jotka toimisivat pelkältään ilman ainakin osaa varsinaisesta nimestä. Tosin yhteisön kritisoima media, Helsingin Sanomat, saa aineistossa kutsumanimekseen ainakin Hyysäri, Hyvyyden Sanomat ja Pravda.

Vastakkainasettelua Hommaforumilla on siis löydettävissä, mutta jako on moninaista ja vaihtelevaa. Maiden ja kansalaisuuksien perusteella tehdään toisaalta jaottelua meihin ja muihin, mutta toisaalta henkilöistä mainituimmat ”muut” ovat suomalaisia poliitikkoja. Tätä tulosta vasten voi myös miettiä, kuinka paljon on kyse perisuomalaisesta herravihasta (ks. esim. Kianto 1908).

4.4 Sanaston erikoistumista keskustelufoorumilla

Verkkokielen olemassaolo riippuu kielenkäyttäjistä ja käyttötarkoituksista, sillä myös verkossa on erilaisia tilanteita joissa käytetään erilaista kieltä (ks. luku 3.3.2). Jaottelin aineistosta löytyneitä ilmaisia verkkokeskustelulle tyypilliseen kieleen sekä Hommaforumin omaan erikoiskieleen.

4.4.1 Verkkokeskustelulle tyypillistä kieltä

Hommaforumiin kirjoitetaan pääosin yleiskielellä, eikä verkkokielelle yleisesti tyypillisiä kirjainlyhenteitä juurikaan esiinny. Hommaforumilla käytetään kyllä hymiöitä, mutta ne eivät tallentuneet aineistoon keruumenetelmästä johtuen. Yleisiä verkkokeskustelun kirjainyhdistelmiä, kuten *LOL* (*laughing out loud*) ei kuitenkaan juuri esiintynyt – esimerkiksi juuri *LOL* esiintyi aineistossa vain kerran. Taulukossa 7. on aineistosta poimitut lyhenteet, joita verkkokeskusteluissa käytetään (ks. Webopas 2009). Hommaforumilla näiden käyttö jäi vähäiseksi.

Taulukko 7. Verkkokeskustelulle tyypillisiä lyhenteitä

Lyhenne	lkm
KVG	19
WTF	2
LOL	1

Suosituin verkkokeskustelulle tyypillinen lyhenne oli *KVG* ("katso vaikka Googlasta"), jota muutama henkilö käytti lisätiedon linkittämisen yhteydessä. *KVG*:n käyttö oli siis lähinnä muutaman yksittäisen foorumikirjoittajan tapa, ei yleinen käytäntö. Sanalyhennelmä esiintyy aineistossa myös muutamia kertoja siitä syystä, että aineistoon sisältyy keskustelu siitä onko *KVG*:n käyttö asiallista argumentointia.

- (23) Koska Daemonic näyttää pahastuneen 'KVG':istä, totean seuraavaa: KVG:t lähtivät liikkeelle tältä näppäimistöltä koska aloin kyllästyä hänen tapansa argumentoida. [...] Tässä mielessä KVG, KVG, KVG on mielestäni oikeutettu, [...]. Tätä keskustelua lukiessa hieman kyllä mietin lähdeviitteiden tarpeellisuutta ylipäättään, koska edes toisten viestejä ei lueta kunnolla. [...] (Tupa 04.01.2009/51/Martel)

Aineistosta löytyi myös kaksi kertaa *WTF* ("what the fuck") sekä kerran *LOL*. Näiden löytöjen perusteella voi sanoa, että Hommaforumilla ei juurikaan käytetä tyypillisiä verkkokielen lyhenteitä. Tähän saattaa vaikuttaa eniten kirjoittajien ikäjakauma, jota

tosin ei Hommaforumilla ole selvitettävissä. Toinen selitys saattaa olla viestien pituus. Keskimääräinen viesti Salongissa on 138 sanaa, eli verkkokeskusteluviestiksi melko pitkä. Pidemmät viestit ovat todennäköisesti kirjakielisempiä kuin lyhyemmät kommentit, ehkä koska niiden kirjoittaminen vie joka tapauksessa aikaa. Todennäköisin syy on kuitenkin keskustelun korkea taso, jolloin lyhenteet vähentäisivät kirjoittajan uskottavuutta.

4.4.2 Yleiskielen sanat erikoismerkityksessä

Taulukkoon 8 olen nostanut sanoja, jotka esiintyvät aineistossani useasti ja joilla on yleiskielestä poikkeava erikoismerkitys Hommaforumin keskustelussa. Sanat saattavat myös kääntyä sävyltään päinvastaiseksi yleiskielen perusmerkitykseen verrattuna. Keräsin nämä sanat sekä aineistoa tutkimalla että käyttäen hyväksi Hommaforumin omaa sanakirjaa (Hommaforum 2009f), sillä pelkästään korpuksen konkordansseja tutkimalla näitä sanoja oli vaikeahko nostaa esiin.

Taulukko 8. Erikoismerkityksessä esiintyvät yleiskielen sanat aineistossa

Sana	lkm
Nuiva	584
Suvaitsevaisuus/suvaitsemattomuus	295
Rikastaa	82
Työvoimapula	39
Ankkuri (-lapsi)	16
Huippuosaaaja/moniosaaaja	14
Kultamuna	10

Nuiva tarkoittaa maahanmuuttokriittistä, eli suurin osa Hommaforumin kirjoittajista on heidän omaa sanastoaan käyttäen *nuivia*. Sana on varsin produktiivinen, ja taipuu esimerkiksi muotoihin *nuivistua* (tulla maahanmuuttokriittiseksi), *nuivihreys* (maahanmuuton vastustaminen ekologisista syistä) ja *nuivablogi* (maahanmuuttokriittinen blogi). Yleiskielessä sana *nuiva* on mrekitykseltään negatiivinen, mutta Hommaforumin yhteisön käytössä sillä on selvästi positiivisia merkityksiä.

Suvaitsevaisuudella tarkoitetaan lähinnä maahanmuuttoon täysin kritiikittömästi suhtautumista. *Suvaitsevainen* on hallitsematonta maahanmuuttoa kannattava henkilö ja tämä yleiskielessä positiivinen sana saakin negatiivisen merkityksen.

- (24) Aika kallista tuo **suvaitsevaisuus**. Meidän ei pitäisi ottaa tänne ollenkaan somaleja, kun kerran heidän omassa maassaan on jo tarpeeksi rauhallista, ja suoje-luntarvetta ei yksinkertaisesti ole. Suvaitsevaisuuspiirit voisivat keksiä jonkun edullisemman **suvaitsemiskohteen** josta tuottaa itselleen ikoneja suvaittavaksi. Nehän voisivat ruveta **suvaitsemaan** vaikka meitä nuivia, meidän **suvaitsemi-nenhan** vasta extremeä olisikin, johon moni **kanssasuvaitsevainen** ei yltäisi (ja sitten niitä nolottaisi niin kovasti oma **suvaitsemattomuus**, että pakottaisivat itsensä suvaitsemaan meitä, että voisivat taas paistatella **suvaitsevaisuuden** sädekehällä). (Tupa 20.02.2009/23/Vetinari)

Nimimerkki Vetinarin tekstissä sana *suvaitsevaisuus* tarkoittaa kritiikitöntä suhtautumista, joka kohdistuu vaan tiettyyn asiaan. Kuten hänen kirjoituksestaan käy ilmi, suvaitsevaisuus ei tarkoita että suvaitaan kaikkea, kuten erilaisia mielipiteitä maahanmuutosta. Suvaitsevuuden kalleudella nimimerkki Vetinari tarkoittaa maahanmuutosta koituvia kustannuksia yhteiskunnalle.

Sanaa *rikastaa* käytetään Hommaforumilla ironisesti maahanmuuttajien tuomasta toimintakulttuurista, varsinkin maahanmuuttajien rikollisuudesta puhuttaessa. Maahanmuuttajista puhutaan myös (*kulttuurin*) *rikastajina*, kuten esimerkissä 25.

- (25) [...] Viime laman aikaan jopa Helsingissä alkoi jäämään asuntoja tyhjiilleen, ja mitä silloin tehtiinkään: kokoomus ja vihreät de dorka täyttivät ne hyvässä yhteisymmärryksessä **rikastajilla**. Itsekin uskon tuohon että jossain vaiheessa valtio alkaa ehkä painostamaan kuntia sijoittamaan **rikastajia** taloudellisen avun ehtona. [...] (Tupa 18.12.2008/11/Jaska Pankkaaja)

Jotkut sanat nousevat mielenkiintoisiksi varsinkin, kun tarkastelen niitä kollokaatioina. Tällainen oli esimerkiksi sana *työvoimapula*, joka esiintyi aineistossa 39 kertaa. Sana yksin voisi kuulua vain tavanomaiseen, yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kollokaatiot

kuitenkin paljastavat sitä käytettävän lähinnä ironisesti, sillä kuusi näistä esiintymisistä oli yhdistelmänä *huutava työvoimapula* ja kolme *kiljuva työvoimapula*. Muutenkaan työvoimapulaa ei keskusteluissa nähty kovin todellisena uhkana, kuten esimerkiksi 26 voi lukea.

- (26) Suomessa on **työvoimapula**, vaikka työttömiä on edelleen satoja tuhansia. Koska Suomessa on **työvoimapula**, Suomi tarvitsee maahanmuuttajia. Koska Suomi tarvitsee maahanmuuttajia, Helsingin kaupunki majoittaa tällä hetkellä kaupungin rahoilla, siis meidän rahoillamme pakolaisia keskustan hotelleissa, koska näillä ei ole työttömyydestä johtuen varaa maksaa omaa vuokraansa. Samaan aikaan kirkko rahoittaa monikulttuurisuuskampanjaa keskustassa, jossa katumainokset syyttävät meitä maahanmuuttajien työttömyydestä. (Tupa 09.02.2009/9/todellisuus).

Ankkurilapset ovat Suomeen tai muihin vastaanottaviin maihin lähetettyjä alaikäisiä tai alaikäiseksi tekeytyviä turvapaikanhakijoita, jotka oleskeluluvan saatuaan pystyvät myös tuomaan perheensä perheenyhdistyksen kautta maahan. Esimerkissä 27 sanaa käytetään Hommaforumille tyypillisesti, ihmisryhmää kuvaavana sanana.

- (27) Esim. tämänhetkisten 650 **ankkurilapsen** vastaanottoon kuluu vuositasolla summa, jolla saataisiin parin prosentin indeksikorotus kaikkien suomalaisten lapsilisiin. Ja jos tämä meno jatkuu, **ankkurilapsien** määrä tulee jatkossakin kasvamaan valtavasti. [...] (Salonki 28.01.2009/25/Matias)

Huippuosaaja tai *moniosaaja* on jälleen ironiaa, jossa kiinnitetään huomio työvoimapulan ratkaisemiseen usein lukutaidottomien ja kieltä osaamattomien turvapaikanhakijoiden avulla. *Kultamuna* on viittaus maahanmuuttajaan tai kuten esimerkiksi 28, maahanmuuttajan Suomen valtiolle tuomaan hyötyyn. Sana on alun perin lainaus työministeriön esitteestä, jossa maahanmuuttajia kuvattiin kultamuniksi kunnille (Työministeriö 2007: 3).

- (28) [...] Jos hommaa lähdetäisiin pykäämään kunnolla loppuun asti ja turha humanitäärinen elintasoturismi lakkautettaisiin välittömästi, pääsisi Suomikin oikeasti keräämään oikeasti hedelmää siitä monikulttuurin siemenestä ja

kultamunasta jota se on hautonut ja jonka päälle se nyt on hiljalleen virtsaamalla ottamalla sombassia toisen jälkeen maahan. (Salonki 24.02.2009/72/Bataatti).

Kultamuna-sanankäyttö tuo jälleen mukaan myös me vastaan muut –asetelmaa, sillä tiettyjä maahanmuuttajaryhmiä ei Hommaforumilla nähdä veronmaksajina ja yhteiskunnalle tuottavina, kuten suurinta osaa suomalaisia, joten Työministeriön kielikuva saa varsin vastakkaisen merkityksen kuin mitä sen oli tarkoitus antaa.

Hommaforumille on siis kehittynyt sanastoa, joka koostuu yleiskielen sanoista mutta joita käytetään yleiskielestä poikkeavassa merkityksessä. Uuden käyttäjän tarvitsee jonkun verran perehtyä keskusteluun, ennen kuin tällaisten sanojen käyttöyhteys tulee tutuksi, vaikka sanat sinällään ovatkin yleiskielisiä. Tällainen sanasto tiivistää yhteisöä, sillä ilmausten ironia ja sarkasmi ovat osa yhteisön sisäpiirihuumoria ja sisäryhmä on olemassa aina suhteessa muihin eli ulkoryhmäläisiin (ks. luku 2.3). Toisaalta Hommaforumilla on otettu huomioon myös tulokkaat, ja sanojen merkitykset on koottu foorumille kaikille avoimeksi sanakirjaksi. Sanakirja antaa Hommaforumista avoimen vaikutelman, sillä sen avulla oppii nopeammin ymmärtämään keskustelun sisäpiirihuumoria.

4.4.3 Foorumin omat lyhenteet, lempinimet ja sanaväännökset

Hommaforumilla on syntynyt omia lyhenteitä ja sanaväännöksiä. Oletan tällaisilla sanoilla olevan merkitystä käyttäjien yhteisöllisyydelle, sillä uusi käyttäjä ei heti voi ymmärtää sanojen käyttötarkoitusta ja/tai alkuperää.

Taulukkoon 9 olen koonnut sanoja, jotka eivät ole yleiskieltä, mutta joita esiintyi aineistossani. Taulukon sanoista *han-suomalaista* ja *siiseliä* lukuun ottamatta sanat esiintyivät wikinä verkkoon koostetussa, Hommaforumiin liittymättömässä slangisanakirja Urbanissa Sanakirjassa, tosin sana *moku* eri merkityksessä (”alokas”).

Sanalla *netsi* viitattiin Urbaanissa sanakirjassa Hommaforumin edeltäjään Halla-Ahon vieraskirjaan ja sanan *VHM* sitaattikin vaikuttaa viittaavan samaan lähteeseen. (Urbaani sanakirja 2009.)

Taulukko 9. Lyhenteitä, lempinimiä ja sanaväännöksiä

sana	kpl
Moku	268
Mamu	187
Persu	106
VHM	22
Netsi	16
Han-suomalainen	11
Siiseli	9

Kun puhutaan paljon samasta asiasta, usein esiintyvät sanat saavat lyhyemmän muodon. Esimerkiksi sana *monikulttuurisuus*, joka esiintyy aineistossa 969 kertaa, esiintyy lisäksi 268 kertaa lyhennysmuodossa *moku*. *Mokua* käytetään myös monissa muissa muodoissa, kuten *mokuilijat* ja *mokufanit* puhuttaessa *monikultturisteista* eli foorumin terminologian mukaan monikulttuurisuutta (kriittömästi) kannattavista henkilöistä. Tässä tulee jälleen esiin paljon käytettyjen sanojen produktiivisuus. *Moku*, samoin kuin *mamu* eli maahanmuuttaja on muuallakin kuin tällä keskustelufoorumilla käytetty lyhenne, mutta ei kuitenkaan välttämättä kaikille ennalta tuttu. Seuraavissa esimerkeissä sanoja *moku* ja *mamu* on käytetty Hommaforumille tyypilliseen tapaan niin, että niiden merkitys täytyy tietää ennen kuin tekstin ymmärtää.

- (29) [...] Itse **mokuinnostuksen** voittokulkua selittävät monet asiat. Toisen maailmansodan traumat ja erityisesti nasujen kansallisuuspolitiikan muisto mainitaan usein. Se on kuitenkin tärkeä lähinnä vastustajien hiljentämisessä - sillä ei oikein voi perustella monikulttuurisuutta. Kommunismin romahdus raivasi tilaa uusille aatteille, ja on totta, että vasemmisto oli mokutuksen pioneeri. En kuitenkaan pidä tätä ratkaisevana: nykyään **mokuinto** on levinnyt myös oikeistoon. Yliopistomaailma on tärkeässä asemassa - esimerkiksi kulttuurien tutkimuksen oppiaineet, kuten kansatiede, kulttuuriantropologia ja uskontotiede, nähdään usein nuivistipiireissä **mokutuspesäkkeinä** eikä tämä

luulo ole täysin perätön. [...] (Tupa 12.02.2009/9/urogallus)

- (30) [...] Ainoa hyötyjä on **mamu**, mutta hänenkään onnensa ei välttämättä ole niin kovin kestävä, sillä en usko että edes **mamut** ovat elämäänsä niin kovin tyytyväisiä jos he eivät voi saavuttaa täällä mitään mm. koulutuksen ja kielitaidon puutteensa vuoksi. Jopa **mamu** haluaa todennäköisesti tänne tullessaan menestyä ja pärjätä elämässään. Ikävä kyllä se heidän kulttuurillaan, asenteillaan ja tiedoillaan harvoin onnistuu. [...] (Salonki 26.02.2009/35/Sami)

Persu on lyhenne Perussuomalaiset-puolueen jäsenestä tai kannattajasta. Puolueesta käytetään yleensä lyhenteitä PerusS tai PS. Lyhennettä PerusS käytettiin aineistossa vain kolme kertaa, lyhennettä PS 67 kertaa. Puolueen koko nimeä Perussuomalaiset käytettiin 127 kertaa. Lyhenteitä käytetään myös muista puolueista tai puolueen jäsenistä, esimerkiksi *kepulaiset*, *kokkarit* ja *demarit*. Nämä nimitykset ovat jo vakiintuneempia kuin nimitys *persut*, koska Perussuomalaiset on puoluekentässä melko uusi tulokas.

Kirjainyhdistelmä VHM tarkoittaa valkoista heteromiestä, jota Hommaforumin kirjoittajien näkemyksen mukaan syyllistetään kaikesta. Ilmeisesti suurin osa foorumin kirjoittajista kuuluu tähän ryhmään.

- (31) [...] Sovinnismi...ssss... Pitää muistaa, että **VHM** on **aina** syyllinen. (Tupa 24.3.2009/31/Lemmy) (Huom. aina-sanana lihavoitu kirjoittajan.)

Yksi monien Hommaforumilaisten kritisoima sana on *netsi*, joka on humoristinen väännös sanoista *netti* ja *natsi*. Tällä tarkoitetaan paljon internetiä käyttäviä maahanmuuttokriitikoita, kuten esimerkiksi 32 käy ilmi.

- (32) [...] Miten helevetissä teillä riittää aikaa, kun tuntuu että jotkut on täällä 24/7? **Netsi** ei tietenkään nuku, mutta pitää **netsinkin** syödä ja käydä potalla. (Tupa 16.12.2008/47/Junkkari)

Han-suomalainen on väännös Han-kiinalaisista, kiinalaisten suurimmasta etnisestä ryhmästä. Han-suomalainen sanana syntyy *han*-liitepartikkelista, jota käytetään kun esimerkiksi maahanmuuttajien rikollisuutta puolustetaan argumentilla ”raiskaavatHAN suomalaisetkin” (Hommaforum 2009f). Esimerkissä 33 sanaa käytetään kuvaamaan Suomessa syntyneitä suomalaisia.

- (33) Oman käsitykseni mukaan Suomen kansalaisuuden saaneita maahanmuuttajia koskee asevelvollisuus siinä missä **han-suomalaisiakin** (paitsi jos lähtömaassa on jo suoritettu varusmiespalvelus). [...] (Tupa12.01.2009/2/VMJ)

Siiseli-nimitystä käytetään Hommaforumin jäsenistä tai maahanmuuttokriittisyyteen muuten viitaten. Nimitys on foorumitekstin mukaan peräisin vihreiden entisen kansanedustajan Osmo Soininvaaran blogitekstistä, jossa Soininvaara kuvasi Halla-Ahoa sanoilla ”hyväntahtoisen siiselin näköinen entinen kirkkoslaavin opettajani” (Hommaforum 2009f). Halla-Ahosta käytetään nimeä suursiiseli.

- (34) [...] Ns. Hommaa olen seurannut noin neljä vuotta, ja viimeisen vuoden aikana alkanut itsekkin agitoida ja tehdä nuivaa **siiselintyötä**. (Tupa19.12.2008/51/urogallus)

- (35) **Suursiiselin** esikunnasta kävi käsky taisteluosasto weekendsoldierille siirtyä moottorimarssilla homma foorumin maastoon ja asettua sinne siilipuolustukseen. [...] (Tupa17.12.2008/34/weekendsoldier)

Esimerkissä 34 yhdistetään taulukossa 8 esiintynyt *nuiva* eli maahanmuuttokriittinen ja *siiselintyö*. Esimerkissä 35 taas ilmeisesti viitataan Jussi Halla-Ahon vieraskirjaan, jossa käyty keskustelu haluttiin siirtää Hommaforumille vieraskirjan rajallisten mahdollisuuksien vuoksi.

4.5 Yhteenvetoa

Hommaforum on verkossa oleva keskustelufoorumi, jossa sanaston perusteella keskustellaan niistä aiheista, mitä varten keskustelufoorumi on kuvauksensa mukaan olemassa eli yhteiskunnallisista aiheista painottuen maahanmuuton kritisoimiseen. Kahden paljon käytetyn sanan johdannaisten tarkempi tarkastelu osoittaa, että tietyistä sanoista puhutaan paljon negatiivisesti tai problematisoivasti. Kieli Hommaforumilla on yleisilmeeltään yleiskielistä, ja myös kootun tekstikorpuksen lähempi sanaston tarkastelu paljastaa yleisimpien sanojen olevan samoja kuin vertailtavissa tekstikorpuksissa.

Hommaforumilla on löydettävissä sisä- ja ulkoryhmiä, mutta varsinkaan maista tai kansallisuuksista puhuttaessa on vaihtelevaa, ketkä kuuluvat millekin puolelle. Esimerkiksi amerikkalaiset ovat joissakin keskusteluketjuissa meitä, joissakin muita. Vaikka suomalaiset ovat pääosin ”meitä”, henkilöihahmoista voimakkaimmin ”muuksi” luokiteltava on suomalainen ministeri Astrid Thors. Näin ollen voi sanoa vain, että vastakkainasettelua esiintyy, mutta vastakkainasettelu muuttuu keskustelun aiheen ja keskustelijoiden mukaan.

Hommaforumin jäsenille on syntynyt omaa sanastoa, jonka ymmärtääkseen lukijan tarvitsee perehtyä keskustelufoorumin sisältöön ja taustoihin. Sanat ovat aina valintojen tulosta, joten on merkitystä miten ilmiöt nimetään ja mihin luokkaan ne kategorisoidaan. Kaikki kielenkäyttäjät luokittelevat maailmaa luokkiin omasta näkökulmastaan, niin myös Hommaforumin kirjoittajat. Tätä nimeämistä ja luokittelua ei voi tutkia kontekstistaan irrallaan, koska sama sana voi tarkoittaa montaa asiaa ja se voi sisältää vaikkapa ironiaa tai muita merkityksiä, jotka eivät kontekstista irroitettuna tule esille.

Ehkä juuri verkon luonne, se että myös ulkoryhmäläiset voivat lukea ja kommentoida sisäryhmäläisten keskustelua, lisää tarvetta näyttää sisäryhmään kuulumisen kielen avulla. Oma sanasto on osin humoristista ja luonee yhteenkuuluvuutta Hommaforumilaisille, jotka kokevat maahanmuutosta kriittisesti keskustelemisen olevan suorastaan kiellettyä, vähintäänkin arveluttavaa. Käyttämällä Hommaforumilla syntynyttä sanastoa voi osoittaa kuuluvansa joukkoon ja samalla ujuttaa sisäpiirihuumoria kirjoituksiin.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tarkastelin tässä tutkimuksessa yhteisön kieltä verkon keskustelufoorumilla. Selvitin keräämäni tekstikorpuksen avulla, miten yhteisöllisyys näkyi sanastossa. Verkossa keskustelevien ihmisten määrittely yhteisöksi ei sinänsä ole itsestään selvää, mutta tutkimukseni lähtökohta oli, että verkkoon voi syntyä yhteisö siinä missä paikallisestikin. Yhteisö ei tarkoita yksimielisyyttä kaikista asioista, mutta verkossa on ainakin oltava mielenkiinto keskustella samasta aihealueesta, koska muista aiheista löytyy keskustelufoorumeita hyvin pienellä vaivannäöllä.

Tutkittavana yhteisönä oli Hommaforum-keskustelufoorumi, ja aineistona käytin kahden Hommaforumin keskustelualueen viesteistä koottua korpusta. Korpus on sanastontutkimuksessa käyttökelpoinen työkalu. Korpustutkimuksella voi tehdä sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusta. Valitsin kvalitatiivisemmän lähestymistavan ja käytin korpusta lähinnä apuna nostamaan esiin usein esiintyviä sanoja, jonka jälkeen tutkin mitä sanoilla tarkoitetaan ja millaisessa yhteydessä niitä käytetään.

Verkko keskusteluympäristönä on varsin erilainen muihin medioihin verrattuna, sillä se mahdollistaa keskustelun käymisen ja yhteisön syntymisen varsin pienienkin asioiden ympärille. Samat keskustelijat, jotka ovat yhtä mieltä Hommaforumilla, saattavat kannattaa eri puolueita, keskustella muissa ryhmissä jalkapalloilusta tai viiniharrastuksesta ja olla koskaan tapaamatta toisiaan internetin ulkopuolisessa elämässä. Yhteisö Hommaforumilla saattaa olla vain yhden asian ympärille syntynyt ja yhteisöllisyyttä vain tähän asiaan liittyen kokeva yhteisö, mutta sillä ei ole merkitystä. Yhteisö kuitenkin selvästi on olemassa, vaikka se verkolle tyypillisesti perustuu enemmän yhteisille mielenkiinnonkohteille kuin jaetuille sosiaalisille ominaisuuksille. Keskustelufoorumien kirjo verkossa on laaja ja miltei mistä tahansa aiheesta voi löytää omat keskustelunsa.

Oletin, että yhteisöllisyys keskustelufoorumilla heijastuu esimerkiksi sanaston erikoistumisena ja että keskusteluissa on löydettävissä yhteisölle vastakkaista toiseutta. Nämä molemmat oletukset pitivät paikkansa. Hommaforumin keskustelu on verkon keskustelufoorumien mittapuulla laadukasta, sillä keskustelussa käytetään pitkälti kirjakieltä, mielipiteitä usein perustellaan ja mielipiteiden tueksi annetaan usein linkkejä erilaisiin tutkimuksiin tai alkuperäisiin lähteisiin. Linkkien määrä saattaa kertoa jotain enemmän verkon luonteesta keskustelupaikkana. Hommaforumin keskustelun linkkien määrää voisi vertailla muihin keskustelufoorumeihin ja tutkia, onko linkkien käyttö yhtä yleistä tai peräti yleisempää muissa verkkokeskusteluissa. Keskustelun taso, tyyli ja kieli heijastavat keskustelun aihetta ja keskustelijoita, sillä yhteiskunnallisista asioista keskustelevat ovat usein muun muassa keskimääräistä korkeammin koulutettuja. Jokin muu aihe olisi voinut saada varsin erilaisen yhteisön ympärilleen.

Toiseutta Hommaforumilla oli monenlaista. Me vastaan muut –akselille pystyy sijoittamaan vastapuolia niin maiden ja kansalaisuuksien, henkilöiden kuin mielipideerojenkin välille. Pieni osa foorumikirjoittajistakin oli ulkoryhmäläisiä, sillä avoimelle keskustelupalstalle saa toki kuka vain kirjoittaa mielipiteensä. Verkossa on toisaalta helppo keskustella vain samaa mieltä olevien kanssa, mutta toisaalta verkossa on helppo myös osallistua keskusteluun aiheesta, josta on täysin eri mieltä, ja olla töykeä ja epäkohtelias anonyymiteetin suojissa. Tutkimusta voisi laajentaa selvittämällä, käyttävätkö keskustelufoorumille kirjoittavat ulkoryhmäläiset Hommaforumin sanastoa, vai pyrkivätkö he mieluummin korostamaan ulkoryhmäläisyyttään esimerkiksi erilaisella sanastolla.

Hommaforumin kirjoituksia ymmärtääkseen ei tarvitse olla minkään alan asiantuntija, sillä aiheet ovat melko arkisia maahanmuuttoon, politiikkaan ja monikulttuuriin liittyviä pohdintoja. Aineiston keräämisen jo päätyttyä keskustelufoorumin rakennetta muutettiin niin, että Tupaan kuuluvat ainoastaan maahanmuuttoon ja monikultturismiin liittyvät keskustelut, kun taas muita politiikkaa ja ajankohtaisia aiheita varten perustettiin keskustelualue nimeltä Kylänraitti.

Yleiskielen lomaan Hommaforumilla on kehittynyt omaa sanastoa. Osa tästä sanastosta on yleiskielistä ja käyttötapa on yhteisön jäsenien keskuudessa lähinnä ironinen. Myös omia sanoja esiintyy. Mielenkiintoista olisi tutkia, missä vaiheessa uusi jäsen oppii käyttämään tai haluaa alkaa käyttää näitä yhteisön omia sanoja, pääseekö niitä käyttämällä sisään yhteisöön vai aletaanko foorumin omaa sanastoa käyttää vasta, kun ollaan jo sisässä yhteisössä. Varsin kiinnostavaa olisi myös tarkastella samojen kirjoittajien kielenkäyttöä eri keskustelufoorumeilla ja tutkia, onko verkossa kyse enemmän kirjoittajakohtaisista vai tilannekohtaisista valinnoista. Hommaforumin yleiskielisestä ilmeestä päätellen kirjoittajien tulkinnat Hommaforumille sopivasta kielestä ovat samansuuntaisia. Keskustelutavan mukauttaminen samanlaiseksi muiden sisäryhmäläisten kanssa lisää viestinnän tehokkuutta.

Hommaforum on syntynyt, koska kirjoittajat haluavat arvostella yhteiskuntaa, jossa maahanmuuttopolitiikkaa ei saa kritisoida leimautumatta rasistiksi. Hommaforumin ”meihin” kuuluva saattaa olla ja useimmiten onkin suomalainen ja Jussi Halla-Ahon kannattaja. Vielä tärkeämpää yhteisön kannalta saattaa kuitenkin olla, että ”meihin” kuuluvat kutsuvat itseään siiseleiksi, toisiaan netseiksi ja epäilevät kulttuuririkastajien sittenkään olevan kultamunia yhteiskunnalle. Tämä kertoo siitä, että yhteisön jäsenillä on yhteistä sisäpiirihuumoria joka yhdistää heitä.

Keskustelun lisäksi Hommaforumin yhteisö kerää myös maahanmuuttoon ja muihin yhteiskunnallisiin aiheisiin liittyvää tilastotietoa, tutkimuksia ja lehtijuttuja jotka helpottavat tiedon löytämistä. Tällainen yhteisen hyvän eteen tehty työ on nykyaikaista talkootyötä yhteisön eteen, jota voisi kai verrata entisajan koko kylän rakennustalkoisiin. Yhteisöllisyys verkossa elää ja voi hyvin.

AINEISTO

Hommaforum (2009). Kerätty 18.–19.3. 2009:
<http://hommaforum.org/index.php?board=7.0>

Hommaforum (2009). Kerätty 11.–13. 4. 2009:
<http://hommaforum.org/index.php/board,1.0.html>

LÄHTEET

Agre, Philip E. (1998). Designing Genres for New Media: Social, Economic, and Political Contexts. Teoksessa *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*, 69–99. Toim. Steven G. Jones. California: Sage Publications.

Anttila, Jorma (2007). *Kansallinen identiteetti ja suomalaiseksi samastuminen. Sosiaalipsykologia tutkimuksia* 14. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos.

Arpo, Robert (2005). *Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehysistä kommunikaatioyhteiskunnassa*. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Aula, Pekka, Janne Matikainen & Mikko Villi (2008). Verkko yhteiskunnallisena tilana. Teoksessa: *Verkkoviestintäkirja*, 9–21. Toim. Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi. Helsinki: Palmenia.

Barnes, Susan B. (2003). *Computer-Mediated Communication. Human-to-human Communication Across the Internet*. Boston: Allyn and Bacon.

Baym, Nancy K. (1998). The Emergence of On-Line Community. Teoksessa *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*, 35–68. Toim. Steven G. Jones. California: Sage Publications.

Bimber, Bruce (1998). *The Internet and political transformation: populism, community, and accelerated pluralism*. Polity, vol 31. Northeastern Political Science Association.

Collot, Milene & Nancy Belmore (1996). Electronic Language: A New Variety of English. Teoksessa *Computer-Mediated Communication. Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, 13–28. Toim. Susan C. Herring. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

- Crystal, David (1991). *A dictionary of linguistics and phonetics*. 3. Painos. Oxford: Basil Blackwell.
- Crystal, David (2001). *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CSC – Tieteen tietotekniikan keskus (2004). *Suomen sanomalehtikielen taajuussanasto*. Lainattu 18.6.2009. <http://www.csc.fi/tutkimus/alat/kielitiede/taajuussanasto-B9996/view>
- Davis, Boyd H. & Jeutonne P. Brewer (1997). *Electronic Discourse. Linguistic Individuals in Virtual Space*. Albany: State University of New York.
- Delanty, Gerard (2000). *Modernity and Postmodernity*. London: Sage Publications.
- Djupsund, Göran & Tom Carlson (2003). *Catching the "Wired Voters"?* *Campaigning on the Internet*. Nordicom-Information 25(1–2), 39–50.
- Donath, Judith (1999). Identity and Deception in the Virtual Community. Teoksessa: *Communities in Cyberspace*, 29–59. Toim. Marc A. Smith & Peter Kollock. London: Routledge.
- Doughty, Peter, John Pearce & Geoffrey Thornton (1976). *Kielen tiet.(Exploring Language, suomentanut Maria Vilkuna)*. Helsinki: KK:n laakapaino.
- Fairclough, Norman (1989). *Language and power*. London: Longman.
- Feng, Jinjuan, Jonathan Lazar & Jenny Preece (2004). *Empathy and online interpersonal trust: A fragile relationship*. Behaviour & information technology, vol. 23, No 2, 97–106.
- Fiske, John (2003). Toimi maailmanlaajuisesti, ajattele paikallisesti. Teoksessa *Erilaisuus*, 131–153. Toim. Mikko Lehtonen & Olli Löytty. Jyväskylä: Vastapaino.
- Flowerdew, Lynne (2004). The argument for using English specialized corpora to understand academic and professional language. Teoksessa *Discourse in the Professions. Perspectives from corpus linguistics*, 11–33. Toim. Ulla Connor & Thomas A. Upton. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Grönfors, Martti, Kari Virolainen, Tuula Åkerlund & Paavo Lounela (1997). Suomen romaniväestö: unohdettu kulttuuriryhmä. Teoksessa *Suomen kulttuurivähemmistöt*, 149–184. Helsinki: Yliopistopaino.
- Grönholm, Maija (2007). Idiomien ja kollokaatioiden oppimisjärjestys suomen kielessä (L2). *Kieli oppimisessa. AFinLan vuosikirja nro 65*, 269–286. Toim. Olli-Pekka

- Salo, Tarja Nikula & Paula Kataja. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys.
- Haarala, Risto (1981). *Sanastotyön opas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 16. Helsinki.
- Haatanen, Kalle (2000). *Yhteisöllisyyden paradoksit*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Habermas, Jürgen (1994). *Järki ja kommunikaatio. Tekstejä 1981–1989*. Valinnut ja suomentanut Jussi Kotkavirta. 2. uudistettu painos. Tampere: Gaudeamus.
- Hakulinen, Auli, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho (2004). *Iso suomen kielioppi*. 2. painos. Hämeenlinna: SKS.
- Hall, Stuart (2003a). Kulttuuri, paikka, identiteetti. Teoksessa *Erilaisuus*, 85–128. Toim. Mikko Lehtonen & Olli Löytty. Jyväskylä: Vastapaino.
- Hall, Stuart (2003b). Monikulttuurisuus. Teoksessa *Erilaisuus*, 233–281. Toim. Mikko Lehtonen & Olli Löytty. Jyväskylä: Vastapaino.
- Halla-Aho, Jussi (2009). Minäkö muukalaisvastainen? Lainattu 17.4.2009. http://www.halla-aho.com/scripta/minako_muukalaisvastainen.html
- Hautamäki, Antti, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen & Soile Veijola (2005). Johdanto. Teoksessa *Yhteisöllisyyden paluu*, 7–13. Toim. Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen & Soile Veijola. Tampere: Tammer-Paino.
- Hautamäki, Antti (2005). Poliitiikan paluu. Teoksessa *Yhteisöllisyyden paluu*, 31–59. Toim. Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen & Soile Veijola. Tampere: Tammer-Paino.
- Heinonen Risto (2001). *Digitaalinen minä*. Helsinki: Edita.
- Helkama, Klaus, Rauni Myllyniemi & Karmela Liebkind (1998). *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.
- Herring, Susan C. (1996a). Gender and Democracy in Computer-Mediated Communication. Teoksessa *Computerization and Controversy. Value Conflucts and Social Choises*. Toim. Rob Kling. Toinen painos. San Diego: Academic Press.
- Herring, Susan C. (1996b). Introduction. Teoksessa *Computer-Mediated Communication. Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, 1–10. Toim. Susan C. Herring. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Herring, Susan C. (2001). Computer-Mediated discourse. Teoksessa *The Handbook of*

Discourse Analysis, 612–634. Toim. Deborah Schiffrin, Deborah Tannen & Heidi E. Hamilton. Oxford: Blackwell Publishers.

Herring, Susan C. (2004). *Slouching toward the ordinary: current trends in computer-mediated communication*. *New media & society* vol. 6 (1), 23–36.

Hommaforum (2009a). *Etusivu*. Lainattu 20.3.2009: <http://hommaforum.org/>

Hommaforum (2009b). *Hommaforum FAQ*. Lainattu 29.4.2009. <http://hommaforum.org/index.php?topic=101.msg494;topicseen#msg494>

Hommaforum (2009c) *Rekisteröidy*. Lainattu 29.4.2009. <http://hommaforum.org/index.php?action=register>

Hommaforum (2009d). *Foorumin etusivu*. Lainattu 20.3.2009. <http://hommaforum.org/index.php?action=forum>.

Hommaforum (2009e). *Salonki-kirjoitusohje*. Lainattu 20.3.2009. <http://hommaforum.org/index.php?topic=161.0>

Hommaforum (2009f). Vieraskirjan lyhyt slangisanasto. Lainattu 12.6.2009. <http://hommaforum.org/index.php/topic,31.0.html>

Hymes, Dell (1972). Models of the Interaction of Language and Social Life. Teoksessa *Directions in sociolinguistics, The ethnography of communication*. 35–71. Toim. John J. Gumperz & Dell Hymes. Oxford: Basil Blackwell.

Häkkinen, Kaisa (1995). *Kielitieteen perusteet*. 2. painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Jantunen, Jarmo Harri (2004). *Synonymia ja käännessuomi. Korpusnäkökulma samamerkityksisyyden kontekstuaalisuuteen ja käännesskielen leksikaalisiin erityispiirteisiin*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Johansson, Stig (1998). On the role of corpora in cross-linguistic research. Teoksessa *Corpora and Cross-linguistic Research. Theory, Method and Case Studies*, 3–24. Toim. Stig Johansson & Signe Oksefjell. Amsterdam: Rodopi.

Jokinen, Arja, Laura Huttunen & Anna Kulmala (2004). Johdanto: neuvottelu marginaalien kulttuurisesta paikasta. Teoksessa: *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. 9–19. Toim. Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala. Tampere: Tammer-Paino.

Jones, Steven G. (1998). Information, Internet, and Community: Notes Toward an Understanding of Community in the Information Age. Teoksessa *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*, 1–34. Toim. Steven G. Jones. California: Sage Publications.

- Kalliokoski, Jyrki (1996). Johdanto. Teoksessa *Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*. Toim. Jyrki Kalliokoski. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kangaspunta, Seppo (2006). *Yhteisöllinen digi-tv. Digitaalisen television uusi yhteisöllisyys, yhteisöllisyyden tuotteistaminen ja yhteisötelevisiön vaihtoehto*. Tampere: Tampere University Press.
- Kendall, Lori (1999). Recontextualizing "Cyberspace". Methodological Considerations for On-line Research. Teoksessa *Doing Internet Research. Critical Issues and Methods for Examining the Net*, 57–74. Toim. Steve Jones. California: Sage Publications.
- Kianto, Ilmari (1908). *Pyhä viha*. Uusintapainos 2008. Helsinki: Ilmari Kianto Seura.
- Koivusalo, Esko (1979). Mitä on yleiskieli ja miten se muuttuu. Teoksessa *Elävää Suomea*, 11–25. Toim. Seppo Kahila. Jyväskylä: Gummerus.
- Kollock, Peter & Marc A. Smith (1999). Communities in cyberspace. Teoksessa *Communities in Cyberspace*, 3–25. Toim. Marc A. Smith & Peter Kollock. London: Routledge.
- Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (2008). *Tekstien kvantitatiivisia piirteitä: teksti ja tekstijoukko määrällisten muuttujien valossa..* Lainattu 24.4.2009. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2451>
- Lappalainen, Hanna (2004). *Variaatio ja sen funktiot. Erään sosiaalisen verkoston jäsenten kielellisen variaation ja vuorovaikutuksen tarkastelua*. Helsinki: Hakapaino.
- Lehtonen, Heikki (1990). *Yhteisö*. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Mikko & Olli Löytty (2003). Miksi erilaisuus? Teoksessa *Erilaisuus*, 7–17. Toim. Mikko Lehtonen & Olli Löytty. Jyväskylä: Vastapaino.
- Liebkind, Karmela (1994). Maahanmuuttajat ja kulttuurien kohtaaminen. Teoksessa *Maahanmuuttajat*, 21–49. Toimittanut Karmela Liebkind. Helsinki: Gaudeamus.
- Lietsala, Katri & Esa Sirkkunen (2008). *Social media. Introduction to the tools and processes of participatory economy*. Hypermedia Laboratory Net Series 17. Tampere: Esaprint.
- Luukka, Minna-Riitta (1998). Keskustelua verkossa sähköpostikeskustelu rekisterinä. Teoksessa *Puolin ja toisin. AFinLan vuosikirja 1998. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja no. 56*, 199–218. Toim. Minna-Riitta Luukka, Salla Sigrid & Hannele Dufva. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

- Ma, Ringo (1996). Computer-Mediated Conversations as a New Dimension of Intercultural Communication between East Asian and North American College Students. Teoksessa *Computer-Mediated Communication. Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*. Toim. Susan C. Herring. Amsterdam: John Benjamins Publishing co.
- Maasilta, Mari, Anna Simola & Heidi af Heurlin (2008). *Maahanmuuttaja mediakäyttäjänä*. Tampere: Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.
- Mesch, Gustavo S & Stephen Coleman (2007). New media and new voters. Young people, the Internet and the 2005 UK election campaign. Teoksessa *Young citizens in the digital age. Political engagement, young people and new media*, 35–47. Toim. Brian D. Loader. London: Routledge.
- Mäkinen, Maarit (2000). Internet yhteisöllisenä mediana. Teoksessa *Verkkotorilla. Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana. Paikallisuus verkkomediassa –projektin loppuraportti*, 29–54. Toim. Ari Heinonen, Maarit Mäkinen, Seija Ridell, Ari Martikainen, Mika Halttu & Esa Sirkkunen. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Mäkinen, Maarit (2009). *Digitaalinen voimistaminen paikallisten yhteisöjen kehittämisessä*. Tampere: Tampere University Press.
- Nevalainen, Sampo (2003). *Käännöskirjallisuuden puhekielisyksistä – kaksinkertaista illuusiota?* Virittäjä 1/2003, 2–26.
- Niemikorpi, Antero (1991). *Suomen kielen sanaston dynamiikkaa*. Vaasa: Universitas Wasaensis.
- Nikanne, Urpo (2002). Äidinkielen merkitys ihmiselle. Teoksessa *Äidinkielen merkitykset*, 16–34. Toim. Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö. Vaasa: SKS.
- Noam, Eli M. (2005). *Why the Internet Is Bad for Democracy*. Communication of the ACM, vol. 48, no 10, 57–58.
- Norris, Pippa (2000). *A Virtuous Circle. Political Communications in Postindustrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, Pippa (2002). *Democratic pfoenix. Reinventing political activism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, Donald F. (2003). *E-government and E-democracy at the American grassroots*.
Lainattu 24.4.2009:
<http://www.umbc.edu/mipar/documents/EGovernmentandEDemocracy.pdf>
- Nuolijärvi Pirkko (2000). Sosiolingvistiikka kielentutkimuksen kentässä. Teoksessa

Kieli, diskurssi ja yhteisö, 13–37. Toim. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Opetusministeriö (1996). *Kieli ja sen kieliopit. Opetuksen suuntaviivoja*. Helsinki: Oy Edita Ab.

Picht, Heribert & Jennifer Draskau (1985). *Terminology: An Introduction*. Guilford: University of Surrey.

Pietikäinen, Sari (2000). Kriittinen tekstintutkimus. Teoksessa *Kieli, diskurssi ja yhteisö*, 191–217. Toim. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tallinna: Vastapaino.

Polat, Rabia Karakaya (2005). *The Internet and Political Participation: Exploring the Explanatory Links*. European Journal of Communication, Vol. 20, No. 4, 435–459.

Pälli, Pekka (2003). *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Raittila, Pentti (2004). *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina. Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Research Assessment Exercise (2008). *Word counting on the RAE 2008 data collection system*. Lainattu 17.7.2009: <http://www.rae.ac.uk/datacoll/wordcount/>

Rheingold, Howard (1993). *The Virtual Community. Homesteading on the Electronic Frontier*. Reading: Addison-Wesley.

Ryman, René (2004). *The Internet as a Forum for Political Participation*. The Computer & Internet Lawyer, Vol. 21 Nro 1, 17–18.

Saastamoinen, Mikko (2007). Ryhmätutkimuksen suuntia sosiaalipsykologiassa. Teoksessa *Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan*, 67–109. Toim. Pekka Kuusela. Kuopio: Unipress.

Saastamoinen, Mikko (2000). Elämäntapayhteisöt ja yhteisöllistämisen teknologiat – identiteetti, ekspressiivisyys ja hallinnointi. Teoksessa *Ruumis, minä ja yhteisö – sosiaalisen konstruktionismin näkökulma*, 161–195. Toim. Pekka Kuusela & Mikko Saastamoinen. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Saebø, Oystein & Päivärinta Tero (2005). *Autopoietic Cybergenres for e-Democracy? Genre Analysis of a Web-Based Discussion Board*. HICSS '05. Proceedings of the 38th Annual Hawaii International Conference on System Sciences. Volume, Issue

03–06 Jan. 2005. Page 98c–98c.

- Sajavaara, Paula (2000). Kielenohjailu. Teoksessa *Kieli, diskurssi & yhteisö*, 67–106. Toim. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Sanastotyön käsikirja: Soveltavan terminologian periaatteet ja työmenetelmät (1989). *SFS-käsikirja* 50. Helsinki: Suomen Standardoimisliitto SFS & Tekniikan Sanastokeskus.
- Sassi, Sinikka (2000). *Verkko kansalaisyhteiskunnan käytössä. Tutkimus Internetistä ja uusista politiikan muodoista*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Saukkonen, Pauli, Marjatta Haipus, Antero Niemikorpi & Helena Sulkala (1979). *Suomen kielen taajuussanasto*. Porvoo: WSOY.
- Schlobinski, Peter (2005). Editorial: Sprache und internetbasierte Kommunikation – Voraussetzungen und Perspektiven. Teoksessa *Websprache.net. Sprache und Kommunikation im Internet*, 1–14. Toim. Torsten Siever, Peter Schlobinski & Jens Runkehl. Berlin: Walter de Gruyter.
- Sharoff, Serge (2006). *Open-source Corpora. Using the net to fish for linguistic data*. *International Journal of Corpus Linguistics* 11:4, 435–462.
- Sinclair, John (1991). *Corpus, Concordance, Collocation. Describing English Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Smith, Anna DuVal (1999). Virtual communities as communities. Problems of conflict management in virtual communities. Teoksessa *Communities in Cyberspace*, 134–163. Toim. Marc A. Smith & Peter Kollock. London: Routledge.
- Stanley, J. Woody & Christopher Weare (2004). *The Effects of Internet use on Political Participation. Evidence From an Agency Online Discussion Forum*. *Administration & Society*, Vol. 36 Nro 5, 503–527. Sage Publications.
- Suomen Internetopas (2009). *Netiketti*. Lainattu 10.3.2009:
<http://www.internetopas.com/netiketti/>
- Thurlow, Crispin, Laura Lengel & Alice Tomic (2004). *Computer Mediated Communication. Social Interaction and the Internet*. London: Sage Publications.
- Tolbert, Caroline J & Ramona S Mcneal (2003). *Unraveling the Effects of the Internet on Political Participation?* *Political Research Quarterly* Vol. 56 Nro 2, 175–185. Sage Publications.
- Tuomi, Ilkka (2005). Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Teoksessa *Yhteisöllisyyden paluu*, 132–162. Toim. Antti Hautamäki, Tommi Lehtonen, Juha

Sihvola, Ilkka Tuomi, Heli Vaaranen & Soile Veijola. Tampere: Tammer-Paino.

- Työministeriö (2007). *Erilaisuus on rikkaus*. Lainattu 12.6.2009: http://mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/01_esitteet/eril_rikkaus/erilaisuus_esite.pdf
- Urbaani sanakirja (2009). *Suomen suurin slangisanakirja*. Lainattu 22.6.2009: <http://urbanisanakirja.com/>
- Uusi Suomi (2009). *Ulkomaalaislaki läpi hurjin luvuin: 161–5!* Julkaistu 25.2. 2009. Lainattu 17.4.2009. <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/51408-ulkomaalaislaki-lapi-hurjin-luvuin-161-5>
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (2003). *VATT-keskustelualoitteita. 297 Suomessa asuvat ulkomaalaiset: Esiselvitys*. Aki Kangasharju, Liisa Korpinen & Pekka Parkkinen. Helsinki: Nord Print.
- Webopas (2009). *Nettikieli*. Lainattu 12.6.2009. <http://www.webopas.net/nettikieli.html>
- Wellman, Barry & Milena Gulia (1999). Virtual communities as communities. Net surfers don't ride alone. Teoksessa *Communities in Cyberspace*, 167–194. Toim. Marc A. Smith & Peter Kollock. London: Routledge.
- Yates, Simeon J. (1996). Oral and Written Linguistic Aspects of Computer Conferencing: A Corpus Based Study. Teoksessa *Computer-Mediated Communication. Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, 29–46. Toim. Susan C. Herring. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Yule, George (1996). *The Study of Language*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press.

LIITTEET

Liite 1. Sanan *maahanmuutto* johdannaisten luokittelu kategorioihin.

kategoria	sana	kpl
PERUSSANAT (TAIVUTUKSINEEN)	MAAHANMUUTTAJA	1178
	MAAHANMUUTTO	
NEUTRAALIT ILMAISUT	MAAHANMUUTTOPOLITIikka	228
	MAAHANMUUTTAJA-ALA	
	MAAHANMUUTTAJALUOKKA	
	MAAHANMUUTTAJATYÖ	
	MAAHANMUUTTOASIA	
	MAAHANMUUTTO-ORGANISAATIO	
	MAAHANMUUTTOAJATTELU	
	MAAHANMUUTTIDOKTRIINI	
	MAAHANMUUTTOFILOSOFIA	
	MAAHANMUUTTOKESKUSTELU	
	MAAHANMUUTTOLIITÄNNÄINEN	
	MAAHANMUUTTOLAJI	
	MAAHANMUUTTAJAJUHLA	
	MAAHANMUUTTAJAKIINTIÖ	
	MAAHANMUUTTAJALAJIKOHTAINEN	
	MAAHANMUUTTAJAOSUUS	
	MAAHANMUUTTOPROJEKTI	
	MAAHANMUUTTAJATYYPPI	
	MAAHANMUUTTOAIHEINEN	
	MAAHANMUUTTAJUUS	
	MAAHANMUUTTOESIMERKKI	
	MAAHANMUUTTOHALLINTO	
	MAAHANMUUTTOIDEOLOGIA	
	MAAHANMUUTTOKANTA	
	MAAHANMUUTTOLAKI	
	MAAHANMUUTTOLINJAUS	
	MAAHANMUUTTORATKAISU	
	MAAHANMUUTTOSUOSITUS	
	MAAHANMUUTTOTAPA	
	MAAHANMUUTTOTILANNE	
	MAAHANMUUTTOTOIMINTA	
	MAAHANMUUTTOVIRASTO	
	MAAHANMUUTTOVOLYYMI	
MAAHANMUUTTAJAMYÖNTEINEN		
MAAHANMUUTTAJAPERÄINEN		
MAAHANMUUTTAJATAUSTAINEN		
NEGATIIVISET JA PROBLEMATISOIVAT ILMAISUT	MAAHANMUUTTAJAVASTAINEN	142
	MAAHANMUUTTO-ONGELMA	
	MAAHANMUUTTOAALTO	
	MAAHANMUUTTOKONTROLI	
	MAAHANMUUTTOKRIITIKKO	

	MAAHANMUUTTOKRIITTINEN	
	MAAHANMUUTTOKRITIIKKI	
	MAAHANMUUTTOKYSYMYS	
	MAAHANMUUTTOVASTAINEN	
	MAAHANMUUTTOVOLYYMI	
	MAAHANMUUTTAJALEGIOONA	
	MAAHANMUUTTAJALAINEN	
	MAAHANMUUTTAJARIKOLLINEN	
	MAAHANMUUTTODEBATTI	
	MAAHANMUUTTOVIRTA	
IHMISET, IHMISRYHMÄT	MAAHANMUUTTAJA-EHDOKKAAT	76
	MAAHANMUUTTAJALAPSET	
	MAAHANMUUTTAJAMUSLIMIT	
	MAAHANMUUTTAJANAISET	
	MAAHANMUUTTAJANUORET	
	MAAHANMUUTTAJAPOPULAATIO	
	MAAHANMUUTTAJARYHMÄ	
	MAAHANMUUTTAJAYHTEISÖ	
	MAAHANMUUTTAJATAUSTAINEN	
	MAAHANMUUTTAJA-PAKOLAINEN	
	MAAHANMUUTTAJA-YSTÄVÄ	
	MAAHANMUUTTAJAENEMMISTÖ	
	MAAHANMUUTTAJAPERHE	
	MAAHANMUUTTAJAYKSILÖ	
	MAAHANMUUTTOMINISTERI	
	MAAHANMUUTTOVIRANOMAINEN	
	MAAHANMUUTTAJAKOORDINAATTORI	
	MAAHANMUUTTAJATAUSTATON	
	MAAHANMUUTTOJOHTAJA	

Liite 2. Sanan *monikulttuuri* ja sen johdannaisten esiintyminen aineistossa.

Kategoria*	sana	kpl
	MONIKULTTUURISUUS/MONIKULTTURISTI /MONIKULTTURISMI	812
I	MONIKULTTUURI-IHANNOIJA	1
I	MONIKULTTURISMI-IDEALISTI	3
+	MONIKULTTURISOITUMINEN	2
-	MONIKULTTUURISUUSKONEISTO	1
+	MONIKULTTUURI-ALA	2
+	MONIKULTTUURI-IDEOLOGIA	1
I	MONIKULTTUURI-INTOILIIJA	1
-	MONIKULTTUURI-INTO	1
+	MONIKULTTUURI-NIMISTÖ	1
-	MONIKULTTUURI-UTOPISMI	1
+	MONIKULTTUURIAGENDA	1
-	MONIKULTTUURIBILEIDEN	1
-	MONIKULTTUURIFANAATIKKO	1
+	MONIKULTTUURIFESTIVAALI	1
-	MONIKULTTUURIFILI	1
-	MONIKULTTUURIHAIKAILU	1
+	MONIKULTTUURIHANKE	2
-	MONIKULTTUURIHELVETTI	1
+	MONIKULTTUURIKESKUS	2
+	MONIKULTTUURIKESKUSTELU	1
I	MONIKULTTUURIKIIHKOILIIJA	1
-	MONIKULTTUURIKIIHKO	1
-	MONIKULTTUURIKIIMA	1
+	MONIKULTTUURIKOKKEILU	1
I	MONIKULTTUURIKRIITIKKO	4
-	MONIKULTTUURIKRIITTINEN	7
-	MONIKULTTUURIKRITIIKKI	1
+	MONIKULTTUURILITURGIA	1
+	MONIKULTTUURIMYÖNTEINEN	3
I	MONIKULTTUURINEUVOJA	1
-	MONIKULTTUURIPARATIISI	1
+	MONIKULTTUURIPOLITIikka	1
I	MONIKULTTUURIPROPAGANDISTI	1
-	MONIKULTTUURIPUUHASTELU	1
-	MONIKULTTUURISOOPA	1
+	MONIKULTTUURISTAMISHANKE	2
+	MONIKULTTUURISUUS-AIHEPIIRI	1
+	MONIKULTTUURISUUS-AJATTELU	1
-	MONIKULTTUURISUUS-HOOPAILU	1
+	MONIKULTTUURISUUS-SANA	4
+	MONIKULTTUURISUUSAATE	2
+	MONIKULTTUURISUUSAGENDA	2
I	MONIKULTTUURISUUSASIAANTUNTIJA	1
+	MONIKULTTUURISUUSASIA	1
-	MONIKULTTUURISUUSBILEET	4

I	MONIKULTTUURISUUSFANAATIKKO	1
-	MONIKULTTUURIFANATISMI	2
-	MONIKULTTUURISUUSFANTASIA	1
-	MONIKULTTUURISUUSIDEOLOGIA	2
-	MONIKULTTUURISUUSIHANNE	1
I	MONIKULTTUURISUUSINTOILJA	1
+	MONIKULTTUURISUUSJUTTU	1
+	MONIKULTTUURISUUSKAMPANJA	1
+	MONIKULTTUURISUUSKEHITYS	2
+	MONIKULTTUURISUUSKESKUSTELU	3
+	MONIKULTTUURISUUSKETJU	2
I	MONIKULTTUURISUUSKRIITIKKO	2
-	MONIKULTTUURISUUSKRIITTISYYS	2
-	MONIKULTTUURISUUSKRIITIKKI	5
+	MONIKULTTUURISUUSLINJA	1
-	MONIKULTTUURISUUSLITURGIA	1
+	MONIKULTTUURISUUSMYÖNTEISYYS	1
-	MONIKULTTUURISUUSONGELMA	2
+	MONIKULTTUURISUUSPALKINTO	1
+	MONIKULTTUURISUUSPOLITIikka	8
+	MONIKULTTUURISUUSPROJEKTI	1
+	MONIKULTTUURISUUSSEMINAARI	1
I	MONIKULTTUURISUUSTOHTORI	1
+	MONIKULTTUURISUUSTUTKIMUS	1
+	MONIKULTTUURISUUSTYÖ	1
-	MONIKULTTUURISUUSUSKONTO	1
-	MONIKULTTUURISUUSVÄITTELY	1
+	MONIKULTTUURISUUSVAIKUTTAJA	3
-	MONIKULTTUURISYNTI	1
+	MONIKULTTUURITEEMA	1
-	MONIKULTTUURITON	1
I	MONIKULTTUURITUTKIJA	1
+	MONIKULTTUURITUTKIMUS	1
+	MONIKULTTUURIUNELMA	1
I	MONIKULTTUURIUSKOVAINEN	1
+	MONIKULTTUURIUUTINEN	1
I	MONIKULTTUURIVÄKI	1
I	MONIKULTTUURIVAIIKUTTAJA	5
+	MONIKULTTUURIVAIIKUTUS	1
+	MONIKULTTUURIVAPAAUS	1
-	MONIKULTTUURIVASTAISUUS	1
+	MONIKULTTUURIVIENTI	1
+	MONIKULTTUURIYHDISTYS	1

*"I" tarkoittaa ihmisryhmää kuvaavaa, + tarkoittaa positiivista tai neutraalia, "-" tarkoittaa negatiivista tai problematisoivaa